VISIT RAUTALAMPI.FI

2027

TALOUSARVIO 2027

Käsittely:

KH 10.11.2026

Sisällys

TALOUSSUUNNITELMA 2027–2028 1
Yleinen osa 1
1 Kunnanjohtajan katsaus 1
2 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet 2
2.1 Lainsäädäntö ja suunnittelukausi 2
2.2 Talousarvion rakenne ja laskentaperiaatteet 3
2.3 Sitovuus ja täytäntöönpano 3
2.4 Talousarvion muuttaminen 3
3 Kuntastrategia 2026–2029 4
3.1 Visio perustehtävä ja arvot 4
3.2 Valtuustokauden kärkiprojektit 4
3.3 Mittarit ja toimeenpano 4
4 Toimintaympäristö ja kuntatalouden näkymät 5
4.1 Valtakunnallinen talouskehitys 5
4.2 Väestö ja alueellinen elinvoima 5
4.3 Työllisyys 5
5 Taloudelliset lähtökohdat ja vuoden 2027 talousarvioesitys 5
5.1 Tilinpäätös 2025 ja vuoden 2026 tilinpäätösennuste jatalousarviovalmistelun tietopohja 5
5.2 Esityksen keskeiset luvut 6
5.3 Toimintatuotot 6
5.4 Toimintakulut 7
5.5 Verotulot 8
5.6 Valtionosuudet 8
5.7 Vuosikate rahoituserät ja tulos 9
5.8 Tuloksen herkkyys 9
5.9 Taloussuunnitelmavuosien periaatteet 10
6 Talouden tasapainottaminen ja toiminnan kehittäminen 10
6.1 Palvelurakenne ja henkilöstö 10
6.1 Henkilöstökustannusten laskenta 11

6.2 Hankinnat ja palvelujen ostot 11
6.3 Tulopohja ja kiinteistöomaisuus 12
6.4 Elinvoima ja yrityspalvelut 13
6.5 Yhteistyö SavoGrown kanssa 14
7 Työllisyys, kotoutuminen ja hyvinvointi 15
7.1 Paikallinen työllisyydenhoito 15
7.2 Kotoutumisen edistäminen 15
7.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 16
8 Investoinnit ja rahoitus 17
8.1 Investointien priorisointi ja kustannusohjaus 17
8.2 Kunnan lainakanta ja lainanhoito 17
Lainanhoito ja investointien rahoitus 18
9 Kuntakonserni ja tytäryhtiöiden tavoitteet 19
9.1 Omistajaohjaus ja yhteiset tavoitteet 19
9.2 Rautalammin Kehitys Oy ja Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit 19
Yhteinen toimintamalli 20
Toholahti ja yrityshankinta 20
Yrityskiinteistöjen käyttö ja tuloksellisuus 20
Investointiedellytykset 20
9.3 Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy 20
Talouden tervehdyttäminen 20
Asuntojen käyttöaste 21
Asuntokannan kehittäminen 21
Opiskelijoiden ja työntekijöiden asuminen 21
10 Toimeenpano seuranta ja riskienhallinta 21
10.1 Talouden ja strategian seuranta 21
10.2 Sisäisen valvonnan vastuut 22
10.3 Vuoden 2027 valvonnan painopisteet 22
Talous ja hankinnat 22
Investoinnit 22

Konsernivastuut....22
Kiinteistöt ja infrastruktuuri....22
Työllisyys ja kotoutuminen....22
Henkilöstö....23
Tietoturva ja tiedonhallinta....23
Varautuminen ja jatkuvuus....23
10.4 Riskien arviointi ja raportointi....23
Lähteet....24
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN....26
(ulkoiset 1000 €)....26
LAINATILANNE 31.12. (1000 €)....26
ASUKASLUKU 31.12.2025....27
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2018– TA2027 (1000 €)....27
MENOT TOIMINNOITTAIN ULKOISET 1000 € (ilman sis.eriä)....28
TOIMINTA- JA RAHOITUSTUOTOT (1000 €)....29
SUURET TULORYHMÄT (1000€)....30
HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)....31
HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1000€)....32
PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)....33
TALOUSARVION SITOVUUS....34
KÄYTTÖTALOUSOSA....36
OSASTOJEN TOIMINTA 2027....37
130 Tarkastuslautakunta....37
18 Luottamushenkilöhallinto....37
170 Yleishallinto....40
180 Taloushallinto....42
270 Maaseutuhallinto....43
404 Sivistyksen hallinto....46
410 Perusopetus....47
420 Lukio....48

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus....50
450 Joukkoliikenne....51
453 Varhaiskasvatus....52
454 Esiopetus....54
470 Liikunta....56
480 Kirjasto....57
490 Kulttuuri....59
500 Hallinto, Tekninen lautakunta....61
510 Jätehuolto....63
520 Vesihuolto....64
540 Kiinteistöt....66
545 Ravintokeskus....68
550 Varikko....70
560 Liikenneväylät....71
570 Maankäytön suunnittelu....73
580 Ympäristönsuojelu....74
580 Ympäristönsuojelu....75
TYTÄRYHTIÖIDEN JA MUIDEN OMISTUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET VUONNA 2027....76
Yhteiset omistajaohjauksen tavoitteet....76
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy....76
Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit....77
Rautalammin Kehitys Oy....78
As Oy Tiinari....78
As Oy Lupsakas ja As Oy Rautalammin Lassilanpolku....79
As Oy Rautalammin Kuusitie 3....79
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy....79
Savon ICT-palvelut Oy....79
Istekki Oy....80
Sansia Oy....80
TULOSLASKELMA....81

KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS 82
TULOSLASKELMAOSA 97
RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA 98
RAHOITUS 99
Rahoituslaskelma 99
INVESTOINNIT VUONNA 2027 100
Investointiosan määrärahataso 100
INVESTOINTISUUNNITELMA 101
HENKILÖSTÖOSA 103
RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2027 104

TALOUSSUUNNITELMA 2027–2028

Yleinen osa

Talousarvio ohjaa kuntastrategian toteuttamista, palvelujen järjestämistä ja kunnan voimavarojen käyttöä. Vuoden 2027 tavoitteena on vähintään tasapainoinen tulos, pysyvästi kestävä käyttötalous sekä elinvoimaa ja tulevaa tulopohjaa vahvistavat ratkaisut. Vuoden 2027 talousarvioesityksen luvut perustuvat 26.10.2026 toimitettuun ulkoiseen tuloslaskelmaan. Tilikauden tulos on 111 056 euroa ylijäämäinen. [7]

1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuoden 2027 talousarviota valmistellaan tilanteessa, jossa Rautalammin talouden lähtökohdat ovat kohtuulliset, mutta tulevat vuodet edellyttävät määrätietoista taloudenpitoa ja uudistumista. Vuoden 2025 tilikauden tulos oli arvonalentumisten jälkeen 528 420,73 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2026 koko vuoden tulosennuste täsmennetään toteuman, toimialojen arvioiden sekä loppuvuoden tulojen ja menojen perusteella. Talousarvion vertailuluku ei ole tilinpäätösennuste. Myönteinen lähtötilanne ei poista tarvetta tarkastella menoja, toimintatapoja ja tulopohjaa kriittisesti.

Valmistelun lähtökohtani on selkeä: Rautalammille ei laadita alijäämäistä talousarviota. Tasapainon on näyttävä myös investointien ja lainanhoidon rahoituksessa. Kunnan on pystyttävä turvaamaan palvelunsa ja säilyttämään mahdollisuus kehittää tulevaisuuttaan. Kuntastrategia 2026–2029 ohjaa valintojamme. Elinvoimaisuus, hyvä ja turvallinen arki sekä kestävä talous edellyttävät toimivaa päätöksentekoa ja uudistuvaa johtamista. Samalla on huolehdittava henkilöstön osaamisesta ja jaksamisesta.

Talouden tasapainottaminen vaatii pysyviä ratkaisuja. Kiinteistöjen käyttöä ja kustannuksia on arvioitava: mitä tarvitsemme, mitä kehitämme ja mistä luovumme? Investointien kokonaiskustannukset, rahoitus ja tulevat ylläpitomenot on tunnettava ennen päätöksiä. Omaisuuden myynnit voivat vahvistaa rahoitusasemaa, mutta pysyvää menotasoa ei voida rakentaa kertaluonteisten tulojen varaan.

Menojen hallinnan rinnalla tarvitsemme uusia tulolähteitä ja rohkeaa elinkeinopolitiikkaa. Toholahden teollisuusalueen valmistuminen antaa mahdollisuuden uusille yrityksille ja investoinneille. Vuonna 2027 painopiste on yrityshankinnassa, markkinoinnissa ja sijoittumisten edistämisessä. Yhtä tärkeää on tukea nykyisten yritysten kasvua, omistajanvaihdoksia ja työvoiman saatavuutta.

Vihreä siirtymä tarjoaa Rautalammille suuria mahdollisuuksia. Tuuli- ja aurinkovoiman, energiavarastojen sekä mahdollisten vety- ja muiden puhtaan teollisuuden hankkeiden lisäksi mahdollisuuksia on energiatehokkuudessa, kiertotaloudessa, materiaalien hyödyntämisessä ja paikallisten yritysten palveluissa. Investoinnit voivat tuoda kuntaan verotuloja, työpaikkoja ja uusia asiakkuuksia sekä vahvistaa olemassa olevien yritysten toimintaa. Energiatehokkuuden parantaminen voi puolestaan pienentää kunnan omia kustannuksia. Näihin mahdollisuuksiin on tartuttava aktiivisesti. Kunnan tehtävänä on edistää soveltuvien alueiden, kaavoituksen ja infrastruktuurin valmiutta sekä hakea sähköverkon kapasiteettirajoitteisiin ratkaisuja yhdessä verkkoyhtiöiden kanssa. Hankkeet arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden taloudelliset vaikutukset, luontoarvot, asutus ja kuntalaisten

näkemykset. Tavoitteena ovat Rautalammille sopivat ja pitkäjänteisesti hyötyä tuovat ratkaisut.
Elinvoimaa syntyy myös asumisesta, matkailusta, kulttuurista ja aktiivisista kylistä. Uusille työntekijöille, opiskelijoille ja perheille tarvitaan sopivia asuntoja. Asunnonhankinta Oy:n talouden tervehdyttäminen ja asuntotarjonnan kehittäminen on sovitettava yhteen. Vapaa-ajan asumisen, monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollisuuksia tulee hyödyntää nykyistä suunnitelmallisemmin.
Kuntalaisten hyvä arki on kaiken työmme lähtökohta. Laadukas varhaiskasvatus ja perusopetus, vetovoimainen lukio sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat vahvuuksiamme. Lasten ja nuorten osallisuus, ikääntyvien toimintakyky ja
yhteisöllisyys kuuluvat kunnan kehittämiseen. Turvallisuutta ja varautumista vahvistetaan yhdessä viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja kylien kanssa.
Vuosi 2027 edellyttää meiltä valintoja. Kaikkea ei voida säilyttää ennallaan. Meidän on tunnistettava, mistä luovumme, mitä uudistamme ja mihin panostamme. Tarvitaan huolellista valmistelua, avointa yhteistyötä ja ennen kaikkea rohkeutta viedä asiat päätöksiksi ja käytäntöön.
Kiitän henkilöstöä ja luottamushenkilöitä valmistelutyöstä sekä kaikkia kunnan kehittämiseen osallistuneita. Tavoitteemme on itsenäinen, toimintakykyinen ja tulevaisuuteen katsova Rautalampi.
Rautalammin tulevaisuutta ei rakenneta odottamalla, vaan tekemällä.
Anu Sepponen
kunnanjohtaja

2 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet

2.1 Lainsäädäntö ja suunnittelukausi

Talousarvion ja taloussuunnitelman oikeudellinen perusta on kuntalaki (410/2015). Valtuusto päättää talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Vuosi 2027 on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi, ja suunnitelma ulottuu vuoteen 2029. Suunnittelussa huomioidaan kuntastrategia, lakisääteiset tehtävät ja kuntakonsernin taloudelliset vastuut. [1, 3]
Kuntalain 110 §:n tasapainovaatimus kohdistuu taloussuunnitelmaan. Tasapainoa arvioitaessa voidaan huomioida laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Taseeseen kertyneen alijäämän kattamisesta on säädetty erikseen. Vuoden 2025 tilinpäätöksen taseessa on kertynyttä ylijäämää, joten kyseisen tilinpäätöksen perusteella kunnalla ei ole alijäämän kattamisvelvoitetta. Rautalammin oma valmistelutavoite on, että vuoden 2027 tilikauden tulos on vähintään tasapainoinen. [1, 6, 21]
Kuntalain 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan myös kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ohjeet ohjaavat talousarvioasetelman ja tilinpäätöksen vertailukelpoisuutta. Kuntaliiton talousarviosuositus täydentää käytännön laadintaa. [1, 3–5]

2.2 Talousarvion rakenne ja laskentaperiaatteet

Osa	Tehtävä
Käyttötalousosa	Palvelut, toiminnalliset tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot
Tuloslaskelmaosa	Toimintakate, verorahoitus, rahoituserät, vuosikate, poistot ja tulos
Investointiosa	Hankkeet, kokonaiskustannukset, vuosittaiset määrärahat ja rahoitusosuudet
Rahoitusosa	Toiminnan ja investointien rahavirrat, lainakannan muutokset ja maksuvalmius

Kunnan ulkoisessa tuloslaskelmassa sisäiset erät eliminoidaan. Käyttötalousosan sisäiset veloitukset kohdennetaan johdonmukaisesti, jotta toimialojen kustannukset ovat vertailukelpoisia. Sisäisen laskutuksen muutos ei sellaisenaan ole kunnan kokonaissäästö. Talousarvion eri osien on muodostettava keskenään täsmäävä kokonaisuus. [3–5]

2.3 Sitovuus ja täytäntöönpano

Kunnanvaltuusto päättää talousarvion sitovuustasot ja hyväksyy sitovat toiminnalliset tavoitteet. Käyttötalousosan sitovuus määritellään hyväksymisvaiheessa yksilöityinä tehtäväalueina sekä niiden määrärahoina ja tuloarvioina (brutto- tai nettositovuus). Investointiosassa sitovuus määritellään hankkeittain tai hankeryhmittäin, ja rahoitusosassa yksilöidään lainanoton sekä muiden rahoitusjärjestelyjen valtuudet.

Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmansa hallintosäännön mukaisesti. Käyttösuunnitelmissa määrärahat ja tuloarviot kohdennetaan tarkemmin ja tavoitteiden toteuttamista täsmennetään valtuuston hyväksymän talousarvion ja sen sitovuusmääräysten rajoissa. Käyttösuunnitelmalla, määrärahojen edelleen jakamisella tai täytäntöönpano-ohjeella ei voida muuttaa valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, tuloarvioita tai tavoitteita. Näitä koskevat muutokset valmistellaan valtuuston päätettäviksi talousarviovuoden aikana. [2, 57–61 §]

2.4 Talousarvion muuttaminen

Ylitysuhka tai olennainen tulojen alitus käsitellään heti sen tultua ennakoitavaksi. Vastuuhenkilö selvittää syyt, koko vuoden vaikutuksen ja korjaavat toimet. Valtuuston sitovien erien muutokset valmistellaan kunnanhallituksen kautta valtuustolle niin ajoissa, että ne voidaan käsitellä talousarviovuoden aikana. [2, 61 §]

Muutosesityksessä kuvataan vaikutukset määrärahoihin, tuloarvioihin ja tavoitteisiin. Talousarviovuoden jälkeinen muutoskäsittely on hallintosäännön mukaan poikkeuksellista, eikä muutosehdotusta voida tehdä tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen.

3 Kuntastrategia 2026–2029

Rautalammin kuntastrategia ohjaa vuoden 2027 tavoitteita, resurssien kohdentamista ja konserniohjausta. Strategiset päätavoitteet ovat elinvoimaisuus ja rohkea elinkeinopolitiikka, hyvä ja turvallinen arki sekä itsenäisen kunnan takeina uudistuva ja arvostava johtamiskulttuuri ja kestävä talous. [8]

3.1 Visio perustehtävä ja arvot

Visio vuoteen 2035 on Sitä parempata Savvoo. Kunnan perustehtävä on luoda yhdessä elinvoimainen ja hyvinvoiva Rautalampi. Toimintaa ohjaavat arvot ovat rehti ja luotettava sekä välittävä ja osallistava. Ne näkyvät avoimena valmisteluna, sovituista asioista kiinni pitämisenä ja kuntalaisten yhdenvertaisena kohteluna. [8]

3.2 Valtuustokauden kärkiprojektit

Kärkiprojekti	Strategian tavoite ja vuoden 2027 painopiste	Vastuu
Toholahden yrityspuisto	50 prosenttia tonteista myyty vuoden 2027 loppuun mennessä. Yrityshankinta ja sijoittumisneuvottelut.	Kunnanjohtaja ja elinkeinoasiantuntija
Uudet asunnot Rautalammilta	Asuntokannan kehittäminen. Kysynnän, rahoituksen ja toteutusvaihtoehtojen yhteensovittaminen.	Tekninen johtaja
Lasten ja nuorten Rautalampi	Lapsiystävällinen kunta tunnustus vuonna 2027 ja perusopetuksen tulevaisuuden edellytykset.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja sekä LYK-koordinaatioryhmä
Elävät ja luovat kylät	Kylien omaehtoinen kehittäminen, yhteistyö, tietoliikenneyhteydet ja kyläturvallisuus.	Johtoryhmä

Lähde: kuntastrategia, kärkiprojektit ja niiden vastuuhenkilöt. Vuoden 2027 toteutustoimet täsmennetään toimialojen käyttösuunnitelmissa. [8]

3.3 Mittarit ja toimeenpano

Strategian tavoitetasoihin kuuluvat 20–36 uutta asuntoa vuosina 2026–2028, verotulojen kahden prosentin kasvu, positiivinen kokonaisnettomuutto, asukasmäärän säilyminen tai kasvu ja lukion 120–150 opiskelijaa. Talouden mittareita ovat muun muassa vuosikatteen riittävyys poistoihin sekä konsernin omavaraisuus, ylijäämä ja lainakanta. Näitä tarkastellaan strategian kokonaisuudessa. [8]

Toimialat ja tytäryhtiöt nimeävät tavoitteille vastuuhenkilöt, vuoden 2027 toimenpiteet ja mittarit. Monivuotisen strategiatavoitteen eteneminen erotetaan yhden vuoden suoritteista. Käyttösuunnitelmilla täsmennetään toteutusta muuttamatta valtuuston hyväksymiä sitovia tavoitteita. Toteutumista arvioidaan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. [8, 2]

4 Toimintaympäristö ja kuntatalouden näkymät

4.1 Valtakunnallinen talouskehitys

Valtiovarainministeriön syyskuun 2026 ennusteessa Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Ennuste on arvio tulevasta kehityksestä. Kasvua tukevat investoinnit ja kotitalouksien ostovoiman vähittäinen vahvistuminen, mutta asuntorakentaminen ja työllisyys elpyvät viiveellä. [9]
Julkinen talous säilyy alijäämäisenä kasvusta huolimatta. Rautalammin suunnittelussa varaudutaan siihen, että kustannuspaineet ja valtion rahoituksen muutokset rajoittavat liikkumavaraa. Kuntakohtaista tuloarviota ei johdeta suoraan valtakunnallisesta kasvuprosentista, vaan paikallisesta veropohjasta ja palvelutarpeesta. [9, 10]

4.2 Väestö ja alueellinen elinvoima

Rautalammin ja SavoGrow-alueen väestön väheneminen ja ikääntyminen vaikuttavat palvelujen käyttäjämääriin, työvoiman saatavuuteen ja veropohjaan. Pienen kunnan kiinteät kustannukset eivät alene samassa suhteessa kuin käyttäjämäärät. Palveluverkkoa, tiloja ja henkilöstöresursseja arvioidaan siksi yhdessä.
Yritystoiminnan, asumisen, koulutuksen ja paikallisten palvelujen kehittäminen tukee asukkaiden pysyvyyttä ja uusien asukkaiden sijoittumista. Vapaa-ajan asuminen, monipaikkainen työ ja aktiiviset kylät ovat elinvoimatyön voimavaroja. Vuoden 2027 painopiste on olemassa olevien mahdollisuuksien muuttamisessa yrityssijoittumisiksi, työpaikoiksi ja kunnan tuloiksi.

4.3 Työllisyys

Tilastokeskuksen elokuun 2026 työvoimatutkimuksessa työllisiä oli Suomessa 2 628 000 ja työttömiä 262 000. Työttömyysasteen trendiluku oli 10,1 prosenttia. Työllisten määrä oli 34 000 suurempi kuin vuotta aiemmin. Yksittäisen kuukauden muutosta arvioidaan yhdessä pidemmän aikasarjan kanssa. [19]
Pohjois-Savossa oli elokuun 2026 lopussa 13 380 työtöntä työnhakijaa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7 prosenttia ja Rautalammilla 8,9 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä oli maakunnassa 6 239, eli 819 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden pitkittyminen on kunnalle sekä hyvinvointi- että rahoitusriski. [20]
Työvoimatutkimuksen työttömyysaste ja työnvälitystilaston työttömien työnhakijoiden osuus ovat eri mittareita. Niiden lukuja ei yhdistetä samaan vertailuun. Rautalammin seurannassa painotetaan paikallista kehitystä, työttömyyden kestoa ja työllistymisten vaikutuksia kunnan kustannuksiin.

5 Taloudelliset lähtökohdat ja vuoden 2027 talousarvioesitys

5.1 Tilinpäätös 2025 ja vuoden 2026 tilinpäätösennuste jatalousarviovalmistelun tietopohja

Kunnanvaltuuston 29.6.2026 käsittelemässä vuoden 2025 tilinpäätöksessä kunnan ylijäämä on 528 420,73 euroa. Vuosikate on 2 097 239,02 euroa, suunnitelman mukaiset poistot 1 051 926,62 euroa ja arvonalentumiset 516 891,67 euroa. Kunnan taseen kertynyt ylijäämä on noin 4,71 miljoonaa euroa ja lainakanta noin 7,64 miljoonaa euroa. Kertynyt ylijäämä ei tarkoita samansuuruista käytettävissä olevaa kassavaraa. [6]

Vuoden 2026 tilinpäätösennuste täsmennetään talousarviovalmistelun edetessä. Ennusteessa huomioidaan loppuvuoden menot ja tulot sekä mahdolliset kertaluonteiset erät ja arvonalentumiset. Talousarviovuoden lähtötason arviointi edellyttää myös investointien toteuman, maksuvalmiuden ja lainakannan seurantaa.
Vuoden 2027 valmistelua ohjaa kunnanhallituksen 8.9.2026 §:n 241 talousarvioraami. Tavoitteena on ylijäämäinen talousarvio, poistot kattava vuosikate ja hallittu rahoitus. Tulo- ja menoarvioissa huomioidaan vuoden 2026 toteuma, koko vuoden ennuste ja voimassa olevat sopimukset. [21]
Tässä yleisessä osassa vuoden 2027 talousarvioesityksen, vuoden 2026 talousarviovertailun ja vuoden 2028 taloussuunnitelman tuloslaskelmatiedot perustuvat kunnan 26.10.2026 toimittamaan ulkoiseen tuloslaskelmaan. Vuoden 2026 luvut ovat laskelman TA-sarakkeen vertailutietoja, eivät vuoden 2026 toteuma tai tilinpäätösennuste. Vuoden 2029 laskelmatietojen täydentämistarve kuvataan kohdassa 5.9. [7]

5.2 Esityksen keskeiset luvut

Erä euroa	TA 2026 vertailu	TA 2027 esitys	Muutos euroa
Toimintatuotot	2 233 091	2 684 969	451 878
Toimintakulut	−11 738 216	−12 022 449	−284 233
Toimintakate	−9 505 125	−9 337 480	167 645
Verotulot	7 443 000	7 683 000	240 000
Valtionosuudet	2 766 168	2 335 154	−431 014
Rahoituksen netto	289 992	340 000	50 008
Vuosikate	994 035	1 020 674	26 639
Poistot	−873 936	−909 618	−35 682
Tilikauden tulos	120 099	111 056	−9 043

Lähde: TA – Tuloslaskelma ulk. 26.10.2026. Muutokset on laskettu taulukon euroista. [7]
Toimintakate paranee vuoden 2026 talousarvion vertailutiedosta 167 645 euroa. Verotulot kasvavat 240 000 euroa ja rahoitustuottojen ja -kulujen nettovaikutus paranee 50 008 euroa. Nämä muutokset kattavat valtionosuuksien 431 014 euron vähennyksen, ja vuosikate vahvistuu 26 639 euroa. Poistot kasvavat 35 682 euroa, minkä vuoksi tilikauden tulos pienenee 9 043 eurolla. Tasapainon säilyminen edellyttää tulojen toteutumista ja kulujen pysymistä määrärahoissa [7].

5.3 Toimintatuotot

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä Rautalammin kunnan toimintatuotoiksi arvioidaan 2 684 969 euroa. Toimintatuotot kasvavat vuoden 2026 vertailuluvusta 451 878 euroa eli 20,24 prosenttia. Kasvu vahvistaa käyttötalouden rahoitusta ja parantaa toimintatuottojen suhdetta

toimintakuluihin. Vuoden 2025 tilinpäätöksessä toimintatuotot olivat kuitenkin 3 026 406 euroa, joten vuoden 2027 arvio jää toteutuneesta tasosta 341 437 euroa eli 11,28 prosenttia. Toimintatuottojen kasvu perustuu myyntituottojen lisääntymiseen. Myyntituotoiksi arvioidaan 1 673 815 euroa, mikä on 578 813 euroa eli 52,86 prosenttia enemmän kuin vuoden 2026 vertailuluvussa. Myyntituotot muodostavat noin 62,3 prosenttia vuoden 2027 toimintatuotoista, joten niiden toteutumisella on keskeinen merkitys kunnan talouden tasapainolle. Talousarvion seurannassa on kiinnitettävä erityistä huomiota myyntituottojen kertymään sekä siihen, kuinka suuri osa kasvusta muodostuu pysyvistä ja ennakoitavista tulovirroista.
Muiden toimintatuottojen kehitys on laskeva. Maksutuotoiksi arvioidaan 101 080 euroa, tueksi ja avustuksiksi 85 500 euroa sekä muiksi toimintatuotoiksi 824 574 euroa. Maksutuotot vähenevät vuoden 2026 vertailuluvusta noin 1,7 prosenttia, tuet ja avustukset noin 43,9 prosenttia sekä muut toimintatuotot noin 6,6 prosenttia. Näiden tuottoerien yhteismäärä pienenee noin 126 935 euroa, mikä vähentää myyntituottojen kasvusta saatavaa hyötyä. Erityisesti tukien ja avustusten väheneminen edellyttää, että niillä rahoitettavan toiminnan laajuus ja kustannukset sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen.
Toimintatuottojen arvioidaan kattavan 22,3 prosenttia toimintakuluista. Tuottojen kasvuarvion toteutuminen edellyttää erityisesti myyntituottojen perusteiden ja kertymän seurantaa. Samalla seurataan myynnistä aiheutuvia kustannuksia, jotta kasvu vahvistaa myös toiminnan nettotulosta.

5.4 Toimintakulut

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä Rautalammin kunnan toimintakuluiksi arvioidaan 12 022 449 euroa. Toimintakulut kasvavat vuoden 2026 vertailuluvusta 284 233 euroa eli 2,42 prosenttia. Vuoden 2025 tilinpäätöksessä toimintakulut olivat 11 227 182 euroa, joten vuoden 2027 menot ovat 795 267 euroa eli noin 7,08 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2025 toteuma. Menojen kasvu edellyttää jatkuvaa kustannusten seurantaa ja palvelutuotannon tehokkuuden arviointia. [7]
Henkilöstökulut ovat 6 466 309 euroa eli noin 53,8 prosenttia toimintakuluista. Kasvu vuoden 2026 vertailuluvusta on 173 083 euroa eli 2,75 prosenttia. Palkat ja palkkiot ovat 5 262 649 euroa, henkilösivukulut 1 203 160 euroa. Kokonaismäärä vastaa tuloslaskelman henkilöstökulujen yhteissummaa. [7]
Palvelujen ostoihin varataan 3 483 053 euroa, mikä on 156 210 euroa eli 4,70 prosenttia enemmän kuin vuoden 2026 vertailuluvussa. Palvelujen ostot muodostavat noin 29,0 prosenttia toimintakuluista. Kasvu kohdistuu muiden palvelujen ostoihin, jotka lisääntyvät 190 850 euroa. Asiakaspalvelujen ostot puolestaan vähenevät 34 640 euroa. Ostopalvelujen kasvun hillitseminenedellyttää sopimusten, hankittavien palvelujen laajuuden ja vaihtoehtoisten toteutustapojen arviointia. Tarkastelussa tulee huomioida sekä palvelujen välttämättömyys että niiden kokonaiskustannukset ja vaikutukset kunnan omaan toimintaan. [7]
Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin varataan 1 355 535 euroa, avustuksiin 381 320 euroa ja muihin toimintakuluihin 336 232 euroa. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden menot vähenevät vuoden 2026 vertailuluvusta 73 885 euroa eli noin 5,17 prosenttia. Avustusmenot kasvavat 31 254 euroa eli noin 8,93 prosenttia, ja muut toimintakulut vähenevät 2 429 euroa. Näiden menolajien kehitys hillitsee kokonaismenojen kasvua, mutta ei riitä kattamaan henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen lisääntymistä.

Henkilöstö ja palvelujen ostot muodostavat yhteensä noin 82,8 prosenttia toimintakuluista. Talouden sopeutuksen on siksi ulotuttava tehtävien järjestämiseen, palvelusopimuksiin ja toimintatapoihin. Yhden prosentin toimintakulujen ylitys olisi noin 120 224 euroa ja ylittäisi talousarvion 111 056 euron tulospuskurin. Muiden erien pysyessä ennallaan tilikauden tulos olisi tällöin noin 9 168 euroa alijäämäinen. [7]

5.5 Verotulot

Vuoden 2027 verotuloarvio on 7 683 000 euroa, mikä on 240 000 euroa eli noin 3,22 prosenttia vuoden 2026 vertailulukua enemmän. Arvio perustuu kunnallisveroon, kiinteistöveroon ja kunnan yhteisövero-osuuteen. [7]
Veroprosenteista päättää valtuusto kuntalain 111 §:n mukaisesti. Vuoden 2027 verotuloarvioon 7 683 000 euroa sisältyy valmistelutiedon mukaan vapaa-ajan asuntojen kiinteistöveroprosentin korotus 1,35 prosentista 1,45 prosenttiin ja sen noin 40 000 euron arvioitu lisätulo. Tätä vaikutusta ei lisätä tuloslaskelmaan toistamiseen. Veroprosentti on esitys, kunnes valtuusto on tehnyt sitä koskevan päätöksen. Veroprosenttien vaikutus erotetaan veropohjan ja tilitysten kehityksestä. [1, 7]
Koko vuoden veroennustetta päivitetään tilitysten ja uusien ennustetietojen perusteella. Kuukausivaihtelua aiheuttavat myös aikaisempien verovuosien oikaisut. Toteutumaa verrataan siksi sekä talousarvioon että tilitysten ajoittumiseen.

1 000 €							
Verovuosi	**2027**	**2026**	**2025**	**2024**	**2023**	**2022**	**2021**
Verolajeittain	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä
Kiinteistövero	1 395 €	1 387 €	1 398 €	1 401 €	1 258 €	1 297 €	1 175 €
Yhteisövero	908 €	702 €	591 €	607 €	827 €	1 270 €	1 298 €
Kunnallisvero	5 380 €	5 354 €	5 121 €	5 008 €	4 792 €	9 348 €	9 004 €
Yhteensä	**7 683 €**	**7 443 €**	**7 110 €**	**7 016 €**	**6 877 €**	**11 915 €**	**11 477 €**

5.6 Valtionosuudet

Vuoden 2027 valtionosuusarvio on 2 335 154 euroa. Vähennys vuoden 2026 vertailuluvusta on 431 014 euroa eli noin 15,58 prosenttia. Verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärä on 10 018 154 euroa, eli 191 014 euroa vertailulukua vähemmän. [7]
Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi ehdotetaan 25,05 prosenttia. Esitys sisältää indeksikorotuksen vaikutuksen rajoituksen. Valtakunnallinen valtionosuusprosentti ei suoraan ilmaise Rautalammin valtionosuuden muutosta; kunnan arvio perustetaan kuntakohtaiseen laskelmaan.
Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta ei valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan viedä eteenpäin kuluvalla hallituskaudella. Rahoitukseen vaikuttavat silti erilliset säädösmuutokset ja laskentaperusteiden tarkistukset. [12]
Kunnan kokonaisarviossa täsmäytetään peruspalvelujen valtionosuus, verotulomenetysten korvaus ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen nettovaikutus. Samat tulot eivät saa sisältyä laskelmaan kahteen kertaan. Työllisyys- ja kotoutumistehtävien rahoitusmuutokset huomioidaan sekä menoissa että tulopohjassa. Tasapainoa ei perusteta epävarmaan harkinnanvaraiseen rahoitukseen.

5.7 Vuosikate rahoituserät ja tulos

Vuosikate on 1 020 674 euroa ja suunnitelman mukaiset poistot 909 618 euroa. Vuosikate kattaa poistot noin 112,2-prosenttisesti. Tilikauden tulos ja ylijäämä ovat 111 056 euroa. Esityksessä ei ole arvonalentumisia eikä tulosta muuttavia tilinpäätössiirtoja. [7]
Muita rahoitustuottoja arvioidaan 500 000 euroa ja korkokuluja 160 000 euroa. Nettorahoitustuotot ovat 340 000 euroa. Muiden rahoitustuottojen perusteet ja toistuvuus sekä korkomenojen yhteys lainakantaan varmistetaan osana rahoitussuunnittelua. Talouden seurannassa näitä eriä ei jätetä käyttötalouden seurannan ulkopuolelle. [7]
Poistot perustuvat kunnan hyväksymiin poistosuunnitelmiin ja hyödykkeiden arvioituun taloudelliseen vaikutusaikaan. Poistoja ei muuteta tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi. Omaisuuden arvonalentumistarve arvioidaan erikseen kirjanpidon perusteiden mukaisesti. [4, 2, 63 §]
Poistot kattava vuosikate ei yksin turvaa investointien ja lainanlyhennysten rahoitusta. Rahoitusosassa osoitetaan tulorahoituksen korjauserät,nettoinvestoinnit, antolainaus, lainojen nostot ja lyhennykset sekä kassavarojen muutos. [5]

5.8 Tuloksen herkkyys

Muutos muiden erien pysyessä ennallaan	Vaikutus tulokseen	Tulos muutoksen jälkeen
Toimintakulut ylittävät arvion yhdellä prosentilla	−120 224 €	−9 168 €
Myyntituotot alittavat arvion viidellä prosentilla	−83 691 €	27 365 €
Muut rahoitustuotot alittavat arvion kymmenellä prosentilla	−50 000 €	61 056 €

Laskennallinen herkkyystarkastelu perustuu 26.10.2026 toimitetun tuloslaskelman vuoden 2027 talousarviolukuihin. Skenaariot esitetään erillisinä, ja luvut on pyöristetty euroiksi. Taulukko ei ole ennuste. [7]

5.9 Taloussuunnitelmavuosien periaatteet

Vuosina 2028–2029 pysyvä menotaso sovitetaan ennakoituun verorahoitukseen ja toimintatuottoihin. Laskelmissa huomioidaan henkilöstömenojen koko vuoden vaikutukset, palvelutarpeiden muutokset, sopimusten indeksiehdot, omaisuuden käyttökustannukset, poistot ja lainanhoito. Investoinnit jaksotetaan hankekohtaisesti. Vuosille laaditaan keskenään yhteensopivat tulos-, investointi- ja rahoituslaskelmat, joiden perusteella arvioidaan koko suunnittelukauden tasapaino. [1, 3, 5]

Vuoden 2028 tuloslaskelman mukaan vuosikate on 1 091 894 euroa, poistot 873 872 euroa ja tilikauden tulos 218 022 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2027 esitykseen verrattuna vuosikate paranee 71 220 euroa ja tilikauden tulos 106 966 euroa. [7]

Erä euroa	TA 2027	SU 2028	SU 2029
Toimintatuotot	**2 684 969**	**2 233 090**	**—**
Toimintakulut	**−12 022 449**	**−11 640 364**	**—**
Toimintakate	**−9 337 480**	**−9 407 274**	**—**
Verotulot	**7 683 000**	**7 443 000**	**—**
Valtionosuudet	**2 335 154**	**2 766 168**	**—**
Rahoituksen netto	**340 000**	**290 000**	**—**
Vuosikate	**1 020 674**	**1 091 894**	**—**
Poistot	**−909 618**	**−873 872**	**—**
Tilikauden tulos	**111 056**	**218 022**	**—**

6 Talouden tasapainottaminen ja toiminnan kehittäminen

6.1 Palvelurakenne ja henkilöstö

Rautalammin väestökehitys, palvelutarpeiden muutokset, valtionosuuksiin kohdistuvat epävarmuudet ja kustannusten nousu edellyttävät palvelurakenteen pitkäjänteistä arviointia. Palveluverkkoa, palvelujen järjestämistapoja ja palvelutasoa tarkastellaan suhteessa todellisiin ja ennakoituihin käyttäjämääriin, lakisääteisiin velvoitteisiin, palvelujen saavutettavuuteen sekä kunnan taloudelliseen kantokykyyn.

Palvelujen järjestämisessä arvioidaan mahdollisuuksia toimintojen yhdistämiseen, tehtävien uudelleenjärjestelyyn, tilojen yhteiskäyttöön, sähköisten palvelujen hyödyntämiseen sekä kuntien välisen yhteistyön lisäämiseen.

Palvelurakenteen uudistamisessa huomioidaan erityisesti lasten ja nuorten palvelut, ikääntyvä väestö, pitkät etäisyydet sekä kylien ja haja-asutusalueiden palvelujen saavutettavuus. Muutosten vaikutuksia arvioidaan kuntalaisten, henkilöstön ja kunnan talouden näkökulmasta. Lapsivaikutusten arviointi ja lapsiystävällisen kunnan toimintaperiaatteet huomioidaan erityisesti lapsia ja nuoria koskevassa päätöksenteossa.
Mahdolliset henkilöstöön vaikuttavat rakenteelliset muutokset valmistellaan yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa kunnallista yhteistoimintaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.
Palvelujen uudistaminen voi edellyttää myös nykyisen palvelutason, toimipisteverkoston tai aukioloaikojen muuttamista. Ratkaisujen tulee perustua palvelutarpeen ja kustannusten arviointiin. Kuntalaisille on pystyttävä perustelemaan muutosten tarpeellisuus, ja palvelujen saavutettavuus sekä tarkoituksenmukaiset asiointimahdollisuudet pyritään turvaamaan myös muuttuvissa olosuhteissa.
Henkilöstön tehtävänkuvia, työnjakoa ja sijaisjärjestelyjä selkeytetään. Avoimeksi tulevien tehtävien täyttämistä arvioidaan palvelutarpeen ja taloudellisten mahdollisuuksien perusteella. Osaamisen kehittämisessä painotetaan talousosaamista, hankintoja, esihenkilötyötä, tietosuojaa ja varautumista. Digitalisaatiota ja tekoälyä hyödynnetään silloin, kun ne parantavat palvelua tai vapauttavat työaikaa.

6.1 Henkilöstökustannusten laskenta

KVTESin vuoden 2027 korotukset ovat 1.4.2027 alkaen kahden prosentin yleiskorotus, 0,4 prosentin paikallinen järjestelyerä ja 0,4 prosentin kehittämisohjelmaerä. KT vahvisti 21.9.2026, etteivät vuoden 2027 korotukset muutu perälautaehdon perusteella. [13]
Määrärahoissa huomioidaan lisäksi vuoden 2026 korotusten siirtyvä vaikutus, henkilöstösivukulut ja sopimusalakohtaiset määräykset. KVTESin korotusprosentti ei sellaisenaan ole koko kunnan henkilöstökulujen vuosimuutos.

6.2 Hankinnat ja palvelujen ostot

Palvelusopimusten tarpeellisuus, laajuus, käyttö ja kokonaiskustannukset arvioidaan ennen uusimista. Hankinnat valmistellaan ennakoivasti ja tasapuolisesti. Markkinavuoropuhelu ja tarkoituksenmukainen osiin jakaminen tukevat myös pienten yritysten mahdollisuuksia tarjota. Yrityksen kotipaikka ei sellaisenaan oikeuta suosimiseen.
Hankintalain (1397/2016) muutos 519/2026 tuli voimaan 18.6.2026. Osakeyhtiömuotoisia sidosyksiköitä koskevaa kymmenen prosentin vähimmäisomistusvaatimusta sovelletaan pääsääntöisesti 1.7.2027 alkaen. Rautalampi arvioi omistukset ja sopimukset yhtiökohtaisesti ja valmistelee tarvittavat palvelujärjestelyt. [14]
Pidemmän siirtymäajan käyttö edellyttää laissa tarkoitettuja sopimuskohtaisia perusteita ja määräajassa 30.9.2026 tehtyä ilmoitusta Valtiokonttorille. Vuoden 2027 suunnittelussa lähtökohtana ovat tosiasiallisesti tehdyt ilmoitukset ja niiden edellytysten arviointi; pelkkä ilmoitus ei ratkaise järjestelyn lainmukaisuutta. ICT-palveluissa varmistetaan siirtymän kustannukset, tietojen siirrettävyys ja jatkuvuus. [14]
Toiminnan säästöksi luetaan kunnan ulkoisten kustannusten todellinen väheneminen tai ulkoisten tulojen lisääntyminen. Päällekkäinen työ, sisäiset veloitukset ja kustannusten siirtyminen toiselle yksikölle eritellään vaikutusarvioissa.
Tasapainottamistoimenpiteistä kootaan yhteenveto, jossa erotetaan toteutuneet ratkaisut, talousarvioon jo sisältyvät vaikutukset ja uudet valmisteltavat vaihtoehdot. Kustakin toimesta

esitetään vuoden 2027 nettovaikutus, täyden vuoden vaikutus, siirtymäkustannukset, toteutusaika, vastuutaho ja tarvittava päätös. Jo toteutettua tai budjetoitua vaikutusta ei lasketa uudelleen säästöksi.

6.3 Tulopohja ja kiinteistöomaisuus

Kunnan omien toimintatuottojen kehittämisessä tarkastellaan erityisesti maksuja, taksoja, vuokria, palvelujen hinnoittelua ja omaisuuden tuottoja. Maksujen ja taksojen tarkistamisessa huomioidaan kustannuskehitys, lainsäädännön asettamat rajat sekä palvelujen käyttäjille aiheutuvat vaikutukset.
Vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyvät valmistelutiedon mukaan lämpölaitoksen hinnankorotuksen noin 12 500 euron ja vesilaitoksen perusmaksujen noin 35 000 euron lisätulot. Verotuloihin sisältyvä vapaa-ajan asuntojen kiinteistöveron korotuksen noin 40 000 euron vaikutus esitetään kohdassa 5.5. Näitä jo budjetoituja vaikutuksia ei lasketa uudelleen lisäparannuksiksi. Vesilaitoksen velan takaisinmaksu kunnalle erotetaan käyttötalouden tuloista ja esitetään maksusuunnitelman mukaisesti rahoituksessa
Kiinteistöjen vuokratuottojen turvaaminen on tärkeä osa kunnan tulorahoitusta. Erityisesti hyvinvointialueen käytössä olevien kiinteistöjen vuokrasopimusten jatkuminen, vuokratasot ja tulevat tilatarpeet vaikuttavat kunnan taloudelliseen asemaan. Vuokraneuvotteluissa tavoitteena on kustannukset kattava ja pitkäjänteinen sopimusratkaisu, jossa kiinteistöjen ylläpidosta, korjauksista ja investoinneista aiheutuvat vastuut on määritelty selkeästi.
Kunnan omistamien maa-alueiden, metsien, rakennusten ja muun omaisuuden käyttöä arvioidaan osana talouden tasapainottamista. Tarpeettomasta tai kunnan perustehtävien kannalta vähäisessä käytössä olevasta omaisuudesta voidaan luopua taloudellisesti perustellulla tavalla. Omaisuuden myynnistä saatavat kertaluonteiset tulot eivät kuitenkaan korvaa käyttötalouden pysyvää tasapainottamista.
Saukkolammen metsätilojen myynnin 600 000 euron tavoite ja puunmyynnin 250 000 euron tavoite sisältyvät valmistelutiedon mukaan talousarvioon. Metsätilan myyntihinta, kirjanpidollinen myyntivoitto ja rahoituslaskelman luovutustulo eritellään siten, ettei samaa erää kirjata kahteen kertaan. Puunmyynti esitetään erillään metsätilan luovutuksesta. Myyntien tasearvot, kustannukset ja toteutusaikataulut täsmennetään.
Vesihuollon ja muiden maksullisten toimintojen hinnoittelussa tavoitteena on toiminnan kustannusten kattaminen, tarvittavien investointien rahoittaminen ja pitkäjänteinen taloudellinen kestävyys.

Rautalammilla kiinteistöjen käyttöön liittyvät muutostarpeet koskevat muun muassa kunnanviraston tiloja, Palvelukoti Toivoa ja työkeskusta. Vuoden 2027 talousarviossa tilojen vuokratuotot ja ylläpitomenot arvioidaan ajantasaisen käyttö- ja sopimustilanteen perusteella. Vajaakäyttöisten tilojen osalta selvitetään vaihtoehdot uudelle käytölle, vuokraukselle, käytön keskittämiselle ja mahdolliselle luopumiselle. Ratkaisuissa huomioidaan kiinteistöjen kunto, korjaustarpeet, markkinakysyntä sekä vaikutukset kunnan käyttötalouteen ja omaisuuden arvoon. Tavoitteena on vähentää pysyviä ylläpitokustannuksia ja sovittaa kiinteistökanta kunnan palvelutarpeisiin. (Rautalammin kunnan talousarviovalmistelu ja kiinteistökohtaiset selvitykset.)

Pysyvien menojen katteeksi tarvitaan pysyviä ja luotettavasti arvioituja tuloja. Omaisuuden myynnistä erotetaan rahoitukseen vaikuttava kauppahinta ja tulokseen kirjattava myyntivoitto

tai -tappio. Ulkopuolisessa hankerahoituksessa arvioidaan myös kunnan omarahoitusosuus ja toiminnan jatkokustannukset.
Vesihuollossa huomioidaan 1.1.2026 voimaan tullut uudistus. Maksuilla katetaan pitkällä aikavälillä kustannukset ja investoinnit. Omaisuudenhallinnan ja vesihuoltosuunnittelun uudet velvoitteet aikataulutetaan siirtymäsäännösten mukaan. Kunnan määräysvallassa olevan vesihuoltolaitoksen ja sen vesihuolto-omaisuuden luovutuksia koskee erityinen yksityistämiskielto, joten yleiset omaisuuden myyntilinjaukset eivät sellaisenaan sovellu vesihuoltoon. [17]

6.4 Elinvoima ja yrityspalvelut

Rautalammin kunnan elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena vuonna 2027 on vahvistaa kunnan elinvoimaa, lisätä työpaikkoja ja yritysinvestointeja sekä parantaa yritysten toimintaedellytyksiä kuntastrategian 2026–2029 mukaisesti. Elinvoimatyössä painotetaan aktiivista yrityshankintaa, olemassa olevien yritysten kasvun tukemista, uusien investointien mahdollistamista sekä kunnan veto- ja pitovoiman vahvistamista.
Elinkeinopalveluja toteutetaan yhteistyössä Kehitysyhtiö SavoGrown, Rautalammin Kehitys Oy, Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallien sekä muiden alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Vuonna 2027 tavoitteena on selkeyttää kunnan omien elinkeinoyhtiöiden työnjakoa ja toimintamallia sekä vahvistaa yrityspalvelujen, yrityskiinteistöjen ja yrityshankinnan muodostamaa kokonaisuutta. Yrityksille pyritään tarjoamaan sujuvat palvelut yritystoiminnan käynnistämiseen, kehittämiseen, laajentamiseen ja investointien toteuttamiseen.
Erityisenä painopisteenä on Toholahden teollisuusalueen aktiivinen markkinointi ja yritysten sijoittumisen edistäminen. Alueelle toteutettu infrastruktuuri tulee saada tehokkaaseen käyttöön, ja tavoitteena on houkutella alueelle uusia yrityksiä, investointeja ja työpaikkoja. Samalla edistetään kunnan olemassa olevien yrityskiinteistöjen ja teollisuustilojen käyttöastetta sekä selvitetään mahdollisuuksia uusien yritysten sijoittumiselle.
Merkittävänä elinkeinoelämän kehittämisen haasteena on sähköverkon kapasiteetin riittävyys. Vuonna 2027 kunta jatkaa aktiivista yhteistyötä verkkoyhtiöiden ja muiden toimijoiden kanssa sähkökapasiteettiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Riittävä sähkön saatavuus on keskeinen edellytys teollisuuden kasvulle, uusille yritysinvestoinneille ja vihreän siirtymän hankkeiden toteutumiselle. Kunnan tavoitteena on vaikuttaa siihen, ettei sähköverkon kapasiteetti muodostu esteeksi Rautalammille suunniteltaville investoinneille.
Elinvoiman vahvistaminen edellyttää myös osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista. Kunta edistää yhteistyössä työllisyysalueen, oppilaitosten, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa työvoiman saatavuutta, osaamisen kehittämistä ja työllistymistä. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten, kansainvälisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien mahdollisuuksiin työllistyä ja jäädä asumaan Rautalammille.
Yritysten kasvun ja uusien työpaikkojen syntymisen kannalta keskeisiä ovat myös toimivat asumisratkaisut, sujuvat lupa- ja kaavoitusprosessit sekä tarkoituksenmukainen tontti- ja toimitilatarjonta. Vuonna 2027 edistetään vuokra-asuntokannan kehittämistä yhteistyössä kunnan Asunnonhankinta Oy:n kanssa sekä arvioidaan kunnan maankäytön ja muun toimintaympäristön mahdollisuuksia tukea yritysten sijoittumista ja investointeja.
Rautalammin elinvoimatyössä huomioidaan lisäksi matkailun, vapaa-ajan asumisen, paikallisten palvelujen ja maaseutuyrittäjyyden merkitys. Kunnan vahvuuksia hyödynnetään

aktiivisesti markkinoinnissa ja uusien asukkaiden, yrittäjien sekä investointien houkuttelemisessa.
Vuoden 2027 elinkeinopolitiikan tavoitteena on siirtyä entistä vahvemmin konkreettisiin tuloksiin perustuvaan toimintaan. Elinvoimatyön vaikuttavuutta arvioidaan erityisesti uusien yritysten ja työpaikkojen, toteutuvien investointien, yritysten sijoittumisen sekä yrityskiinteistöjen käyttöasteen kehityksen perusteella. Pitkän aikavälin tavoitteena on vahvistaa kunnan verotulopohjaa, turvata paikallisten palvelujen säilymistä ja luoda edellytyksiä Rautalammin väestökehityksen vakauttamiselle.
Vihreän siirtymän mahdollisuuksia arvioidaan energia-, kiertotalous- ja energiatehokkuushankkeissa. Kunta edistää sopivien alueiden, kaavoituksen ja infrastruktuurin valmiutta. Hankekohtaisessa arvioinnissa huomioidaan talous, ympäristö, asutus ja kuntalaisten näkemykset.

6.5 Yhteistyö SavoGrown kanssa

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on Keiteleen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon kuntien omistama kehitys- ja elinvoimayhtiö. SavoGrow palvelee alueen yrityksiä kaikissa yrityksen elinkaaren vaiheissa helposti saavutettavana maksuttomana lähipalveluna, ja kehittää alueen yritysten ja kuntien elinvoimaa edunvalvonta- ja kehittämistoimin.
SavoGrow palvelee yrityksiä niiden koko elinkaaren ajan. Yhtiö auttaa yrityksen perustamisessa, rahoitus- ja investointisuunnitelmissa, omistajanvaihdoksissa sekä kasvussa ja kansainvälistymisessä. SavoGrow tukee yrityksiä rahoituksen hakemisessa ja lupaprosesseissa sekä auttaa löytämään sopivia toimitiloja ja tontteja. Lisäksi yhtiö edistää yritysten sijoittumista alueelle, työvoiman saatavuutta sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja osaamisen kehittämistä mm. kehittämishankkeiden ja koulutusten avulla.
Aluekehittämisessä SavoGrow toimii kuntayhteistyön moottorina. Yhtiö tukee kuntien yhteistä edunvalvontaa ja toteuttaa alueen elinvoimaa vahvistavaa kehittämistyötä. Aluemarkkinoinnin avulla SavoGrow lisää alueen tunnettuutta ja houkuttelevuutta yritysten, investointien, työntekijöiden ja uusien asukkaiden sijoittumispaikkana.
Lisäksi SavoGrow tarjoaa elintarvikealan kehittämispalveluita ja marja-alan asiantuntijapalveluita valtakunnallisesti.
SavoGrow kehittää aluetta EU:n ja kansallisen kehittämisrahoituksen turvin, ja kunnat osallistuvat maakunnalliseen ja alueelliseen kehittämishanketoimintaan yhtiön kautta.
SavoGrown vaikuttavuutta arvioidaan yhtiön strategian mittareilla ja vuosiraportoinnilla. Rautalammin kanssa sovitaan lisäksi kunnan tarpeita vastaava seuranta ja raportointitapa.

7 Työllisyys, kotoutuminen ja hyvinvointi

7.1 Paikallinen työllisyydenhoito

Vuoden 2025 alussa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Rautalammin kunta kuuluu Kuopion työllisyysalueeseen, joka vastaa lakisääteisten työvoimapalvelujen järjestämisestä. Kunta täydentää työllisyysalueen palveluja omalla paikallisella työllisyydenhoidollaan ja työsuunnittelijan tehtävillä.
Vuonna 2027 Rautalammin kunnan työllisyydenhoidossa korostuvat pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, nuorten työllistymisen tukeminen sekä tiivis yhteistyö Kuopion työllisyysalueen, yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti työllistymistuloksiin, työttömyyden kestoon sekä kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kehitykseen.
Työllisyyden hoidon menot muodostuvat Kuopion työllisyysalueen maksuosuuksista, kunnan omista työllistymistä tukevista toimista ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuusta. Määrärahat perustetaan ajantasaiseen kustannusennusteeseen ja työttömyyden kehitykseen.
Työllisyystoimissa painotetaan työttömyyden pitkittymisen ehkäisemistä, yritysyhteistyötä ja työllistymiseen johtavia palvelupolkuja. Rahoituksen riittävyyttä arvioidaan toteutuneiden menojen ja laskennallisen valtionosuusrahoituksen perusteella. (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023; Kuntaliitto, valtionosuudet; Kuopion työllisyysalue.)
Työllisyydenhoidon tuloksellisuutta arvioidaan työllistymisten, työttömyyden keston, nuorten tilanteen ja kunnan rahoitusvastuun perusteella. Yritysyhteistyö, osaamisen kehittäminen ja ympärivuotisten työllistymismahdollisuuksien vahvistaminen kytketään kunnan elinvoimatyöhön.

7.2 Kotoutumisen edistäminen

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023) ohjaa kunnan tehtäviä. Muutoslain 706/2026 vuoden 2027 alusta sovellettava 13 § edellyttää kunnan ja työvoimaviranomaisen yhteistä kotoutumisohjelmaa. Kyse on palvelukokonaisuudesta, jonka vastuut ja ohjautuminen kuvataan käytännön toimintamallissa. [15]
Vuonna 2027 työvoimaviranomainen vastaa kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen saatavuudesta laissa säädetyllä tavalla. Rautalampi sovittaa omat ohjaus- ja neuvontapalvelunsa sekä muut kunnan vastuulle kuuluvat palvelut yhteen Kuopion työllisyysalueen kanssa. [15, 27 §]
Toiminnan tavoitteena on kielitaidon, työllistymisen ja kuntaan asettumisen tukeminen. Kausityön rinnalle etsitään ympärivuotisia työllistymis- ja koulutuspolkuja. Palveluihin osallistumista tuetaan huomioimalla saavutettavuus ja etäpalvelut.
Vuonna 2027 arvioidaan tehtävänjako, henkilöstöresurssit ja yhteistyömahdollisuudet. Ratkaisut perustuvat asiakasmääriin ja palvelutarpeeseen. Mahdolliset muutokset valmistellaan erikseen siten, että lakisääteiset tehtävät ja palvelujen jatkuvuus turvataan.
Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan työllistymisinä, koulutukseen osallistumisena, kielitaidon kehityksenä ja kuntaan kiinnittymisenä.
Rahoituksessa erotetaan valtionosuuteen sisältyvä yleiskatteellinen rahoitus ja erikseen maksettavat korvaukset. Korvausten muutokset sekä asiakastietojen käsittelyn ja järjestelmien velvoitteet huomioidaan palvelujen suunnittelussa.

7.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Rautalammin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavat kuntastrategia 2026–2029 sekä kunnanvaltuuston 16.12.2025 §:ssä 131 hyväksymä hyvinvointisuunnitelma vuosille 2025–2029. Kuntastrategian perustehtävänä on luoda yhdessä elinvoimainen ja hyvinvoiva Rautalampi. Strategian keskeisiä tavoitteita ovat elinvoimaisuuden vahvistaminen, hyvä ja turvallinen arki sekä uudistuva johtamiskulttuuri ja kestävä kuntatalous. Hyvinvoinnin edistäminen on siten osa kunnan kaikkea toimintaa ja päätöksentekoa. [8, 22]

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä. Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 § edellyttää, että kunta asettaa strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, määrittelee niitä tukevat toimenpiteet ja arvioi päätöstensä vaikutuksia eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen. Kunnan tulee lisäksi seurata asukkaidensa hyvinvointia ja raportoida sen kehityksestä valtuustolle vuosittain. Valtuustokausittain laaditaan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma. [16]

Rautalammin kunnanvaltuusto hyväksyi edellistä valtuustokautta koskevan laajan hyvinvointikertomuksen keväällä 2025. Sen sisältämiä hyvinvointitietoja, tilastoja ja indikaattoreita on hyödynnetty vuosien 2025–2029 hyvinvointisuunnitelman valmistelussa. Vuoden 2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti valmisteltiin vuonna 2026, ja hyvinvointilautakunta käsitteli sitä 25.2.2026 sekä kunnanhallitus 16.3.2026. Vuosittainen seuranta muodostaa perustan hyvinvointityön tavoitteiden, toimenpiteiden ja resurssien arvioinnille.

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa korostuvat kuntalaisten terveyden ja toimintakyvyn edistäminen, mielenterveyden tukeminen, osallisuuden vahvistaminen sekä turvallisen ja terveellisen elinympäristön kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten hyvinvointiin, perheiden tukemiseen, ikääntyneiden toimintakykyyn sekä hyvinvointierojen kaventamiseen. Hyvinvoinnin edistäminen toteutuu kunnan sivistys-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja muissa palveluissa sekä yhteistyössä järjestöjen ja paikallisten toimijoiden kanssa. Kunnan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen yhteistyö on keskeinen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Yhteistyössä korostuvat ennaltaehkäisevä työ, palvelujen yhteensovittaminen, tiedonkulku sekä eri toimijoiden vastuiden selkeys. Kunta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omissa tehtävissään, kun taas hyvinvointialue vastaa järjestämisvastuulleen kuuluvista sosiaali- ja terveyspalveluista. Yhteistyötä toteutetaan myös yhdistysten, seurakuntien ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään tukemalla matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia, vapaaehtoistoimintaa ja järjestöyhteistyötä. Kaikukortti-toiminnalla tuetaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia osallistua kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan. Myös yhteisöllisiä ja naapuriapuun perustuvia toimintamalleja voidaan hyödyntää kuntalaisten arjen tukemisessa. Hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on huomioitu erityisesti Kaikukortti-kohteiden näkyvyys ja saavutettavuus.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä painotetaan turvallista kasvu- ja oppimisympäristöä, mielenterveyden tukemista, yhdenvertaisuutta, vanhemmuuden tukemista sekä lasten ja nuorten osallisuutta. Toimintaa ohjaavat lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteet, erityisesti lapsen edun ensisijaisuus, syrjimättömyys, oikeus kehittymiseen sekä

oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen edellyttää kunnan eri palvelujen, hyvinvointialueen ja perheiden välistä yhteistyötä.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta seurataan hyvinvointikertomuksen indikaattoreilla sekä valtakunnallisilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen mittareilla.
Kuntien valtionosuusrahoitukseen sisältyvä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin kannustaa kuntia vaikuttavaan ja suunnitelmalliseen hyvinvointityöhön. Sen perusteena ovat sekä kunnan toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit että väestön hyvinvoinnin muutoksia kuvaavat tulosindikaattorit.
Lähteet: kuntastrategia, hyvinvointisuunnitelma ja hyvinvoinnin edistämisen lakisääteiset tehtävät. [8, 16, 22]

8 Investoinnit ja rahoitus

8.1 Investointien priorisointi ja kustannusohjaus

Vuoden 2027 investoinnit suunnitellaan osana kunnan talouden kokonaisuutta ja taloussuunnitelmakautta 2028–2029. Investointien lähtökohtana ovat välttämättömät peruskorjaus- ja korvausinvestoinnit, lakisääteisten palvelujen edellyttämät investoinnit sekä kunnan elinvoimaa ja tulopohjaa vahvistavat kehittämishankkeet.
Vuoden 2027 investointien valmistelussa huomioidaan erityisesti Toholahden teollisuusalueen kehittämistarpeet, vesihuollon toimintavarmuus, kunnan kiinteistökannan kunto ja tarkoituksenmukainen käyttö sekä muut välttämättömät infrastruktuuri-investoinnit.
Kaikista investointiesityksistä laaditaan priorisointi, jossa arvioidaan investoinnin välttämättömyys, kiireellisyys, strateginen merkitys, taloudellinen vaikuttavuus ja mahdollisuudet toteutuksen jaksottamiseen. Useammalle vuodelle ajoittuvista hankkeista esitetään koko hankkeen kustannusarvio, vuosittainen rahoitustarve sekä arvio tulevista käyttö- ja ylläpitokustannuksista.
Investointien kustannusarvioiden tulee perustua riittävään suunnitteluun ja luotettaviin laskelmiin. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeiden kustannusseurantaan, päätöksenteon oikea-aikaisuuteen sekä siihen, että mahdolliset kustannuspoikkeamat tuodaan toimivaltaisten toimielinten käsiteltäviksi ennen sitovien määrärahojen ylittämistä.
Jokaiselle merkittävälle hankkeelle määritellään vastuuhenkilö, kokonaiskustannusarvio, vuosittaiset määrärahat, toteutusaikataulu, rahoitusosuudet, käyttötalousvaikutukset ja keskeiset riskit. Aikaisempien vuosien toteuma ja jäljellä oleva kustannusennuste esitetään erikseen. Monivuotista hanketta ei arvioida vain yhden vuoden määrärahan perusteella.
Toteutuksen aikana seurataan kustannuksia, sitoumuksia, avustusehtoja ja maksatuksia. Olennaiset muutokset valmistellaan päätettäviksi ennen lisäsitoumuksia. Hankkeen päätyttyä arvioidaan toteutuneet kustannukset ja tavoitteiden saavuttaminen.

8.2 Kunnan lainakanta ja lainanhoito

Rautalammin kunnan lainanhoidon tavoitteena on turvata maksuvalmius, pitää velkaantuminen hallittuna ja sovittaa lainojen takaisinmaksu kunnan tulorahoitukseen. Investointeja arvioidaan yhdessä lainanlyhennysten, korkokulujen ja muiden rahoitustarpeiden kanssa.
Lainakannan kehitys
Kunnan kokonaislainakanta oli vuoden 2025 lopussa noin 7,64 miljoonaa euroa, kun se vuoden 2024 lopussa oli noin 8,47 miljoonaa euroa. Lainakanta pieneni noin 829 000 euroa

eli 9,8 prosenttia. Asukasta kohti lainaa oli 2 610 euroa, kun vastaava määrä vuotta aikaisemmin oli 2 883 euroa.
Vuonna 2025 pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin noin 1,53 miljoonaa euroa ja lyhytaikaisten lainojen nettomäärä kasvoi noin 705 000 euroa. Kokonaislainakannan muutosta arvioitaessa huomioidaan siten sekä pitkäaikaisten lainojen että lyhytaikaisen rahoituksen kehitys.
Investointeihin ei ole talousarvion valmistelutilanteessa 31.10.2026 mennessä nostettu uutta lainaa. Vanhojen lainojen uudelleenjärjestely ja maksuvalmiuden turvaamiseen käytettävä lyhytaikainen rahoitus erotetaan investointeihin otettavasta uudesta lainasta.
Lainasalkun järjestely ja rahoitusriskit
Kunnanhallitus hyväksyi 19.1.2026 § 13 lainasalkun uudelleenjärjestelyn. Päätöksen tavoitteena on yhdistää vaihtuvakorkoisia lainoja, sisällyttää noin 1,5 miljoonaa euroa kuntatodistuksia pitkäaikaisempaan rahoitukseen sekä säilyttää vanhat edulliset kiinteäkorkoiset lainat. Päätökseen sisältynyt noin 700 000 euron investointilisälaina ei ole valmistelutilanteessa nostettu laina.
Jälleenrahoituksen vaikutukset esitetään erikseen kokonaislainakannan muutoksesta. Lainojen takaisinmaksuajan muuttaminen voi helpottaa vuosittaista kassavirtaa, mutta samalla kasvattaa koko laina-ajalta maksettavia korkokuluja.
Korkoriskiä seurataan lainojen korkosidonnaisuuksien, korontarkistusajankohtien ja mahdollisten suojausten perusteella. Maksuvalmius- ja jälleenrahoitusriskiä arvioidaan lainojen erääntymisten ja kassavirtaennusteiden avulla.
Korkokulut vuonna 2027
Vuoden 2027 korkokuluihin varataan 160 000 euroa. Määräraha on noin 40 000 euroa eli 20,0 prosenttia pienempi kuin vuoden 2026 talousarvion vertailuluku. Vuoden 2025 toteutuneisiin korkokuluihin verrattuna vuoden 2027 varaus on lähes samalla tasolla.

Korkokulujen vertailu	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**
Korkokulut, euroa	161 671	200 004	160 000
Korkokulut suhteessa toimintakuluihin	1,44 %	1,70 %	1,33 %
Korkokulut suhteessa verotuloihin ja valtionosuuksiin yhteensä	1,62 %	1,96 %	1,60 %

Korkokulut esitetään tuloslaskelmassa erillään toimintakuluista. Taulukon prosenttiosuudet kuvaavat korkomenojen mittaluokkaa suhteessa kunnan menoihin ja verorahoitukseen. Ne eivät kuvaa lainasalkun keskikorkoa.
Korkomäärärahan riittävyys tarkistetaan ajantasaisen lainasalkun, toteutuneiden korkoehtojen, mahdollisten suojausten ja suunnitellun uuden lainanoton perusteella.

Lainanhoito ja investointien rahoitus

Vuoden 2027 vuosikate on 1 020 674 euroa. Vuosikate sisältää korkokulut, ja sen on osaltaan riitettävä lainanlyhennyksiin ja investointien rahoittamiseen. Poistot kattava vuosikate tai ylijäämäinen tilikauden tulos ei yksin osoita rahoituksen riittävyyttä.
Rahoitusosassa esitetään vuoden 2026 lopun arvioitu lainakanta, vuoden 2027 pitkäaikaisten lainojen nostot ja lyhennykset, lyhytaikaisten lainojen nettomuutos sekä vuoden 2027 lopun

arvioitu kokonaislainakanta. Vanhoja lainoja korvaava jälleenrahoitus eritellään uudesta rahoituksesta. Lainanottovaltuudet yksilöidään talousarvion sitovuusmääräyksissä. Kunnan oman lainakannan lisäksi seurataan konserniyhtiöiden velkoja, kunnan antolainasaamisia ja takausvastuita. Näiden vaikutukset arvioidaan osana kuntakonsernin rahoitusasemaa ja riskienhallintaa.

9 Kuntakonserni ja tytäryhtiöiden tavoitteet

9.1 Omistajaohjaus ja yhteiset tavoitteet

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen tytäryhteisöt. Tytäryhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kunnalla on kirjanpitolain mukaisesti määräysvalta. Talousarvio laaditaan ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa asetetaan toiminnan ja talouden vuosittaiset tavoitteet. Kuntakonsernia tulee johtaa kokonaisuutena kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta ja strategisten tavoitteiden mukaisesti. Omistajaohjauksen oikeudelliset perusteet ovat kuntalain 46–48 §:ssä. [1]

Valtuusto päättää osana kuntastrategiaa omistajapolitiikasta sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tytäryhteisöt luokitellaan strategisen ja taloudellisen merkityksen sekä riskien perusteella. Omistajaohjauksella huolehditaan, että tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisetu. Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline. Konserniohjeen vähimmäissisällöstä säädetään kuntalain 47 §:ssä. Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöille. Konsernivalvonta on tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia sekä riskienhallinnan seurantaa. [1, 47 §]

Rautalammin kunnan tytäryhtiöiden toiminnan tulee tukea kuntastrategian 2026–2029 toteuttamista, kunnan elinvoiman vahvistamista ja kuntakonsernin taloudellista kestävyyttä. Vuonna 2027 omistajaohjauksen painopiste siirtyy aikaisempina vuosina valmisteltujen suunnitelmien ja toimintamallien käytännön toteuttamiseen, toiminnan tuloksellisuuden parantamiseen sekä taloudellisten riskien hallintaan.

Tytäryhtiöiden tulee toimia taloudellisesti kestävällä tavalla ja huolehtia maksuvalmiudestaan, omaisuutensa tarkoituksenmukaisesta käytöstä sekä investointien suunnitelmallisuudesta. Kunnan omistukseen liittyvien taloudellisten vastuiden ja riskien tulee olla ennakoitavissa. Yhtiöiden tulee raportoida kunnanhallitukselle taloudestaan, toiminnallisten tavoitteidensa toteutumisesta, investoinneistaan ja merkittävistä riskeistään osana kunnan osavuosikatsauksia. Tytäryhtiöiden osavuosikatsaukset saatetaan myös kunnanvaltuustolle tiedoksi.

Yhtiöiden hallitukset vastaavat tavoitteiden toteuttamisesta ja yhtiöiden johtamisesta. Kunnanhallitus seuraa toteutumista omistajaohjauksessa. Merkittävistä riskeistä ja poikkeamista ilmoitetaan viipymättä. Kunnan ja yhtiöiden väliset palvelut, lainat ja vakuudet dokumentoidaan ja kustannukset kohdennetaan asianmukaisesti.

9.2 Rautalammin Kehitys Oy ja Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Vuoden 2026 aikana yhtiöiden hallitukset ovat käsitelleet yhteistä strategiaa, johtamista, tehtävänjakoa ja toimintamallia. Vuonna 2027 tavoitteena on edetä valmistelusta konkreettisiin ratkaisuihin ja vahvistaa yhtiöiden toimintaa osana kunnan elinvoimatyötä.

Yhteinen toimintamalli
Yhtiöiden johtamista, tehtävänjakoa ja hallinnollista rakennetta kehitetään siten, että toiminta on tehokasta, vastuut selkeitä ja käytettävissä olevat resurssit kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Yhtiörakenteen mahdollisia muutoksia arvioidaan taloudellisten, toiminnallisten ja oikeudellisten vaikutusten perusteella.
Mittari: Yhtiöiden yhteistä toimintamallia koskevat ratkaisut on valmisteltu ja tarvittavat päätökset tehty vuoden 2027 aikana.

Toholahti ja yrityshankinta
Toholahden teollisuusalueen aktiivista markkinointia ja yritysten sijoittumisen edistämistä jatketaan yhteistyössä kunnan, Kehitysyhtiö SavoGrown ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteena on saada alueelle yritystoimintaa, investointeja ja uusia työpaikkoja.
Mittari: Toteutetut markkinointitoimenpiteet, yrityskontaktit, sijoittumisneuvottelut sekä toteutuneet yrityssijoittumiset.

Yrityskiinteistöjen käyttö ja tuloksellisuus
Yhtiöiden hallinnassa olevien yrityskiinteistöjen käyttöastetta ja vuokratuottoja pyritään parantamaan. Kiinteistöjen ylläpitoa, korjaustarpeita ja investointeja suunnitellaan pitkäjänteisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.
Mittari: Kiinteistöjen käyttöasteen ja vuokratuottojen kehitys, yhtiöiden taloudellinen tulos sekä toteutuneet kehittämistoimenpiteet.

Investointiedellytykset
Yhtiöt osallistuvat kunnan elinvoimatyöhön edistämällä yritysten sijoittumisedellytyksiä ja investointien toteutumista. Erityistä huomiota kiinnitetään toimitilojen saatavuuteen sekä sähköverkon kapasiteetin riittävyyteen.
Mittari: Investointihankkeiden eteneminen, yritysten toimitilatarpeisiin löydetyt ratkaisut sekä sähkökapasiteettiin liittyvien selvitysten ja toimenpiteiden eteneminen.

9.3 Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy
Asunnonhankinta Oy:n toiminnassa vuoden 2027 keskeisin tavoite on yhtiön taloudellisen tilanteen vahvistaminen ja vuokra-asuntokannan kehittäminen kunnan muuttuvia asumistarpeita vastaavaksi.
Vuonna 2026 on käsitelty yhtiön talouden tervehdyttämistä, rahoitusjärjestelyjä sekä johtamisen ja toiminnan kehittämistä. Vuonna 2027 painopisteenä on hyväksyttyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja niiden vaikutusten seuranta.

Talouden tervehdyttäminen
Yhtiö jatkaa talouden tervehdyttämissuunnitelman toteuttamista ja huolehtii maksuvalmiutensa turvaamisesta. Talouden suunnittelussa huomioidaan lainanhoito, kiinteistöjen ylläpitokustannukset ja Valtiokonttorin päätöksiin liittyvät ehdot.
Mittari: Talouden tervehdyttämissuunnitelman toteutuminen, tilikauden tulos, kassavarojen riittävyys ja lainanhoitokyvyn kehitys.

Asuntojen käyttöaste
Yhtiö tehostaa asuntojen vuokrausta, markkinointia ja asukasvalintaprosesseja. Tavoitteena on vähentää tyhjien asuntojen määrää, parantaa vuokratuottoja ja turvata asuntokannan taloudellinen ylläpito.
Mittari: Asuntojen käyttöaste, tyhjien asuntojen määrä ja vuokratuottojen kehitys.

Asuntokannan kehittäminen
Yhtiö arvioi nykyisen asuntokannan kuntoa, korjaustarpeita ja soveltuvuutta tuleviin asumistarpeisiin. Asuntokannan kehittämisessä huomioidaan erityisesti työntekijöiden, opiskelijoiden, lapsiperheiden ja kuntaan muuttavien henkilöiden asumistarpeet.
Uusien asuntojen toteuttamista valmistellaan yhtiön taloudellisten mahdollisuuksien, kysynnän ja rahoitusratkaisujen perusteella.
Mittari: Asuntokannan kehittämissuunnitelman toteutuminen, valmistellut investointi- ja rahoitusratkaisut sekä toteutuneet asuntojen kunnostus- ja kehittämistoimenpiteet.

Opiskelijoiden ja työntekijöiden asuminen
Yhtiö kehittää yhteistyössä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa asumisratkaisuja, jotka tukevat lukion opiskelijoiden, kansainvälisten opiskelijoiden ja alueelle työllistyvien henkilöiden sijoittumista Rautalammille.
Mittari: Opiskelija- ja työvoima-asumiseen osoitettujen asuntojen määrä, käyttöaste ja toteutetut yhteistyötoimenpiteet.
Rakentamisen, korjausten ja muiden investointien valmistelussa arvioidaan kysyntä, kokonaiskustannukset, rahoitus ja lainanhoitokyky. Kunnan mahdolliset lainat ja takaukset ratkaistaan erikseen. Yhtiön velka ja kunnan oma lainakanta erotetaan toisistaan, ja konsernin kokonaisvastuut huomioidaan päätöksenteossa. Kuntalain 129 § edellyttää riskien arviointia ja kunnan etujen turvaamista; konserniin kuuluminen ei poista vastavakuuksien tai valtiontukisääntöjen arviointia. [1, 24]

10 Toimeenpano seuranta ja riskienhallinta
10.1 Talouden ja strategian seuranta
Toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista kuukausittain hallintosäännön 59 §:n mukaisesti. Toiminnan ja talouden raportointitapa täsmennetään täytäntöönpano-ohjeissa. Johtoryhmä kokoaa kokonaisennusteen ja kunnanhallitus käsittelee olennaiset poikkeamat. Valtuustolle raportoidaan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. [2, 8]
Raportoinnissa esitetään toimintatuotot, toimintakulut, toimintakate, verotulot, valtionosuudet, vuosikate, investoinnit, maksuvalmius ja koko vuoden tulosennuste. Olennaisista poikkeamista selvitetään syyt, vaikutukset ja korjaavat toimet. Vastuu määrärahoista ja tavoitteista kuuluu toimialojen vastuuhenkilöille.
Strategisten tavoitteiden ja kärkiprojektien seuranta yhdistetään osavuosikatsauksiin ja tilinpäätökseen. Raportoinnissa arvioidaan mittarien toteutuminen, tavoitteista poikkeamisen syyt ja tarvittavat muutokset. Talousarvion sitovien tavoitteiden muuttamisessa noudatetaan luvussa 2.4 kuvattua menettelyä.

10.2 Sisäisen valvonnan vastuut

Rautalammin kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat kuntalakiin (410/2015), kunnan hallintosääntöön, konserniohjeeseen sekä valtuuston hyväksymiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin. Kuntalain 14, 39 ja 90 § sekä hallintosäännön 67 § määrittävät perusteet ja järjestämisvastuut. [1, 2]
Sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa kunnan toiminnan lainmukaisuus, taloudellisuus, tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä päätöksenteon perustana olevien tietojen oikeellisuus ja riittävyys. Sisäisellä valvonnalla turvataan kunnan omaisuutta ja voimavaroja, varmistetaan toiminnan jatkuvuutta sekä ehkäistään taloudellisia ja toiminnallisia riskejä.

- Kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.
- Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä konsernivalvonnasta.
- Kunnanjohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtamisesta osana kunnan operatiivista johtamista.
- Toimialajohtajat, esihenkilöt ja muut vastuuhenkilöt vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta omilla vastuualueillaan.
- Tytäryhtiöiden hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhtiöidensä sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja talouden seurannasta. Kunta toteuttaa konsernivalvontaa omistajaohjauksen ja konserniohjeen mukaisesti.

Valvonta on osa päivittäistä johtamista, päätösvalmistelua, sopimusten hallintaa ja maksuliikennettä. Vuoden 2027 kehittämistyössä hyödynnetään talousseurannan, investointien selvitystyön ja varautumisharjoitusten havaintoja.

10.3 Vuoden 2027 valvonnan painopisteet

Talous ja hankinnat

Seurataan tulojen kertymää, menojen ennustetta, sopimuksia, laskujen hyväksymistä ja sisäisten veloitusten oikeellisuutta. Poikkeamiin puututaan ennen määrärahaylityksiä.

Investoinnit

Varmistetaan kokonaiskustannusten ja vuosittaisten määrärahojen erottaminen, sitoumusten seuranta, rahoitusosuuksien maksatus sekä muutosten oikea aikainen päätöksenteko.

Konsernivastuut

Seurataan yhtiöiden maksuvalmiutta, lainanhoitokykyä, investointien rahoitusta ja kuntaan kohdistuvia vastuita. Tavoitteiden seuranta toteutetaan luvun 9 mukaisesti.

Kiinteistöt ja infrastruktuuri

Arvioidaan käyttöasteet, ylläpitokustannukset, korjaustarpeet, vuokratulot ja omaisuuden arvo. Vesihuollossa ja muussa kriittisessä infrastruktuurissa painotetaan toimintavarmuutta.

Työllisyys ja kotoutuminen

Seurataan palvelujen kustannuksia ja vaikuttavuutta, työttömyysetuuksien rahoitusvastuuta, valtion korvausten hakemista sekä vastuunjaon ja tietosuojan toteutumista.

Henkilöstö
Varmistetaan tehtävänkuvat, sijaisjärjestelyt ja osaaminen. Seurataan työkuormitusta, sairauspoissaoloja, vaihtuvuutta ja rekrytointitarpeita. Keskeisten tehtävien jatkuvuus turvataan myös poissaoloissa.

Tietoturva ja tiedonhallinta
Varmistetaan käyttöoikeudet, varmuuskopiointi ja palautettavuus, henkilötietojen asianmukainen käsittely, palveluntuottajien vastuut ja poikkeamien ilmoittaminen.

Varautuminen ja jatkuvuus
Viedään valmiussuunnitelma käytäntöön, koulutetaan henkilöstöä ja harjoitellaan yhteistä tilannekuvaa, viestintää ja palvelujen turvaamista. Painopisteitä ovat energia, vesi, tietoliikenne ja väestönsiirtoihin liittyvä yhteistyö.
Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011) 12 §:n velvoitteeseen ja kunnan valmiussuunnitteluun. Vuonna 2027 harjoitellaan johtamista, viestintää ja kriittisten palvelujen jatkuvuutta sekä varmistetaan sopimuskumppanien vastuut. Yhteistyötä tehdään viranomaisten, hyvinvointialueen, yritysten, järjestöjen ja kylien kanssa. [18]

10.4 Riskien arviointi ja raportointi
Merkittävissä taloudellisissa ja toiminnallisissa ratkaisuissa tulee arvioida päätöksen vaikutukset kunnan talouteen, palvelujen jatkuvuuteen, henkilöstöön ja kuntakonsernin kokonaisetuun.
Erityisesti investointeja, palvelurakenteen muutoksia, merkittäviä sopimuksia, omaisuuden luovutuksia sekä tytäryhtiöiden rahoitusjärjestelyjä koskevissa päätöksissä tulee tunnistaa keskeiset riskit ja niiden hallintakeinot.
Riskienhallinnan tulee olla oikeassa suhteessa päätöksen merkittävyyteen. Merkittävistä riskeistä ja niiden muutoksista raportoidaan kunnanhallitukselle osana toiminnan ja talouden seurantaa.
Toimialat vastaavat omien riskienhallintatoimenpiteidensä toteuttamisesta ja raportoivat olennaisista poikkeamista kunnan johdolle. Kunnanhallitukselle esitetään vähintään puolivuosittain yhteenveto kunnan merkittävimmistä taloudellisista, toiminnallisista ja strategisista riskeistä sekä niiden hallintatoimenpiteistä.
Tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annetaan kuntalain 115 §:n mukaisesti selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, havaituista olennaisista puutteista ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä tarvittavista kehittämistoimenpiteistä. [1, 115 §; 25]

Lähteet

Kunnan tuloslaskelmatiedot on päivitetty 26.10.2026 toimitetun laskelman mukaisiksi ja asiakirjan korjausehdotukset laadittu 28.10.2026. Muiden verkkolähteiden aiemman valmisteluversion tarkistusajankohta on 19.10.2026. Viitenumerot kohdistuvat yllä oleviin asiakokonaisuuksiin. Kunnan omat toimintalinjaukset ja esitetyt tavoitteet perustuvat talousarvion valmisteluaineistoon.

[1] Kuntalaki 410/2015. Erityisesti 14, 37, 39, 46–48, 90, 110–112, 115 ja 129 §. Ajantasainen säädös. Avaa lähde

[2] Rautalammin kunnan hallintosääntö, päivitys voimaan 1.5.2026. Taloudenhoito 57–66 §, ulkoinen ja sisäinen valvonta 67 § sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta 75–79 §. https://www.rautalampi.fi/wp-content/uploads/2026/05/Hallintosaanto-2026.pdf

[3] Suomen Kuntaliitto. Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja suunnitelma. Talousarvion rakenne ja sitovuus. Avaa lähde

[4] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta 2023. Avaa lähde

[5] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta 3.10.2023. Avaa lähde

[6] Rautalammin kunta. Tilinpäätös 2025, valtuusto 29.6.2026. Erityisesti tuloslaskelma ja taseen tunnusluvut. Avaa lähde

[7] Rautalammin kunta. TA – Tuloslaskelma ulk._26102026.pdf. Toimitettu tuloslaskelma 26.10.2026, yksi sivu. Vuoden 2025 tilinpäätösvertailu, vuoden 2026 talousarvio, vuoden 2027 talousarvioesitys ja vuoden 2028 suunnitelma. Vuoden 2029 sarakkeessa on vain nollat. Raportin otsakkeessa oleva ajanjakso 1.1.–31.7.2026 ei muuta vuosikohtaisten TP-, TA- ja SU-sarakkeiden merkitystä.

[8] Rautalammin kuntastrategia 2026–2029. Strategia, kärkiprojektit ja mittarit. Avaa lähde

[9] Valtiovarainministeriö. Taloudellinen katsaus syksy 2026. VM 2026:35, 21.9.2026. Avaa lähde

[10] Valtiovarainministeriö. Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026. VM 2026:38. Avaa lähde

[11] Valtiovarainministeriö. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi ehdotetaan 25,05 vuodelle 2027. Hallituksen esitystä koskeva tiedote. Avaa lähde

[12] Valtiovarainministeriö. Valtionosuusuudistuksen valmistelutilanne. Avaa lähde

[13] KT. Kunta-alan sopimuskorotukset 2025–2028 ja tieto vuoden 2027 korotusten säilymisestä 21.9.2026. Sopimusalojen erilliset määräykset huomioidaan. Avaa lähde

[14] Kuntaliitto. Yleiskirje 7/2026, 9.7.2026. Hankintalain muutoksen 519/2026 toimeenpano kunnissa. Hankintalaki 1397/2016, erityisesti 15 § ja siirtymäsäännökset. Avaa lähde

[15] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 ja muutoslaki 706/2026. Erityisesti 13 ja 27 § sekä voimaantulosäännökset. Avaa lähde

[16] Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, erityisesti 6 §. Avaa lähde

[17] Kuntaliitto. Uudistettu vesihuoltolaki tuli voimaan 1.1.2026. Vesihuoltolaki 119/2001, erityisesti 4 c ja 18 § sekä siirtymäsäännökset. Avaa lähde

[18] Valmiuslaki 1552/2011, 12 §. Kuntaliiton kooste varautumisen oikeudellisista perusteista. Avaa lähde

[19] Tilastokeskus. Työvoimatutkimus elokuu 2026, tiedote 22.9.2026. Avaa lähde

[20] KEHA-keskus. Pohjois-Savon työllisyyskatsaus elokuu 2026. Työnvälitystilasto. Avaa lähde

[21] Rautalammin kunnanhallitus 8.9.2026 § 241. Talousarvioraami 2027 ja taloussuunnitelma 2028–2029. Avaa lähde

[22] Rautalammin kunnanvaltuusto 16.12.2025. Hyvinvointisuunnitelma 2025–2029. Avaa lähde

[23] Työ- ja elinkeinoministeriö. Asetus lausuntokierrokselle kotoutumisen laskennallisista korvauksista, 19.8.2026. Valmistelutieto, ei lopullinen korvauspäätös. Avaa lähde

[24] Kuntaliitto. Takauksen antamisen edellytykset kunnissa. Kuntalain 129 §, riskit, vastavakuudet ja valtiontukisääntely. Avaa lähde

[25] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta 2024.

TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN

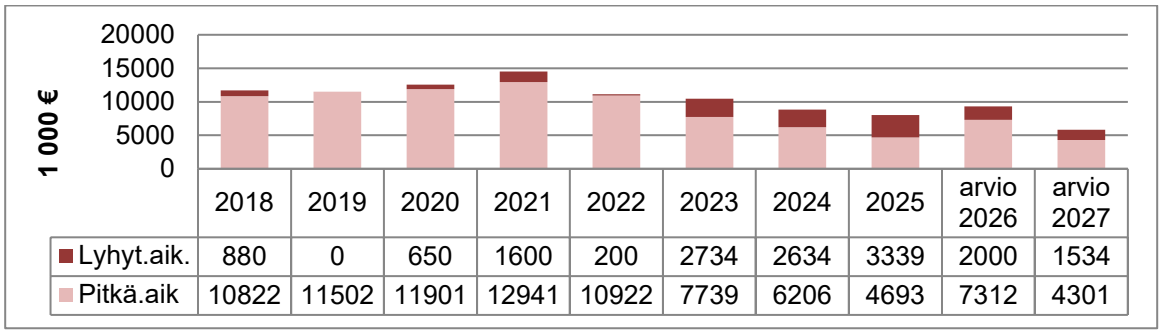
(ulkoiset 1000 €)

TULOT	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Käyttötalous	4 524	2 233	2 685
Tuloslaskelmaosa	10 461	10 699	10 358
Investointi	37	357	0
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	909	1 500	1 500
Yhteensä	15 931	14 789	14 543

MENOT	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Käyttötalous	12 725	11 762	12 022
Tuloslaskelmaosa	163	200	340
Investointi	1 270	1 052	751
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	1 534	700	700
Yhteensä	15 692	13 714	13 813

Taulukossa vertaillaan vuoden 2026 talousarviota muutoksineen vuoden 2027 talousarvioon. Taulukko kertoo sen, miten tilanne vaihtelee käyttötalouden, investointien ja esim. lainarahoituksen suhteen.

LAINATILANNE 31.12. (1000 €)

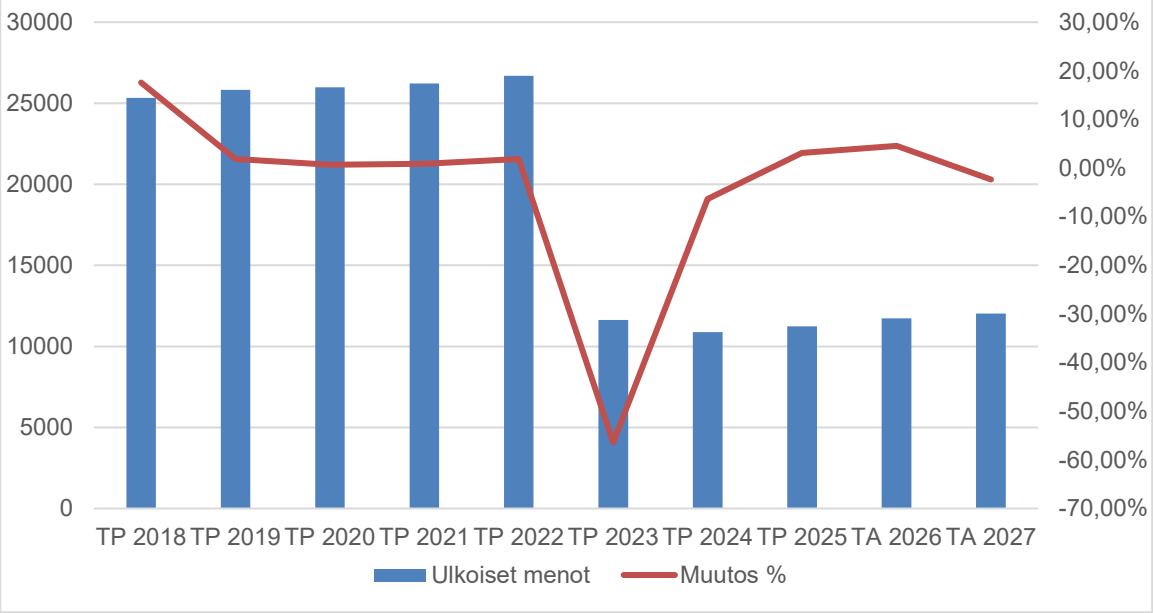

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	arvio 2026	arvio 2027
Lyhyt.aik.	880	0	650	1600	200	2734	2634	3339	2000	1534
Pitkä.aik	10822	11502	11901	12941	10922	7739	6206	4693	7312	4301

ASUKASLUKU 31.12.2025

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Yhteensä	3121	3053	3033	2964	2933	2935	2927
Muutos	-75	-68	-20	-69	-31	2	-8
Naiset	1567	1518	1506	1467	1465	1465	1465
Miehet	1554	1535	1527	1497	1468	1470	1462

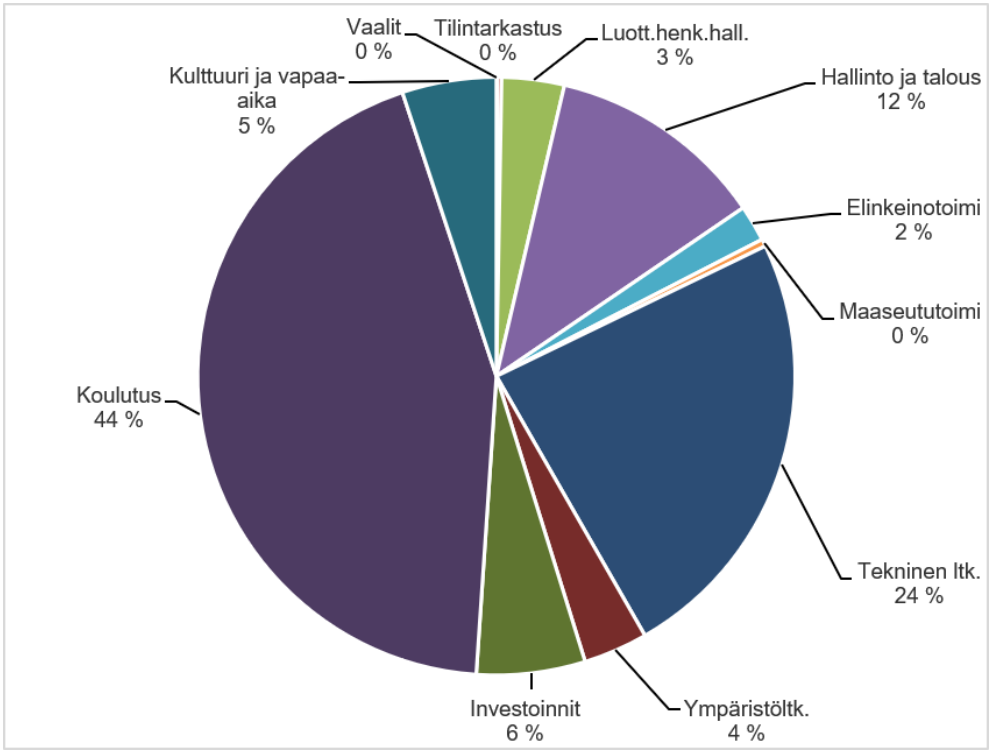
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2018– TA2027 (1000 €)

MENOT TOIMINNOITTAIN ULKOISET 1000 € (ilman sis.eriä)

Menolaji	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Vaalit	5	0	7
Tilintarkastus	23	24	29
Luott.henk.hall.	453	431	432
Hallinto ja talous	1 374	1 405	1 509
Elinkeinotoimi	257	251	251
Maaseututoimi	52	50	50
Koulutus	5 688	5 498	5 598
Kulttuuri ja vapaa-aika	636	628	651
Tekninen lautakunta	2 927	2 948	3 050
Ympäristölautakunta	422	433	445
Investoinnit	824	1 052	751
Yhteensä	12 661	12 720	12 773

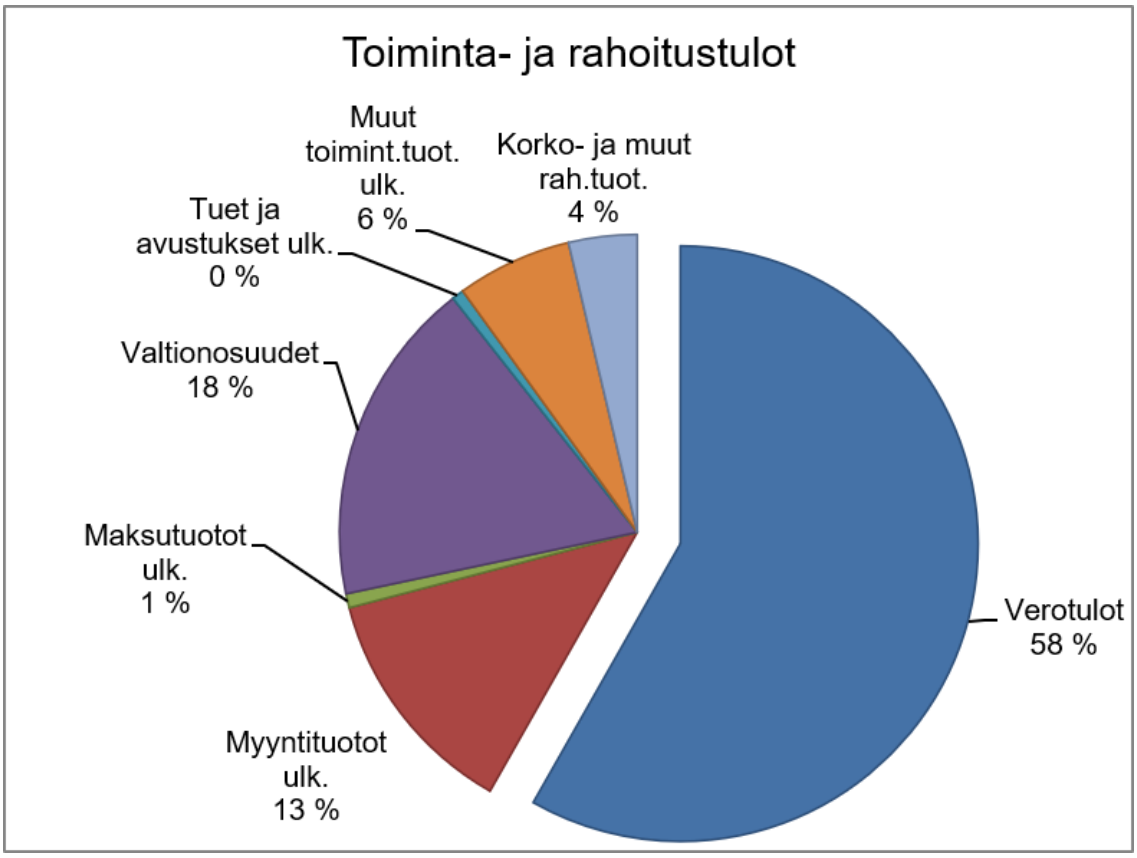
Taulukko kertoo miten eri toimintojen menot ovat muuttuneet ja mikä on niiden
suhteellinen osuus kunnan menoista.

TOIMINTA- JA RAHOITUSTUOTOT (1000 €)

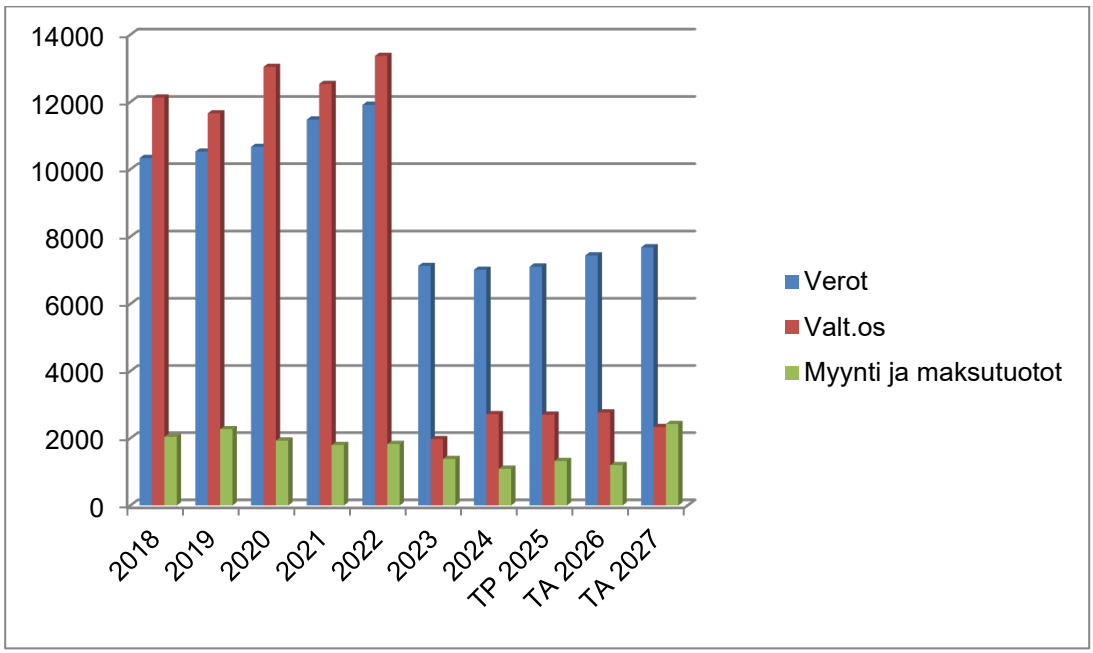
	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Verotulot	7 031	7 443	7 683
Valtionosuudet	2 922	2 766	2 335
Myyntituotot ulk.	1 520	1 095	1 674
Maksutuotot ulk.	141	103	101
Tuet ja avustukset ulk.	337	153	86
Muut toimintatuotot ulk.	1 028	883	825
Korko- ja muut rah.tuotot	500	490	490
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Yhteensä	13 479	12 933	13 194

Taulukosta ja kuviosta nähdään kunnan riippuvuus verotuloista ja valtionosuuksista.

SUURET TULORYHMÄT (1000€)

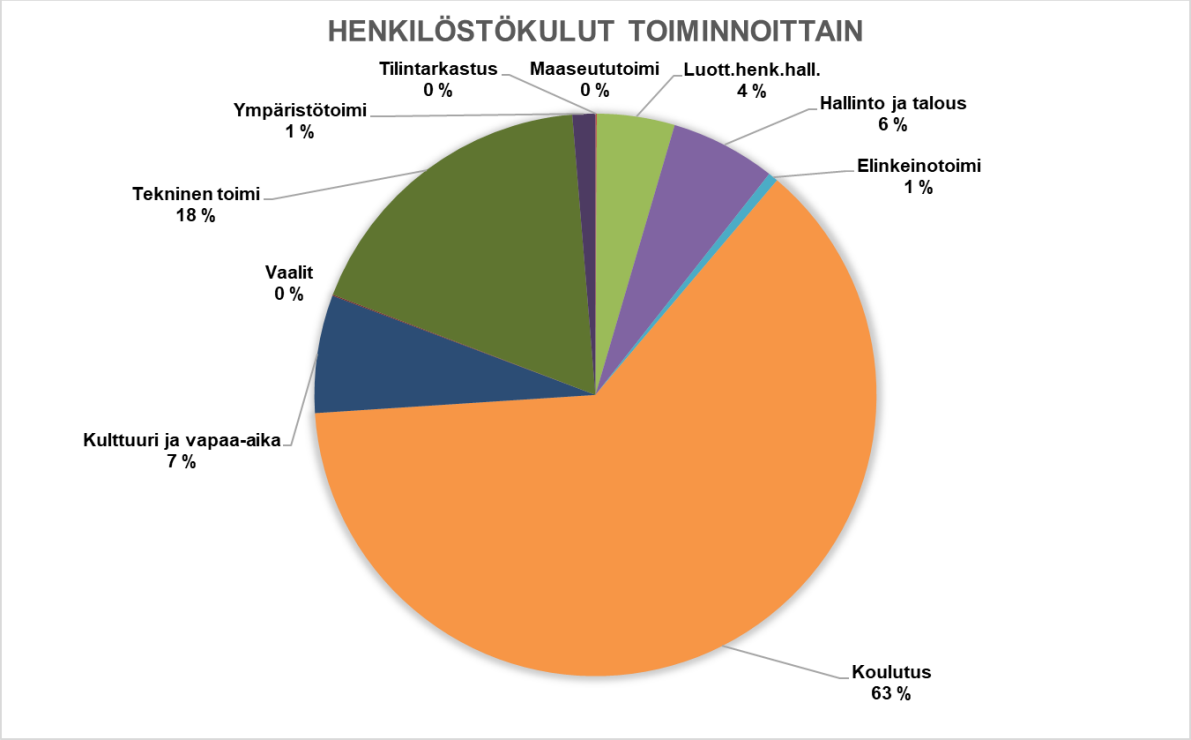
	Verot	Valt.os	Myynti ja maksutuotot
2018	10336	12132	2041
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
2022	11914	13369	1826
2023	7128	1972	1382
2024	7016	2715	1089
TP 2025	7110	2700	1323
TA 2026	7443	2766	1198
TA 2027	7683	2335	2424

HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)

Menolaji	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Vaalit	10	0	5
Tilintarkastus	8	5	6
Luott.henk.hall.	295	266	275
Hallinto ja talous	420	369	395
Elinkeinotoimi	32	31	37
Maaseututoimi	0	0	0
Koulutus	3766	3984	3980
Kulttuuri ja vapaa-aika	413	415	420
Tekninen toimi	1033	1122	1267
Ympäristötoimi	72	90	81
Yhteensä	6049	6282	6466

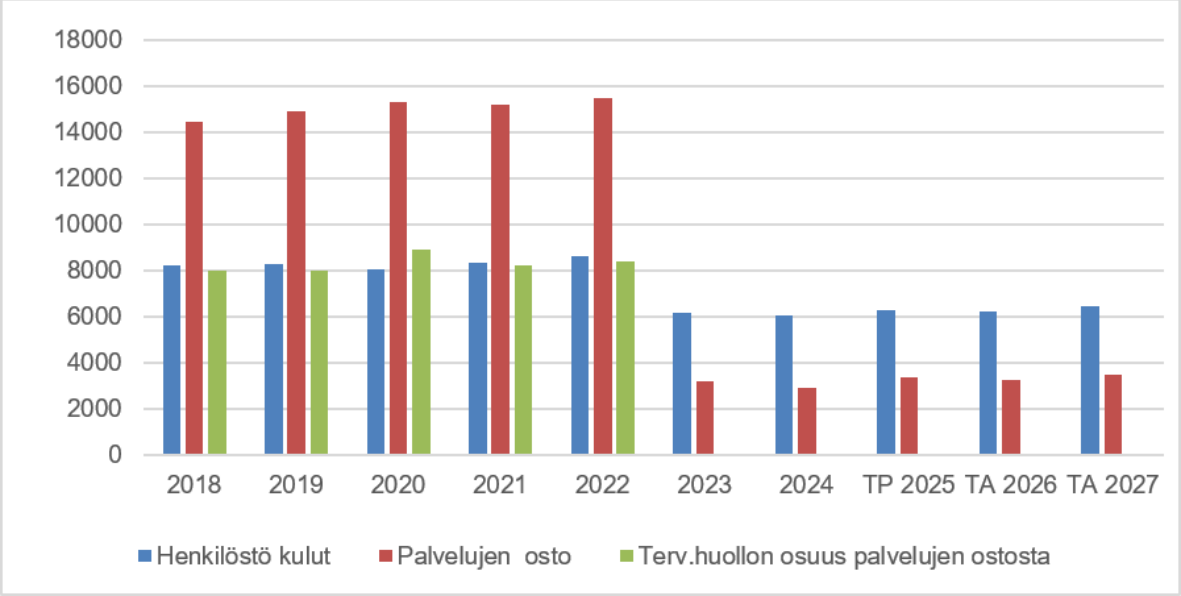
Kuvio osoittaa henkilöstön sijoittumisen kunnan eri sektoreille sekä siinä tapahtuneet muutokset.

HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1000€)

Taulukossa ja kuviossa vertailtu henkilöstökuluja ja palvelujen ostoja.

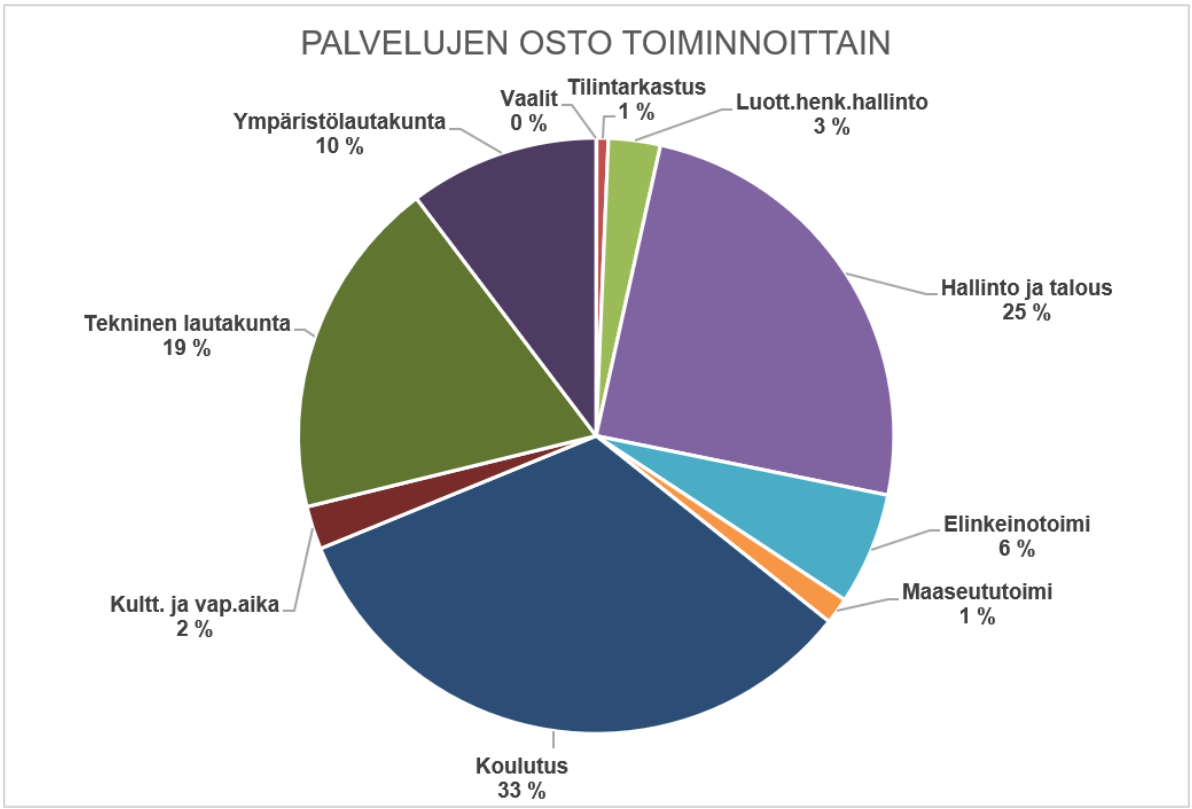
	Henkilöstö kulut	Palvelujen osto	Terv.huollon osuus palvelujen ostosta
2018	8221	14470	8033
2019	8307	14913	8008
2020	8095	15327	8947
2021	8368	15217	8224
2022	8621	15509	8391
2023	6206	3204	0
2024	6066	2943	0
TP 2025	6300	3375	0
TA 2026	6233	3290	0
TA 2027	6466	3483	0

PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Käyttötalous	TP 2025	%	TA 2026	%	TA 2027	%
Vaalit	1	0,0	0	0,0	1	0,0
Tilintarkastus	18	0,5	19	0,6	22	0,6
Luott.henk.hallinto	106	3,1	100	3,0	98	2,8
Hallinto ja talous	769	22,8	814	24,7	861	24,7
Elinkeinotoimi	216	6,4	214	6,5	212	6,1
Maaseututoimi	52	1,5	50	1,5	50	1,4
Koulutus	1 229	36,4	1 078	32,8	1 153	33,1
Kultt. ja vap.aika	60	1,8	69	2,1	82	2,4
Tekninen lautakunta	591	17,5	610	18,5	645	18,5
Ympäristölautakunta	334	9,9	336	10,2	359	10,3
Yhteensä	3 376	100	3 290	100	3 483	100

TALOUSARVION SITOVUUS

Talousarvion toimenpanosta
Talousarvion sitovuus

Talousarvion toimeenpano

Talousarvion sitovuus ja toimeenpano

1.Käyttötalouden määrärahojen sitovuus

1.1 Valtuustoon nähden sitovat käyttötalouden erät, toiminnalliset tavoitteet ja niiden brutto- tai nettositovuus yksilöidään lopullisen talousarvion toimielin- ja tehtäväaluekohtaisissa taulukoissa. Kunnanhallitus ja lautakunnat päättävät käyttösuunnitelmista valtuuston hyväksymissä rajoissa. Pelkkä toimialan kokonaissumma ei muodosta sitovuustasoa, ellei valtuusto nimenomaisesti päätä siitä. [2, 3]
1.2 Käyttösuunnitelmissa määrärahat ja tuloarviot jaetaan tarkemmille tehtäväalueille ja tulosyksiköille toimielimen toimivallan mukaisesti. Täytäntöönpano-ohjeet eivät laajenna hallintosäännön tai valtuuston päätöksen mukaista toimivaltaa. [2, 58 §]
1.3 Teknisen toimen rakennusten vuosikorjausmäärärahojen kohdentamisesta päätetään valtuuston hyväksymän sitovuustason rajoissa. Sisäisen kustannuskohdistuksen muutos erotetaan ulkoisen määrärahan muutoksesta. Jos kohdentaminen muuttaa valtuustoon nähden sitovaa määrärahaa tai tavoitetta, asia valmistellaan valtuuston päätettäväksi. [2, 57–61 §]
1.4 Valtuustoon nähden sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutokset käsittelee valtuusto. Ulkoisten menojen kokonaismäärän säilyminen ennallaan ei yksin oikeuta kunnanhallitusta muuttamaan valtuuston sitovaksi hyväksymiä eriä. Kunnanhallitus voi päättää oman käyttösuunnitelmansa sisäisistä muutoksista toimivaltansa ja valtuuston hyväksymän sitovuuden rajoissa. [2, 57–61 §]

2. Investointiosan sitovuus

Valtuusto vahvistaa investointiosan sitovat määrärahat ja tuloarviot hankkeittain tai hankeryhmittäin. Hankkeen kokonaiskustannusarvio, aikataulu ja rahoitusosuudet esitetään erikseen. Hankkeen sitovan määrärahan ylitys tai rahoitusosuuden olennainen alitus edellyttää valtuuston päätöstä. Investointien sitovaa hankeluetteloa ei ole vielä tässä luonnoksessa.

3. Tuloslaskelma- ja rahoitusosan sitovuus

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan ulkoisen talouden kokonaistulos. Rahoitusosan sitovat erät ja lainanottovaltuudet yksilöidään lopullisen rahoituslaskelman yhteydessä valtuuston päätettäväksi. Vuoden 2027 ulkoisen tuloslaskelman toimintakate on −9 337 480 euroa, vuosikate 1 020 674 euroa ja tilikauden tulos +111 056 euroa. Nämä kokonaistiedot eivät korvaa puuttuvia käyttötalouden sitovuustaulukoita.

4. Muutokset ja seuranta

Kunnanhallitus seuraa talousarvion toteutumista ja valmistelee valtuustolle tarvittavat sitovien määrärahojen, tuloarvioiden tai tavoitteiden muutokset talousarviovuoden aikana. Toimielinten käyttösuunnitelmissa voidaan tehdä vain sellaisia siirtoja, jotka eivät muuta valtuustoon nähden sitovia eriä tai tavoitteita. Sisäisten erien kohdistusmuutokset erotetaan ulkoisen talouden muutoksista.

5. Suunnitelmavuodet

Vuoden 2028 suunnitelman tilikauden tulos on lähdelaskelmassa +218 022 euroa. Vuoden 2029 euromääräisiä tietoja ei ole toimitettu, eikä laskelman nollasaraketta käsitellä hyväksyttävänä suunnitelmana. Suunnitelmavuodet täydennetään ennen taloussuunnitelman hyväksymistä.

KÄYTTÖTALOUSOSA

OSASTOJEN TOIMINTA 2027

130 Tarkastuslautakunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi jäsentä.

Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHT-tilintarkastajan tai tarkastusyhteisön. Kuluvan valtuustokauden 2025-2028 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa.

Tarkastuslautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin tilintarkastajan tehtävien suorittamista.

Vastuuhenkilö hallintojohtaja

Tehtävä

Tilintarkastuksen toteutumisen seuranta ja muut tarkastuslautakunnalle kuuluvat lakisääteiset tehtävät, kuten arviointi. (Mm. Kuntalaki § 121, § 123 ja § 125 sekä - Rautalammin hallintosääntö § 69)

Sitovia tavoitteita

1. Tilintarkastussuunnitelman toteutuksen seuranta
2. Tilinpäätöksen 2026 arviointi
3. Arviointisuunnitelman toteuttaminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Henkilöriskit, talousarviossa esitetyt epäselvät tavoitteet ja/tai mittarit. Tilintarkastukseen ja arviointiin tuleva dokumentoitu tieto puutteellista tai virheellistä. Tilinpäätöstä ei saada 1.4.2027 mennessä tilintarkastukseen ja arviointiin.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Tilintarkastussuunnitelman toteutuminen suunnitellusti ja tilintarkastuskertomus valmistuu 31.5.2027 mennessä.

2. – 3. Arviointikertomuksen valmistuminen niin, että se on valtuuston käsittelyssä ennen kesäkuun 2027 loppua.

Toiminnan painopistealueet 2027

Tekninen toimi ja hallinto

18 Luottamushenkilöhallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa

käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat. Kunnanjohtaja 1, hallintojohtaja 0,3

Vastuuhenkilö
kunnanjohtaja

Tehtävä
Kunnanvaltuusto on asukkaiden valitsema kunnan ylin toimielin. Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on kokonaisvastuu kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus on kunnan keskeinen toimielin. Sen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vastuullinen taloudenpito.
2. Yhteinen suunta ja tuloksellinen päätöksenteko.
3. Osallistuva kuntayhteisö ja myönteinen kuntakuva.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. **Vastuullinen taloudenpito:** Verotulot ja valtionosuudet jäävät ennakoitua pienemmiksi, menot kasvavat arvioitua enemmän tai sovitut tasapainottamistoimet viivästyvät.
2. **Yhteinen suunta ja tuloksellinen päätöksenteko:** Yhteisiin tavoitteisiin ei sitouduta, vastuut jäävät epäselviksi tai valmistelun ja päätöksenteon yhteistyö ei toimi. Henkilöstöresurssien niukkuus hidastaa päätösten toimeenpanoa ja kärkiprojektien etenemistä.
3. **Osallistuva kuntayhteisö ja myönteinen kuntakuva:** Kuntalaisten osallistuminen jää vähäiseksi, viestintä ei tavoita eri asukasryhmiä tai palautteen hyödyntäminen jää puutteelliseksi. Epäasiallinen julkinen keskustelu ja vastakkainasettelu heikentävät luottamusta ja kunnan mainetta.

Tunnusluvut ja mittarit

1.Vuosikate kattaa poistot ja tilikauden tulos on vähintään nolla. Talouden tasapainottamistoimien toteutumista seurataan ja tilikauden tulos on vähintään nolla.

2. Kaikille strategisille kärkiprojekteille määritellään vuoden 2027 toimenpiteet, vastuut ja aikataulut. Etenemistä arvioidaan kunnanhallituksessa kaksi kertaa vuodessa. Järjestetään vähintään kaksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistä strategia- tai taloustilaisuutta.

3.Järjestetään vähintään kaksi avointa kuntalaistilaisuutta, osallistujatavoite vähintään 20 henkilöä tilaisuutta kohden. Toteutetaan yksi kuntalaiskysely, jolla arvioidaan osallistumismahdollisuuksia, viestintää ja kuntakuvaa. Tulokset ja niiden perusteella päätetyt kehittämistoimet julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Toiminnan painopistealueet 2027
tasapainoinen ja kestävä talous, yhteinen strateginen suunta, kuntaviestintä ja osallisuus

170 Yleishallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Yleishallinto tuottaa kunnan päätöksentekoa, henkilöstöä ja palvelujen järjestämistä tukevat hallintopalvelut. Palvelualueeseen kuuluvat yhteispalvelupiste, henkilöstöhallinto, työllisyyden edistäminen, kotoutumispalvelut, työkykyä ylläpitävä toiminta, työterveyshuolto sekä yhteistoiminta- ja työsuojelutoiminta. Palvelualueelle sisältyy myös kunnan osuus verotuskustannuksista.
Hallintopalvelut huolehtivat valtuuston, kunnanhallituksen, henkilöstöjaoston ja keskusvaalilautakunnan valmistelu- ja sihteeripalveluista tehtävänjaon mukaisesti.
Yleishallinto koordinoi tiedonhallinnan, asiakirjahallinnon ja arkistoinnin kehittämistä sekä tukee toimialoja varautumisessa ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa.
Henkilöstö
· Hallintojohtaja 20 %
· Hallintosihteeri 70 %
· Kotouttamisohjaaja 100 %
Arkistoinnin kehittämisen ja arkistointivelan vähentämisen työajan tarve määritellään toimenpidesuunnitelmassa ja sovitetaan käytettävissä oleviin määrärahoihin.

Vastuuhenkilö

hallintojohtaja

Tehtävä

Tuottaa yleishallinnon palvelut

Sitovia tavoitteita

1. Varautumisen ja yhteistyön edistäminen: yhdessä varautuen hanke (hyvä ja turvallinen
arki)
2. Tiedonhallinta ja arkistointi. Tarkistetaan vastuunjako, päivitetään ohjeet ja tiedonhallintamalli sekä vähennetään arkistointivelkaa suunnitelmallisesti.
3. Vahvistetaan yhteistyötä Kuopion työllisyysalueen ja työnantajien kanssa sekä ehkäistään työttömyyden pitkittymistä. Työllisyyden tehokas hoitaminen, kuntatuki, yhteistyö TE-alueen kanssa, uusien työkalujen innovointi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja sen estämiseksi. (elinvoima)
4. Kotoutumisen edistäminen. Tuetaan kuntaan asettumista, palveluihin pääsyä sekä
koulutukseen ja työelämään etenemistä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Työttömyys kasvaa, työllisyysalueen kustannukset merkittävä kasvu.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Työttömyys kasvaa, työllisyysalueen kustannukset merkittävä kasvu.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Konkreettiset toimintaohjeet, käytännön ratkaisut poikkeustilanteisiin.
Häiriötilanteiden

toimintaohjeet ja yhteystiedot sekä harjoitellaan johtamista ja yhteistyötä.
Hyödynnetään
Yhdessä varautuen -hanketta työn tukena. Vähintään yksi yhteinen valmiusharjoitus.
Toimintaohjeet ja yhteystiedot tarkistettu. Harjoituksessa havaituista kehittämistarpeista laadittu korjaussuunnitelma.
2. Koulutus, suunnitelmat, resurssointi!
3. Kustannukset eivät ylitä ostopalveluiden osalta työllisyyspalveluihin saatu VOS-rahoitusta. Ns. sakkomaksu jäävät alle 200.000 €. Työttömyysluvut laskevat.
4. Kotoutumispalvelujen asiakkaiden määrä sekä toteutuneet ohjaukset kieliopintoihin, koulutukseen ja työllisyyspalveluihin raportoidaan. Asiakkaiden jatkopolkujen eteneminen arvioidaan vuoden lopussa.

Toiminnan painopistealueet 2027
Varautuminen

180 Taloushallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpitopalvelut (ostopalvelu) Tilipalvelu Varanka Oy, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintana, hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana sekä Savon ICT:ltä ostetut palvelut

Vastuuhenkilö
hallintojohtaja

Tehtävä
Tuottaa taloushallinnon palvelut

Sitovia tavoitteita
1.Toimivat taloushallinnon palvelut.
2.Hankintalain aiheuttamien muutosten hallinta: ICT-palvelut, asianhallinta ym.
3. Hankintatieto varannon käyttöönottoon 1.8.2028 varautuminen
4. Kirjanpitojärjestelmän muutokseen valmistautuminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
henkilöstöriskit, ohjelmariskit

Tunnusluvut ja mittarit
1. Sujuvat, selkeät prosessit.
2. Toimivat ja katkeamattomat ICT-palvelut, asianhallinta ym.
3. Selvitetty tekninen valmius, hankintaohjeet päivitetty, testattu
4. Suunnitelma, aikataulu Intime→ Wintime tms.

Toiminnan painopistealueet 2027
Ict-palvelut (työnjako)

270 Maaseutuhallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelujen tehtävänä on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta.
Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen toimielimiä ovat maaseutulautakunta, sen mahdollisesti asettamat jaostot sekä sen alainen palveluorganisaatio, Sydän-Savon maaseutupalvelu.
Yhteistoiminta-alueella turvataan maaseutuhallinnon palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, tasapuolista ja avointa.

Vastuuhenkilö

Sydän-Savon maaseutupalvelut

Tehtävä

Maaseutuhallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän ja eläinten pitopaikkojen rekisteröinti sekä hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät. Yhteistoiminta-alueen isäntäkunta Siilinjärvi on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen, missä on määritelty palvelutavoitteet viljelijätukihallinnon osalta.
Maatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan toimintaympäristön muutokset, maatilojen määrän väheneminen, tilakoon kasvu, hallintorakenteiden muutokset sekä sähköisen asioinnin lisääntyminen muuttavat maaseutuhallinnon viranomaistehtäviä merkittävästi. Muutoksen arvioidaan jatkuvan myös tulevina vuosina muun muassa automaattisen päätöksenteon ja tekoälyn hyödyntämisen yleistyessä.
Aktiivimaatilojen määrän vähentyessä maatilojen keskimääräinen koko kasvaa, mikä on lisännyt maatilakohtaista työmäärää viljelijätukien käsittelyssä. Yhteistoiminta-alueilla tehtävien hallinnollisten tarkastusten määrä on kasvanut. Uutena tehtäväkokonaisuutena ovat tulleet maataloustoiminnan satelliittiseurantaan liittyvät kuvatulkintatehtävät. Sydän-Savon maaseutupalvelu käsittelee vuosittain noin 3 300 kuvatulkintatehtävää. Lisäksi maatalouden poikkeusoloihin liittyvät varautumis- ja valmiustehtävät ovat lisääntyneet merkittävästi.
Suurpetoeläinten aiheuttamat vahingot ovat kaksinkertaistuneet vuoden 2023 36 vahinkoarvio käynnistä vuoden 2026 80 vahinkoarviokäyntiin. Rauhoitettujen lintujen aiheuttamat vahinkoarviokäynnit ovat lisääntyneet vuoden 2024 5 arviokäynnistä vuoden 2026 60 arviokäyntiin ja lisänneet vahinkoarviontiin liittyvää työtä merkittävästi. Ennusteet viittaavat siihen, että niin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen kuin luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettujen lajien vahinkoriski säilyy korkeana myös tulevina vuosina.
Maaseudun kehittämisen tavoitteena on luoda edellytyksiä monipuoliselle yritystoiminnalle sekä eri-ikäisten ihmisten hyvälle asumiselle maaseudulla. Kehittämistyössä tunnistetaan eri alueiden vahvuudet ja mahdollisuudet sekä edistetään niiden hyödyntämistä. Maatilalähtöiseen yritystoimintaan liittyviä asiantuntijapalveluja sekä kehittämistoimiin liittyvää neuvontaa ja ohjausta tarjotaan maaseutuhallinnon yhteispalveluyksikössä käytettävissä olevien resurssien puitteissa.
Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden alueellisten kehittämistoimijoiden kanssa. Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n Leader-ohjelmasta rahoitetussa Lannasta €uroja -hankkeessa on koottu kattavaa tietoa alueen maatilojen biomassa- ja syötepotentiaalista sekä biokaasutuotannon edellytyksistä Kehittämisyhdistys Kalakukon toiminta-alueella. Hankkeessa tuotetun tiedon pohjalta tavoitteena on edistää biokaasutuotannon käytännön toteutumista

alueella, tukea investointien valmistelua sekä luoda edellytyksiä uusille energia- ja kiertotalousliiketoiminnan ratkaisuille. Vuonna 2027 biokaasutuotannon mahdollisuuksia ja toteutusvaihtoehtoja selvitetään myös Sisä-Savon kuntien alueella tavoitteena laajentaa alueellista yhteistyötä ja vauhdittaa biokaasuinvestointien käynnistymistä koko yhteistoiminta-alueella.

Sitovia tavoitteita

Tavoitteet 2027–2030

Valtuustokauden tavoite	*Tavoite ja -taso 2027*	*Seurattavat mittarit*	*Riskiarvio*
Maaseudun elinvoiman ja yritystoiminnan kehittäminen	Osallistutaan maatilayritysten kilpailukykyä investointeja, omistajanvaihdoksia ja yrittäjien hyvinvointia edistäviin kehittämishankkeisiin ja -toimenpiteisiin sekä maaseudun elinkeinojen toimintaympäristön ja työvoiman saantia edis-täviin kehittämistoimenpiteisiin. Edistää biokaasutuotan-non käytännön toteutumista alueella	Kehittämistoimenpiteet Investointeja valmistelleet maatilat	Valtion säästötoimet maaseudun kehittämisrahoitukseen
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Riittävä, asiakkaiden tarpeisiin vastaava osaaminen muuttuvissa viranomaistehtävissä, varmistetaan riittävä henkilöstö ja työhyvin-	Koulutukset Asiakaspalautteet Sairauspoissaolot	Äkillisiä muutoksia lainsäädännössä ja ohjeissa ei ehditä omaksua toimeenpa-non kannalta riittä-vällä laajuudella.

	vointi		Osaavaa henkilöstöä ei onnistuta rekrytoi- maan.
Poikkeusoloihin varautu-minen	Kehitetään maaseutu-hallinnon valmiutta häi-riö- ja poikkeusoloissa, kehitetään yhteistyötä valmiusorganisaatioi-den kanssa	Valmiussuunnitel-man ajantasai-suus Toteutetut varau-tumistoimenpi-teet	Yhteistyö ei toimi riit-tävällä tavalla. Uhka-kuvat muuttuvat no-peasti, jollin laaditut suunnitelman vanhe-nevat. Taloudelliset tai henkilöresurssit eivät riitä varautumi- sen kehittämiseen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Talousarvion toteutumista valvotaan kuukausittaisilla raportoinnilla sekä kolmannesvuosittain toteutettavalla valtuustoraportoinnilla. Toiminnasta raportoidaan myös sopimuskuntia ja toteumaraportit käsitellään maaseutulautakunnassa. Maaseutupalvelun toiminnan toteutumisesta valvotaan myös ruokaviraston toimesta. Tietoturvan osalta maaseutuhallinnossa on toimeen-pantu maksajaviraston tietoturvapolitiikan tietoturvallisuuden hallintamallin ISO/IEC 27001:2022-pohjaiset vaatimukset ja soveltamistapa.
Henkilöstöriskejä ovat osaavan henkilöstön saatavuus, avainhenkilöriippuvuus sekä osaamisen ylläpitäminen toimintaympäristön muutoksissa. Riskiä hallitaan henkilöstö- ja koulutussuunnittelulla, tehtävien dokumentoinnilla, osaamisen jakamisella, sijaisjärjestelyillä sekä työhyvin-vointia tukevilla toimenpiteillä. Yhteistoiminta-alueen organisaatiorakenne tukee toiminnan jatkuvuutta ja vähentää henkilöriskejä.

Tunnusluvut ja mittarit
kts. taulukko

Keskeiset talouden muutokset

404 Sivistyksen hallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sivistyksen hallinto tarjoaa tukipalveluja sivistyksen toimialan yksiköille ja vastaa HYTE-koordinaatiosta kunnassa.

Vastuuhenkilö sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä sivistyspalvelujen ja hyvinvointia tukevien palvelujen laadukas ja vaikuttava järjestäminen

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. tehostetaan ja kehitetään työryhmätoimintaa (kestävä talous)
2. kestävään tulevaisuuteen tähtäävien kehittämishankkeiden tuki yksiköille: UKK3.0, LYK (hyvä ja turvallinen arki)
3. kehitetään työkaluja ja toimintamalleja lapsivaikutusten arvioinnin vahvistamiseen (LYK, johtamiskulttuuri)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

UKK3.0-hanke edellyttää kuntaverkostoa, jonka muotoutuminen on vaiheessa

LYK-hanke ulottuu kuntaorganisaatiossa sivistyksen toimialan ulkopuolelle, tuloksellisuus ei ole yksin sivistysosaston vaikutettavissa.

päätöksenteon ja ennakoivan vaikutusten arvioinnin yhteensovittamisen aikatauluhaasteet

Tunnusluvut ja mittarit

1: Työryhmien määrä vähenee
2: UKK3.0: verkoston rakentamisessa kuntakontaktien määrä vähintään 1
3: LAVA-materiaaleja tuotettu, vähintään 1 pilotointi toteutettu kaikilla toimialoilla (hallinto / tekninen / sivistys), koulutuksista on jaettu tietoa: vähintään 5 henkilöä on osallistunut eOppiva-koulutuksiin

Toiminnan painopistealueet 2027

- UKK3.0 hankkeen eteneminen perusopetuksessa
- LYK-prosessin jalkauttaminen koko organisaatioon,
- Vanhemmuuden tukeminen, mallien kehittäminen hankepilotissa
- Ikäihmisten yksinäisyystyö sekä osallisuuden ja naapuriavun vahvistaminen

410 Perusopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Perusopetus tarjoaa kaikille lapsille tiedolliset ja maidliest välineet elämässä pärjäämiseen. Arvomme sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaamme. Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Tavoitteenamme on omat vahvuutensa tunteva, rohkeaksi toimijaksi kasvava oppilas, joka saa tarvittavat valmiudet elämää ja jatko-opintoja varten.

Vastuuhenkilö Perusopetuksen rehtori

Tehtävä

Perusopetus antaa pohjan laajan yleissivistyksen muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen sekä valmiudet toisen asteen opintoihin. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Se edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Lähde*: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Kouluinnostuksen ja oppimisesta kiinnostumisen kasvattaminen
2. Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon lisääminen
3. Vanhemmuuden vahvistaminen ja yhteistyö kotien kanssa

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Yhteiskunnallinen ilmapiiri; oppimismyönteisen ilmapiirin luomisen ongelmat paikallisesti
2. Toimintamallien vakiintumattomuus, henkilöstön kuormitus
3. Toimintamallien kehittymättömyys

Tunnusluvut ja mittarit

Palautekyselyn kysymykset:
1) *Oppiminen kiinnostaa minua*
2) *Opettajat kiinnitävät huomiota oppilaiden hyvinvointiin* ja *Minua kannustetaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan*
3) *Ajatuksiani kuunnellaan koulun tapaamisissa* ja oppilaskyselyn hyvinvointi-osion ka

Toiminnan painopistealueet 2027

Oppilaiden kouluinnostuksen ja osallisuuden kasvattaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon vahvistaminen. Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen kotona ja koulussa.

420 Lukio

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Rautalammin lukio tarjoaa laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa. Meille on tärkeää, että huolehdimme lähialueen vetovoimaisuudesta ja kannamme vastuuta paikallisesti, valtakunnallisesti ja myös globaalisti. Pidämme huolta, että lasten oikeudet toteutuvat läpi kaiken toimintamme. Opetamme opiskelijoilemme akateemisten taitojen lisäksi taitoja itsenäiseen elämään ja itsensä kehittämiseen. Yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät koulumme arjessa ja toiminnassa. Välitämme toisistamme. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisiä toiminta-ajatuksiamme. Tavoitteenamme on hyödyntää paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olla aktiivinen toimija myös kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä. Yhteistyö Rautalammin ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran. Teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin.

Vastuuhenkilö

Virpi Uusiperhe

Tehtävä

Rehtori

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Vanhemmuuden tukeminen
2. Opiskelijamäärä syksyllä 2027 vähintään 108
3. Uusia kansainvälisiä opiskelijoita vähintään 4 syksyllä 2027

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Vanhemmat eivät innostu koulun tarjoamasta toiminnasta tai informaatiosta.
2. Kilpailu opiskelijoista kiristyy nuorten määrän vähetessä valtakunnallisesti. Lisäksi ratsastusta tarjoavien lukioiden määrä kasvaa.
3. Uusien KV-opiskelijoiden lukuvuosimaksut vaikeuttavat opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella Suomessa.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Kv-opiskelijoiden huoltajakontaktien määrä
2. Huoltajille suunnattujen tapahtumien ja viestinnän määrä
3. Toteutuva opiskelijamäärä
4. Uusien kv-opiskelijoiden määrä

Toiminnan painopistealueet 2027

Lukuvuoden 2026–2027 teemana on ”Käytöstavat - muiden huomioon ottaminen”.
Painopisteet:
- Ratsastus
- Teatteri
- Markkinointi
- Kansainvälisyys

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sisä-Savon kansalaisopiston tarjonnassa on Rautalammin kunnan alueella monipuolisesti kursseja eri-ikäisille kuntalaisille. Yleisöluennot ovat kaikille avoimia. Kurssisuunnittelua tehdään kuntalaisia osallistaen.
Kuopion konservatorio järjestää taiteen perusopetusta musiikissa. Opetus on pitkäjännitteistä musiikillisten taitojen ja valmiuksien kartuttamista. Oppilaat esiintyvät kunnassa toteutettavissa tilaisuuksissa.
Harrastusmahdollisuudet tukevat lapsen oikeutta elämään ja kehittymiseen sekä vahvistavat osallisuutta. (LYK, HVS)

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Hyvinvointia tukevien vapaa-aikapalvelujen monipuolinen tarjoaminen kuntalaisille. Tietojen, taitojen kartuttaminen ja jalostaminen sekä fyysisen kunnon monipuolinen kohottaminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. (hyvä ja turvallinen arki)
2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, (hyvä ja turvallinen arki)
3. Konservatorion oppilasmäärä on vähintään 10 (hyvä ja turvallinen arki)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kunnalla ei ole suoraa edustusta oppilaitosten hallinnossa, ja näkemyksen välittyminen on epäsuoraa.
Valtio toimeenpanee taiteen perusopetuksen rahoituksen ja lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Tunnusluvut ja mittarit

Kansalaisopisto
Opetustuntien määrä vähintään 1900
Toteutuneet kurssit vähintään 70
Konservatorio
Opetustuntien määrä vähintään 300
Oppilaiden määrä vähintään 10

Toiminnan painopistealueet 2027

Hyvinvointinäkökulman vahvistaminen, palvelun saatavuuden varmistaminen ja vahvistaminen.

450 Joukkoliikenne

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Joukkoliikennepalvelu mahdollistaa kyliltä asioiminen kirkonkylälle, kirkonkylältä joukkoliikennevuorot Suonenjoelle ja Kuopioon sekä toimivat vaihtoyhteydet eri puolille Suomea.
Joukkoliikenneyhteydet tukevat lapsen oikeuksista osallisuutta.

Vastuuhenkilö
Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä
Joustavaa asumista tukevat joukkoliikennepalvelut

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)
1. Tiedotuksen kehittäminen (elinvoimaisuus)
2. Matkaketjuajattelun vahvistaminen (elinvoimaisuus, hyvä ja turvallinen arki)
3. Liikennetarjonnan supistaminen vastaamaan talouden resursseja (kestävä talous)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Kustannuskehitys on ennakoimatonta. Näkemyksen välittyminen Traficomin suuntaan on haastavaa, kuntien tarpeet ja näkemykset poikkeavat toisistaan. Traficom-liikenteessä kustannuspaine on merkittävä.

Tunnusluvut ja mittarit
Matkustajamäärän kehitys: lasku max 5% nykyisellä vuorotarjonnalla
Matkaketjujen muodostuminen määrä: 50%:sta vuoroja on junayhteys
Aikataulujulkaisujen määrä ja jakelujen määrä: vähintään 3

Toiminnan painopistealueet 2027
Kunnan sisäisestä liikenteestä tiedottaminen tehokkaasti
Traficom-liikenteeseen näkemyksen välittäminen peruspalvelun vahvistamiseksi.

453 Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Toiminta perustuu varhaiskasvatus-suunnitelman perusteisiin ja Rautalammin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Vastuuhenkilö
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja

Tehtävä
Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus
Tuetaan lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta yhteisillä tapahtumilla vähintään kerran vuodessa. Huoltajien osallisuutta ja vanhemmuutta pyritään vahvistamaan kerran vuodessa toteutettavilla varhaiskasvatuskeskusteluilla ja 3- ja 5-vuotiaille toteutettavilla lapset puheeksi keskusteluilla kerran vuodessa. Sekä huoltajista koostuvan asiakasraadin kokoukset ylläpitävät huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä lasten eduksi kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa.

2. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta
Kehitetään kokopäiväleikkipedagogiikka ja tuetaan henkilöstön pedagogista osaamista pedatiimeillä kerran kuukaudessa. Lasten osallisuutta tuetaan ja heidän ääntään kuunnellaan lasten kehitykselle ominaisimmilla tavoilla: lapsia havainnoimalla, haastattelemalla ja lasten kokouksissa kerran kuukaudessa.

Toteutamme luontopainotteisuutta puhtaan luonnon keskellä Rautalammilla suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa ja arvioimme luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain.

3. Työhyvinvoinnin tukeminen
Hyvinvoivat lapset tarvitsevat hyvinvoivia aikuisia. Arvostavaan johtamiskulttuuriin kuuluu oleellisena osana henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen, jota tuetaan henkilöstön työhyvinvointiryhmien säännöllisillä kokoontumisilla kaksi kertaa vuodessa, joissa suunnitellaan muun muassa arjen pieniä tekoja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi työyhteisössä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1.Yhteisiä tapahtumia tai keskusteluja ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä

2. Kokopäiväleikkipedagogiikan kehittämiseen tai luonnonvuosikellon mukaiseen toimintaan tai työhyvinvoinnin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot

Tunnusluvut ja mittarit

1. Mitataan yhteistyön määrää, toteutuuko yksi tapahtuma huoltajille ja lapsille kerran vuodessa, toteutuvatko vasu-tai lapset puheeksi keskustelut kerran vuodessa, toteutuvatko asiakasraadin palaverit kaksi kertaa vuodessa.

2. Mitataan totetuvatko pedatiimit kerran kuukaudessa. Mitataan toteutuvatko lasten kokoukset (pienemmillä lapsilla havainnointi) kerran kuukaudessa. Mitataan luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain.
3. Mitataan toteutuvatko työhyvinvointiryhmän kokoontumiset kaksi kertaa vuodessa.

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus
2. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta
3. Työhyvinvoinnin tukeminen

454 Esiopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetussuunnitelman perusteisiin ja Rautalammin esiopetussuunnitelmaan.

Vastuuhenkilö
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja

Tehtävä
Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus
Tuetaan lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta yhteisillä tapahtumilla vähintään kerran vuodessa. Huoltajien osallisuutta ja vanhemmuutta pyritään vahvistamaan kerran vuodessa toteutettavilla esiopetus-varhaiskasvatuskeskusteluilla. Sekä huoltajista koostuvan asiakasraadin kokoukset ylläpitävät huoltajien ja esiopetuksen yhteistyötä lasten eduksi kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa.

2. Laadukas pedagoginen esiopetus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta
Kehitetään kokopäiväleikkipedagogiikka ja tuetaan henkilöstön pedagogista osaamista pedatiimeillä kerran kuukaudessa. Lasten osallisuutta tuetaan ja heidän ääntä kuunnellaan lasten kehitykselle ominaisimmilla tavoilla: lapsia havainnoimalla, haastattelemalla ja lasten kokouksissa kerran kuukaudessa.

Toteutamme luontopainotteisuutta puhtaan luonnon keskellä Rautalammilla suunnitelmallisesti esiopetuksessa ja arvioimme luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain.

3. Työhyvinvoinnin tukeminen
Hyvinvoivat lapset tarvitsevat hyvinvoivia aikuisia. Arvostavaan johtamiskulttuuriin kuuluu oleellisena osana henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen, jota tuetaan henkilöstön työhyvinvointiryhmien säännöllisillä kokoontumisilla kaksi kertaa vuodessa, joissa suunnitellaan muun muassa arjen pieniä tekoja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi työyhteisössä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1.Yhteisiä tapahtumia tai keskusteluja ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä

2. Kokopäiväleikkipedagogiikan kehittämiseen tai luonnonvuosikellon mukaiseen

toimintaan tai työhyvinvoinnin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot
Tunnusluvut ja mittarit 1. Mitataan yhteistyön määrää, toteutuuko yksi tapahtuma huoltajille ja lapsille kerran vuodessa, toteutuvatko esiopetus-varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut tai lapset puheeksi keskustelut kerran vuodessa, toteutuvatko asiakasraadin palaverit kaksi kertaa vuodessa. 2. Mitataan totetuvatko pedatiimit kerran kuukaudessa. Mitataan toteutuvatko lasten kokoukset kerran kuukaudessa. Mitataan luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain. 3. Mitataan toteutuvatko työhyvinvointiryhmän kokoontumiset kaksi kertaa vuodessa.
Toiminnan painopistealueet 2027 1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus 2. Laadukas pedagoginen esiopetus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta 3. Työhyvinvoinnin tukeminen

470 Liikunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Liikunnan toiminnallisesta yhdessä kunnan kanssa huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.
Toimintaa ohjaa YK:n hyväksymä kansainvälinen lapsen oikeuksien sopimus.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla
Muu henkilöstö:
Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö. Työtehtävät on jaettu kolmelle työntekijälle.
Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö
Liikuntaneuvoja, kokoaikainen

Tehtävä
Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)
1. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee järjestöavustuksella vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi.
2. Liikuntavälituntien toteutuminen perusopetuksessa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit
Vertailukohtana vuosi 2025: Uimahallin kävijät/vuosi 6101 uimahallikävijää (supistettu aukioloaika).

Toiminnan painopistealueet 2027
Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

480 Kirjasto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

1. **Kaikille mahdollisuus lukea -** Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. **Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin -** Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä.
3. **Osaamista ja yhteistyötä -** Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.
4. **Kaikille avoin tila -** Jokainen on tervetullut kirjastoon

Vastuuhenkilö
kirjaston johtaja

Tehtävä:
Yleisen kirjaston tehtävänä on:
1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.
Edellä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö. (Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492)

Sitovia tavoitteita

1. Lisätään kirjaston näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa ja paikallisviestinnässä.
2. Edistetään kestävää kehitystä laajentamalla esinelainauksen tarjontaa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Kirjastorakennuksen ikä ja talotekniikan vanheneminen voivat aiheuttaa korjaus- ja ylläpitokustannuksia, joihin ei ole mahdollista varautua etukäteen.

Tunnusluvut ja mittarit
Tavoitteena on käytetty Pohjois-Savon kirjastojen keskiarvoa (OKM:n tilasto 31.12.2025).

2878	2023	%	2024	%	2025	%	Tavoite 2027 %	Toteuma 31.8.2026	%
Lainaus	40074	14,11	36330	14,98	41495	14,14	13,7	22923	7,96
Käynnit	37943	12,8	51734	17,14	46858	15,97	9,24	31552	10,96
Kävijät / toimintakulut		7,77		5,96		5,73	6,57	5,48	

Toiminnan painopistealueet 2027
Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

490 Kulttuuri

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kulttuuritoimi tuottaa, koordinoi ja kehittää monipuolisesti kulttuuripalveluja eri väestöryhmien saavutettavaksi. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin vahvistaminen, vuorovaikutuksen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen ja yhteistyön lisääminen tasa-arvoisesti.

Vastuuhenkilö

Viestintä- ja kulttuurikoordinaattori Tiina Laitinen

Tehtävä

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi, yhteistyössä yhdistysten, kylien ja muiden tahojen kanssa
2. Vuorovaikutteisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
3. Lapsille, nuorille ja perheille suunnitellaan (heitä kuullen) turvallisia, päihteettömiä ja esteettömiä tapahtumia

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Työajan ja tiimin riittämättömyys (½ htv)
2. Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen
3. Viestimisen haasteet (kentän pirstaleisuus)

Tunnusluvut ja mittarit

1. Palautekyselyt valituista tapahtumista
2. Kävijämäärät tapahtumista, sekä tilastointi maksuttomuudesta, esteettömyydestä, päihteettömyydestä ja tapahtumaan liittyen lasten/ nuorten osuus
3. Tapahtumien ja näyttelyiden määrä

mittari	TP2024	TP2025	TA2026	TA2027
Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä	17	22	20	20
taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	9	11	9	9

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Kaikille avoimet tapahtumat ja vuorovaikutteisuuden lisääminen
2. Lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen ohjelmatarjonnassa ja suunnittelussa
3. Rautalammin Pestuumarkkinat 2027 kehittäminen
4. Yhteistyön kehittäminen yhdistysten, kylien yritysten ja muiden toimijoiden kesken

500 Hallinto, Tekninen lautakunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 40%, tekninen sihteeri 90%, kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, toimistosihteeri 40%

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä
Tekninen lautakunta ohjaa teknisen toimen hallinnon tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti ja tulevaisuutta silmällä pitäen. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja.

Sitovia tavoitteita
1. Yritys- ja elinvoimavaikutusten huomioiminen päätöksenteossa. Otetaan käyttöön elinvoimalupauksen mukainen yritys- ja elinvoimavaikutusten arviointi teknisen lautakunnan merkittävien päätösten valmistelussa vuoden 2027 aikana.
2. Kuntalaisten ja yrittäjien osallistumisen vahvistaminen. Järjestetään vuoden aikana vähintään yksi vuoropuhelu- tai kehittämistilaisuutta, joissa kuntalaiset ja yrittäjät voivat vaikuttaa teknisten palveluiden kehittämiseen.
3. Yrittäjämyönteisten hankintojen edistäminen. Ennen hankintoja kartoitetaan markkinatilanne ja selvitetään mahdollisuudet toteuttaa kilpailutukset siten, että myös mikro- ja pienyrityksillä on mahdollisuus osallistua niihin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Vaikutusten arviointiin tarvittavien lähtötietojen puutteellisuus, henkilöstöresurssien riittämättömyys ja päätösvalmistelun lisääntyvä työmäärä.
2. Kuntalaisten ja yrittäjien vähäinen osallistumisaktiivisuus sekä tilaisuuksien järjestämiseen tarvittavien resurssien puute.
3. Markkinoiden rajallinen tarjonta, hankintojen aikataulupaineet sekä kilpailutusten valmisteluun käytettävissä olevien resurssien riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2025	2026	TA 2027
Hyvinvoiva henkilöstö.	Toimintatapojen kehittäminen/ työtaakan kontrollointi, tyhy-päivät	Henkilöstökyselyn *Oma työkyky*	4,2-4,9 Hyvä taso	4,88	Tulos saatavilla 01/27	4,91
	Toimenpiteet	**Mittari**	**Tavoite**	**2025**	**2026**	**TA 2027**
Tiedottaminen & tiedon saavutettavuus	Tiedottaminen pienenpienistäkin asioista.	Ulos lähtevät tiedotukset	12 kpl	Ei laskettu	Tulos saatavilla 01/27	15 kpl
	Toimenpiteet	**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**	
Hankintojen suunnitelmallisuus	Muistutusautomaatiot, yhteiset kilpailutus- ja sopimuspohjat.	Hankintasuunnitelman toteuma,	Hankintasuunnitelma julkaistu Q1	Hankintasuunnitelma julki 04/26	Q1	

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Yrittäjämyönteinen päätösvalmistelu ja hankintakulttuuri.
2. Avoin vuoropuhelu, kuntalaisten osallisuus ja yritysyhteistyö.
3. Tiedolla johtaminen sekä päätösten taloudellisten, elinvoima- ja hyvinvointivaikutusten arviointi.

510 Jätehuolto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Jätehuoltoviranomaisena toimii Savo-Pielisen jätelautakunta, jossa on Sisä-Savon kuntien yhteinen kiertävä lautakuntapaikka. Jätekukko Oy hoitaa alueen jätehuollon palvelut, jossa kunta on osaomistajana. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa tehdään yhteistyötä hyötyjätekeräyspisteiden kanssa.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Tarjota vakituisille ja vapaa-ajan asukkaille monipuoliset ja laadukkaat jätehuollon palvelut sekä edistää roskaantumisen ehkäisyä.

Sitovia tavoitteita

1. Kierrätyksen ja lajitteluosaamisen vahvistaminen. Edistetään kuntalaisten jätteiden lajittelua ja kierrätystä järjestämällä vuoden 2027 aikana vähintään yksi neuvonta- tai tiedotustoimenpidettä yhteistyössä jätehuollon toimijoiden kanssa.
2. Kiertotalouden edistäminen kunnan toiminnassa. Kehitetään materiaalien uudelleenkäyttöä kunnan omissa toiminnoissa ja otetaan vuoden aikana käyttöön vähintään yksi uusi materiaalien hyödyntämistä tai jätteen syntymisen ehkäisyä edistävä toimintatapa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Kuntalaisten vähäinen osallistuminen, yhteistyökumppaneiden rajalliset resurssit sekä neuvonnan puutteellinen tavoittavuus.
2. Materiaalien uudelleenkäytön käytännön rajoitteet, henkilöstöresurssien puute sekä toimintatapojen muuttamiseen liittyvät kustannukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Jätehuolto	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	98	98	98	98	99
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 279	1 098	1 275	1200	1300

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Kiertotalouden ja materiaalien uudelleenkäytön edistäminen kunnan toiminnassa.
2. Kuntalaisten lajitteluosaamisen vahvistaminen ja ympäristövastuullisuuden lisääminen.

520 Vesihuolto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 30%, Tekninen sihteeri 5%, Puhdistamon hoitaja 100%, tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä
Vesihuoltolaitos vastaa toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Kunta vahvistaa toiminta-alueen ja liittämisvelvollisuuden; laitos määrittää liittämiskohdat. Toiminta perustuu riskiperusteiseen laadunvalvontaan, ympäristö- ja terveydensuojeluvaatimuksiin sekä häiriötilanteisiin varautumiseen. Laitos julkaisee hinnaston ja palveluehdot sekä tiedottaa poikkeamista. Maksujen tulee kattaa kustannukset kohtuullisesti ja tasapuolisesti. Vesihuoltolaitos voi periä yleisten alueiden huleveden hallinnasta liittymistaksan mukaisen hinnan liittymissopimusvaiheessa asemakaava-alueella.

Sitovia tavoitteita
1. Vesihuollon huoltovarmuuden vahvistaminen. Päivitetään vesihuollon häiriötilanteisiin varautumisen toimintamallit ja järjestetään vuoden 2027 aikana vähintään yksi häiriötilanneharjoitus.
2. Vesihuollon pitkän aikavälin taloudellisen kestävyyden varmistaminen. Laaditaan vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallinnan ja talouden pitkän aikavälin suunnitelma, jossa yhteensovitetaan investointitarpeet, toiminnan kustannukset ja vesihuollon jatkuvuus.
3. Vesistöjen ja ympäristön suojelun edistäminen. Kartoitetaan jätevesiverkoston ja -järjestelmien merkittävimmät ympäristöriskit sekä laaditaan niiden perusteella kiireellisyysjärjestys tarvittaville toimenpiteille.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Henkilöstöresurssien riittämättömyys, varautumisjärjestelyiden puutteet sekä laitteistoihin ja tietojärjestelmiin liittyvät häiriöt.
2. Puutteelliset omaisuuden kuntotiedot, investointitarpeiden ennakoimattomuus, kustannusten nousu sekä vesihuoltolaitoksen taloudellisen tilanteen heikkeneminen.

3. Verkoston kuntotietojen puutteellisuus, selvitysten kustannukset sekä ympäristöriskien poistamiseen tarvittavien investointien rahoituksen riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Vesihuolto	**TP 2023**	**TP 2024**	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**	
Verkostoon pumpattu vesi m³	150 790	186 399	164 887	150 000	148 000	
Käsitelty jätevesimäärä m³	180 308	172 528	143 570	165 500	158 000	
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä) €	24 136,00 €	-10 463,08 €	-62 319 €	-35 459 €	-36 538 €	
Vesihuollon toimintahäiriöt kpl			0	0	0	0
	Toimenpiteet		**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**
Asiakaskokemus ja saavutettavuus	Asiakastyytyväisyyskysely		Asiakastyytyväisyy skyselyn kokonaisarvosana	4,40 / 5 (n= +50%)	4,35 / 5 (n = 26)	4,4 / n= 45

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Vesihuollon toimintavarmuus, huoltovarmuus ja häiriötilanteisiin varautuminen.
2. Pitkäjänteinen omaisuudenhallinta ja vesihuoltolaitoksen taloudellinen kestävyys.
3. Vesistöjen suojelu ja vesihuollon ympäristöriskien vähentäminen.

540 Kiinteistöt

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.
Henkilöstö:
Kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, Kiinteistökeskus 9 henk. (talonm+siiv.)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä
Kiinteistöjen kunnossapito sekä ulkoliikuntapaikkojen (urheilukentät, uimala ja uimarannat sekä ulkoilureitit) hallinnointi.

Sitovia tavoitteita
1. Uuden asuntotuotannon edistäminen. Edistetään kuntastrategian mukaista Uudet asunnot Rautalammilta -kärkiprojektia valmistelemalla vuoden 2027 aikana vähintään yhden uuden vuokra-asuntokohteen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat ja päätösesitys.
2. Lasten ja nuorten oppimis- ja toimintaympäristöjen kehittäminen. Toteutetaan vähintään yhdessä kunnan kiinteistössä käyttäjiä osallistava tilojen tai piha-alueiden turvallisuuden ja viihtyisyyden arviointi sekä laaditaan niiden pohjalta kehittämistoimenpiteet.
3. Kiinteistöjen ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentäminen. Selvitetään vähintään kolmen kunnan kiinteistön merkittävimmät energiansäästömahdollisuudet ja laaditaan niiden perusteella toimenpide-esitykset energiankulutuksen ja päästöjen vähentämiseksi.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Rakentamiskustannusten nousu, rahoituksen saatavuus, asuntokysynnän epävarmuus sekä hankkeisiin liittyvien päätösten viivästyminen.
2. Käyttäjien osallistumisen vähäisyys, kiinteistöjen rakenteelliset rajoitteet sekä kehittämistoimenpiteisiin käytettävissä olevien määrärahojen riittämättömyys.
3. Kiinteistöjen tekniset rajoitteet, puutteelliset energiankulutustiedot sekä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamiseen tarvittavien investointien kustannukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027	
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 877	3 940	4 383	3500	4200	
Sähkön kulutus, MWh	1 760	2 431	1 665	1650	1500	
Pientuotannon ylijäämä kWh (aurinkopaneelit)		2 152	Ei arvioitu	3200	4500	
	Toimenpiteet		**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**
Terveydellisiin syihin perustuvat käyttörajoitukset	Vuosihuolto-ohjelma kaikille koneille, huollot,		käyttörajoitukset	0	Vuosi kesken	0

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Uuden asuntotuotannon edistäminen ja kunnan vetovoiman vahvistaminen.
2. Terveellisten, turvallisten ja viihtyisien oppimis- ja toimintaympäristöjen kehittäminen.
3. Kiinteistökannan energiatehokkuuden parantaminen ja ilmastovaikutusten vähentäminen.

545 Ravintokeskus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille ja henkilökunnalle sekä satunnaisten vierastarjoilujen järjestäminen.
Henkilöstö:
Kolme (3) työntekijää 100%

Vastuuhenkilö
Ravintokeskuksen henkilöstö sekä tekninen johtaja

Tehtävä
Ruokapalveluiden tuottaminen eri ikäryhmille.

Sitovia tavoitteita

1. Paikallisen yrittäjyyden ja elinvoiman tukeminen ruokapalveluissa. Selvitetään paikallisten elintarvikealan yritysten mahdollisuuksia osallistua ruokapalveluiden hankintoihin järjestämällä vähintään yksi markkinavuoropuhelu vuoden 2027 aikana.
2. Yhteisöllisen ruokailun edistäminen. Selvitetään yhteistyössä kunnan hyvinvointityön toimijoiden kanssa mahdollisuudet hyödyntää kunnan ruokapalveluita ikääntyneiden yhteisöllisen ruokailun järjestämisessä.
3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ruokailun kautta. Toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa vähintään kaksi ruokakasvatukseen liittyvää teemapäivää, joissa tutustutaan terveelliseen ravitsemukseen ja uusiin makuihin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Paikallisten tuotteiden rajallinen tarjonta, kustannusten nousu sekä hankintojen kilpailutukseen ja toimitusvarmuuteen liittyvät haasteet.
2. Henkilöstö- ja tilaresurssien riittämättömyys, toiminnan järjestämiskustannukset sekä yhteistyötahojen erilaiset tarpeet ja aikataulut.
3. Henkilöstön työkuormitus, toiminnan järjestämiseen käytettävissä olevien resurssien puute sekä lasten ja nuorten vähäinen kiinnostus osallistumiseen.

Tunnusluvut ja mittarit

Ateriat:	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Koulutoimi kpl	100 450	85 910	103 105	88200	102500
Ulosmyynti (mm. vanhus yms.) kpl	7 104	7 561	9 272	5700	9000
Ulosmyynnin tulot €	60 167 €	30 625 €	53 227 €	35 000 €	35 000 €
Kouluruokaa koskevien mainintojen osuus, jotka ovat sävyltään myönteisiä tai neutraaleja kunnan omissa kanavissa (kampanjatunnisteella#) / kaikki maininnat.					
Lautasjätteen määrä kg/ vuosi				Vuosi kesken	650

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Paikallisen elinkeinoelämän ja lähiruokatuotannon mahdollisuuksien edistäminen.
2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, terveellisen ravitsemuksen ja ruokakasvatuksen vahvistaminen.
3. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen ruokapalveluiden avulla.

550 Varikko

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden, teiden ja rakennusten kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.
Henkilöstö:
Traktorin kuljettaja 100% ja tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä
Ennakoivalla kaluston huollolla estetään työseisokkeja ja samalla aikaansaadaan säästöjä. Kunnan järjestämä lietteen kuljetus parantaa yksityisten kiinteistöjen tarvitsemia jätevesijärjestelmien huoltopalveluita. Kunnan kaavateiden kunnossapito läpi vuoden.

Sitovia tavoitteita
1. Kunnan kaluston ilmastovaikutusten vähentäminen. Laaditaan vuoden 2027 aikana kaluston energiankulutusta ja päästöjä vähentävä kehittämissuunnitelma sekä otetaan käyttöön vähintään yksi polttoaineenkulutusta vähentävä toimintatapa.
2. Paikallisen yritysyhteistyön ja huoltovarmuuden kehittäminen. Kartoitetaan paikallisten yritysten mahdollisuudet osallistua kunnan kunnossapidon ja kuljetuspalveluiden tuottamiseen erityisesti poikkeus- ja ruuhkatilanteissa. Laaditaan kartoituksen perusteella toimintamalli yhteistyön toteuttamiseksi.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Kaluston ikääntyminen, tekniset rajoitteet, investointikustannukset sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoon liittyvät resurssitarpeet.
2. Paikallisten palveluntuottajien rajallinen saatavuus, kustannusten nousu sekä yhteistyöjärjestelyjen valmisteluun käytettävissä olevien resurssien riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Varikko	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot (ulkoiset & sisäiset)	53 752 €	54 809 €	55 325 €	52 125 €	56 000 €
Toimintakulut	-147 963 €	-146 249 €	-155 442 €	-200 576 €	-201 016 €
Tulos € (sis. poistot)	-107 034 €	-101 823 €	-112 676 €	-155 818 €	-157 488 €

Toiminnan painopistealueet 2027
1. Ympäristövastuullinen ja kustannustehokas kaluston käyttö.
2. Paikallisen yritysyhteistyön kehittäminen kunnossapitopalveluissa.
3. Kunnossapidon toimintavarmuus ja häiriötilanteisiin varautuminen.

560 Liikenneväylät

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.
Henkilöstö:
tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä
Liikenneväylien ja valaistuksen kunnossapito on osa kansalaisturvallisuutta sekä viihtyvyyttä.

Sitovia tavoitteita

1. Kuntalaisten osallistaminen liikenneympäristön turvallisuuden kehittämiseen. Järjestetään vuoden 2027 aikana vähintään yksi osallistavaa liikenneturvallisuuskävelyä, joissa huomioidaan erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden liikkumistarpeet. Havaintojen pohjalta laaditaan toimenpide-esitykset.
2. Esteettömän ja turvallisen arkiliikkumisen edistäminen. Kartoitetaan keskeisten palveluiden ja liikuntapaikkojen jalankulkuyhteyksien esteettömyys- ja turvallisuuspuutteet sekä toteutetaan vähintään yksi korjaava toimenpide vuoden 2027 aikana.
3. Katuvalaistuksen energiatehokkuuden parantaminen. Laaditaan vuoden 2027 aikana katuvalaistuksen kehittämissuunnitelma, jossa huomioidaan energiansäästö, liikenneturvallisuus ja kuntalaisten turvallisuuden tunne.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Kuntalaisten vähäinen osallistuminen, sääolosuhteet sekä havaittujen puutteiden korjaamiseen tarvittavien resurssien riittämättömyys.
2. Liikenneympäristön rakenteelliset rajoitteet, kunnossapidon kustannukset sekä korjaustoimenpiteisiin varattujen määrärahojen riittämättömyys.
3. Valaistusverkoston tekniset rajoitteet, uusimisen kustannukset sekä energiansäästön ja riittävän valaistustason yhteensovittamisen haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

Liikenneväylät	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TP 2026	TA 2027
Kuntalaiskysely				1	1
Onnettomuuksien määrä kpl				0	0
Ylinopeuksien mittaaminen			julk. kun tulos saatu	vuosi kesken	
Avustetut yksityistiet km	235	239	239	243	245
Avustetut yksityistiet €	39 964 €	39 964 €	40 000 €	40 000 €	40 000 €

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Turvallisen ja esteettömän liikkumisen edistäminen kaikille ikäryhmille.
2. Kuntalaisten osallistuminen liikenneympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kehittämiseen.
3. Katuvalaistuksen energiatehokkuuden ja liikenneturvallisuuden parantaminen.

570 Maankäytön suunnittelu

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Joustava asiakkaiden kaavamuutoskäsittely ja toimiva kunnan kaavoitusyhteistyö.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 25%, Toimistosihteeri 10%

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä
Kaavoitustilanteen kehittäminen kunnan maankäytön suunnittelun ajantasaisuuden, laadun ja ennakoitavuuden parantaminen siten, että kaavat etenevät suunnitelmallisesti, tukevat elinvoimaa ja palveluja, huomioivat ympäristö- ja liikenneturvallisuustekijät sekä mahdollistavat sujuvan rakentamisen.

Sitovia tavoitteita
1. Asuntorakentamisen edellytysten parantaminen. Selvitetään vuoden 2027 aikana vähintään yhden uuden asuntorakentamiseen soveltuvan alueen tai tontin kaavalliset edellytykset ja laaditaan tarvittaville kaavoitustoimenpiteille etenemissuunnitelma.
2. Yrityslähtöisen kaavoituksen edistäminen. Otetaan käyttöön toimintatapa, jossa yritysten näkemykset selvitetään jo yritystoimintaan vaikuttavien kaavoitushankkeiden valmistelun alkuvaiheessa. Vuoden aikana toteutetaan vähintään yksi yrityksiä osallistava kaavoitusneuvottelu.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Sopivien maa-alueiden rajallinen saatavuus, maanomistajien erilaiset tavoitteet sekä kaavoitus- ja kunnallistekniikkakustannusten nousu.
2. Yritysten vähäinen osallistuminen, ristiriitaiset maankäyttötarpeet, henkilöstöresurssien riittämättömyys sekä kaavoitusprosessien pitkittyminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Maankäytön suunnittelu	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2027
Valmistuneiden kaavojen määrä	1	-	1	1	2
Kaavoituksen käynnistämiset		-	2	1	2

Toiminnan painopistealueet 2027
1. Asunto- ja yritystonttitarjonnan kehittäminen kunnan elinvoiman vahvistamiseksi.
2. Sujuva, ennakoiva ja yrittäjämyönteinen kaavoitus sekä aktiivinen vuoropuhelu.

580 Ympäristönsuojelu

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Henkilöstö:
Rakennustarkastaja 5%, toimistosihteeri 10%, Ympäristötarkastaja 100% (ostopalvelu 0,5 htv)

Vastuuhenkilö
Ympäristötarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä
Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät.
Ympäristönsuojelun edistäminen.
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman toteuttaminen.

Sitovia tavoitteita
1. Ympäristönsuojelun toiminnan jatkuvuuden turvaaminen muutoksista huolimatta.
2. Pohjavesialueella sijaitsevien kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien selvitystyön jatkaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Asianomaisten tavoittaminen, henkilöstöresurssit.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Viranhaltija-/lupapäätökset	-	4	2	3	3
Valvontasuunnitelman määräaikaistarkastukset	-	18	13	15	11

Toiminnan painopistealueet 2027
Ympäristönsuojelun yhteistyökuvioiden selvittäminen tai toiminnan muunlainen uudelleen järjestely.

580 Ympäristönsuojelu

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Henkilöstö:
Rakennustarkastaja 5%, toimistosihteeri 10%, Ympäristötarkastaja 100% (ostopalvelu 0,5 htv)

Vastuuhenkilö
Ympäristötarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä
Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät.
Ympäristönsuojelun edistäminen.
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman toteuttaminen.

Sitovia tavoitteita
1. Ympäristönsuojelun toiminnan jatkuvuuden turvaaminen muutoksista huolimatta.
2. Pohjavesialueella sijaitsevien kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien selvitystyön jatkaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Asianomaisten tavoittaminen, henkilöstöresurssit.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Viranhaltija-/lupapäätökset	-	4	2	3	3
Valvontasuunnitelman määräaikaistarkastukset	-	18	13	15	11

Toiminnan painopistealueet 2027
Ympäristönsuojelun yhteistyökuvioiden selvittäminen tai toiminnan muunlainen uudelleen järjestely.

TYTÄRYHTIÖIDEN JA MUIDEN OMISTUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET VUONNA 2027

Yhteiset omistajaohjauksen tavoitteet

Kunnan yhtiöomistusten tulee tukea Rautalammin kuntastrategiaa 2026–2029, palvelujen järjestämistä ja kunnan elinvoimaa. Vuonna 2027 painotetaan sovittujen toimenpiteiden toteuttamista, talouden vahvistamista ja selkeää työnjakoa.

Tytäryhtiöt raportoivat kunnanhallitukselle toiminnastaan ja taloudestaan kunnan osavuosikatsausten yhteydessä. Katsaukset saatetaan myös valtuustolle tiedoksi. Raportointi sisältää tavoitteiden toteutumisen, koko vuoden tulosennusteen, maksuvalmiuden, lainat, investoinnit sekä olennaiset riskit. Merkittävistä poikkeamista ilmoitetaan viipymättä.

Kunnanhallituksen 20.10.2026 antamaa esitystä yhteisestä ulkopuolisesta toimitusjohtajasta ostopalveluna valmistellaan yhtiöiden hallituksissa. Valmistelussa määritellään tehtävät, työajan ja kustannusten jakaminen, raportointi ja sijaisjärjestelyt. Yhtiöiden hallitukset tekevät toimitusjohtajan valintaa ja sopimuksia koskevat päätökset.

Hallinto- ja tukipalvelujen järjestämisessä selvitetään yhteisten palvelujen käyttö ja päällekkäisen työn vähentäminen. Kustannukset kohdennetaan läpinäkyvästi palveluja käyttäville yhtiöille.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Yhtiön tehtävänä on tarjota kysyntää vastaavia, kohtuuhintaisia ja viihtyisiä vuokra-asuntoja. Asuntokannan kehittäminen tukee kuntalaisten asumista sekä työntekijöiden, opiskelijoiden ja uusien asukkaiden sijoittumista Rautalammille

Vuoden 2027 tavoitteet:

Tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Talouden tervehdyttäminen. Toteutetaan hyväksyttyä tervehdyttämisohjelmaa ja sovitetaan korjaukset sekä investoinnit yhtiön maksukykyyn.	Ohjelman toimenpiteet ja maksut toteutuvat sovitusti. Tulosennuste ja 12 kuukauden maksuvalmiusennuste päivitetään osavuosikatsauksiin.
Asuntojen käyttöaste ja asumisen laatu. Tehostetaan vuokrausta, markkinointia ja asuntojen kunnostamista kysyntää vastaaviksi.	Vuoden kumulatiivinen käyttöaste vähintään **96,5 %**, asukasvaihtuvuus alle **25 %** ja asukastyytyväisyys vähintään **3/5**.
Asuntokannan uudistaminen. Valmistellaan uusien asuntojen rakentamis- ja hankintavaihtoehdot	Vuonna 2027 päätöksentekoon valmisteltu toteutusohjelma vähintään **15 uuden asunnon** aikaansaamiseksi. Ohjelmassa yksilöidään hankkeet,

kustannus-, vuokratuotto- ja rahoituslaskelmineen.	aikataulu ja rahoitus. Toteutus käynnistetään erillisten päätösten mukaisesti.
Suunnitelmalliset korjaukset. Päivitetään kiinteistökohtainen pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma ja vuoden 2027 työohjelma.	Korjausohjelma kustannusarvioineen hyväksytty ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Toteutuminen raportoidaan kohteittain.
Energiatehokkuus. Jatketaan energiankulutuksen vähentämistä ylläpidon ja korjausten yhteydessä.	Tavoitteena sääkorjatun lämmönkulutuksen vähentäminen **10 % vuoteen 2028 mennessä vuoden 2026 tasosta** vertailukelpoisessa kiinteistökannassa. Sähkön- ja vedenkulutusta seurataan erikseen.
Maksuvalmius. Ennakoidaan vuokratulot, ylläpitomenot, korjaukset ja lainanhoito.	Tavoitteena vähintään **yhden kuukauden kassamenot** kattavat kassavarat. Myös lainanlyhennykset sisällytetään maksuvalmiusennusteeseen.

Rakenneselvitys: Yhtiö osallistuu kunnan kanssa selvitykseen toiminnan mahdollisesta siirtämisestä kunnan taseyksiköksi. Selvityksessä arvioidaan taloudelliset, verotukselliset, rahoitukselliset ja toiminnalliset vaikutukset sekä tervehdyttämisjärjestelyjen ehdot. Selvityksen perusteella valmistellaan erillinen päätös jatkosta. Asuntojen vuokraus, ylläpito ja talouden tervehdyttäminen jatkuvat selvityksen aikana.

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Yhtiön tehtävänä on edistää yritysten toimitilaratkaisuja ja huolehtia omistamiensa kiinteistöjen taloudellisesta käytöstä. Vuonna 2027 painotetaan sopimusten hallintaa, rahoituksen ennakointia ja yhteistyötä Rautalammin Kehitys Oy kanssa.

Tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Kiinteistöjen ja sopimusten hallinta. Ajantasaistetaan vuokra-, lunastus-, ylläpito- ja rahoitussopimusten kokonaisuus.	Sopimus- ja vastuuraportti valmis ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vuokrasaamiset, käyttöaste ja sopimusten toteutuminen raportoidaan osavuosittain.
Talouden ja maksuvalmiuden turvaaminen. Ennakoidaan kiinteistöjen ylläpito, korjaukset ja lainanhoito.	Päivitettävä 12 kuukauden maksuvalmiusennuste. Tavoitteena vähintään yhden kuukauden kassamenot kattavat kassavarat.
Yritysten toimitilatarpeisiin vastaaminen. Valmistellaan toteuttamiskelpoisia toimitilaratkaisuja yhdessä kunnan ja	Raportoidaan ratkaistut toimitilatarpeet sekä valmisteltujen hankkeiden kustannukset, rahoitus ja eteneminen.

muiden toimijoiden kanssa.

Yhteinen kehittämistehtävä Kehitys Oy kanssa: Vuoden 2027 aikana valmistellaan päätettäväksi yhtiöiden yhteinen toimintamalli ja arvio yhtiörakenteen vaihtoehdoista. Selvityksessä eritellään tehtävät, kustannukset, vastuut ja mahdollisen yhdistymisen vaikutukset. Rakennemuutokset toteutetaan erillisten päätösten perusteella.

Rautalammin Kehitys Oy

Yhtiön toiminta tukee yritysten kasvua, sijoittumista ja investointeja Rautalammilla. Työnjako kunnan, Oikarilan Teollisuushallien ja SavoGrown kanssa määritellään niin, että yritykset saavat sujuvaa palvelua ja päällekkäinen työ vähenee.

Tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Toholahden yrityshankinta. Osallistutaan yritysalueen markkinointiin ja sijoittumisneuvotteluihin sovitun työnjaon mukaisesti.	Vuoden 2027 toimenpideohjelma vastuineen hyväksytty ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Raportoidaan sijoittumisneuvottelut, tonttikaupat ja toteutuneet sijoittumiset.
Nykyisten yritysten kasvu. Edistetään yritysten investointi- ja toimitilahankkeita yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.	Raportoidaan edistetyt hankkeet, saavutetut tulokset ja jatkotoimet.
Toiminnan tarkoitus ja talous. Päivitetään toimintasuunnitelma vastaamaan yhteistä toimintamallia ja arvioidaan yhtiöjärjestyksen muutostarve.	Hallituksen hyväksymä toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä selvitetty yhtiöjärjestyksen ajantasaisuus.
Maksuvalmius ja riskit. Seurataan varojen, saatavien ja vastuiden kehitystä.	Ajantasainen maksuvalmiusennuste ja riskiraportti osavuosikatsausten yhteydessä.

As Oy Tiinari

Yhtiön tavoitteena on säilyttää asuntojen vuokrattavuus, turvallisuus ja arvo sekä toteuttaa tarpeelliset korjaukset suunnitelmallisesti.

Vuonna 2027:

- hyväksytään korjausohjelma, jossa erotellaan kiireelliset korjaukset ja myöhemmät tarpeet;
- korjausesityksissä eritellään työn ja tarvikkeiden kustannukset sekä vaikutukset vuokrattavuuteen;
- seurataan asuntojen käyttöastetta, vuokrasaamisia ja ylläpitokuluja.

Mittarit: hyväksytty korjausohjelma, korjausten toteutuminen kustannusarviossa sekä asuntojen käyttöaste ja tyhjillääänoloajat.

As Oy Lupsakas ja As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunta vaikuttaa omistajana asuntojen arvon säilymiseen, tarpeellisten korjausten suunnitelmallisuuteen ja kustannusten hallintaan.

Vuoden 2027 tavoite: kunnan omistamien huoneistojen vuokrattavuus turvataan ja omistuksen jatkamisen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan. Lassilanpolun huoneistojen myyntiä valmistellaan kunnan omistajalinjausten mukaisesti.

Mittarit: käyttöaste, vuokrasaamiset, huoneistokohtainen nettotuotto sekä myyntivalmistelun ja mahdollisten kauppojen eteneminen.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Vuoden 2027 tavoite: valmistellaan kunnan omistaman huoneiston myynti ja pyritään toteuttamaan kauppa taloudellisesti perustelluin ehdoin. Vuokraustoiminnasta ja huoneiston kunnosta huolehditaan myyntiin saakka.

Mittarit: ajantasainen myyntiarvio, käynnistetty myyntimenettely ja toteutunut kauppa.

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kunnan tavoitteena on saada yhteistyöstä mitattavia tuloksia yritystoimintaan, investointeihin ja elinvoimaan. Vuoden 2027 palvelujen sisältö täsmennetään kunnan tarpeiden pohjalta palvelusopimuksessa.

Vuoden 2027 tavoitteet:

1. Sovitaan Rautalammin tärkeimmät yrityspalvelu- ja kehittämistehtävät sekä työnjako kunnan ja sen omien yhtiöiden kanssa.
2. Painotetaan yritysten kasvua, omistajanvaihdoksia, investointeja ja sijoittumista.
3. Raportoidaan kunnanhallitukselle Rautalammille kohdistuneista palveluista ja niiden tuloksista vähintään kerran vuodessa.

Mittarit: palvelusopimuksen tavoitteiden toteutuminen, palvellut yritykset, edistetyt investoinnit ja omistajanvaihdokset sekä toteutuneet sijoittumiset.

Savon ICT-palvelut Oy

Savon ICT-palvelut Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen yhtiö, jonka omistajiin Rautalammin kunta kuuluu. Yhtiö tuottaa muun muassa tietoliikenne-, tietoturva-, työasema- ja käyttäjätukipalveluja. Kunnan tavoitteena on turvata toimivat, tietoturvalliset ja kustannuksiltaan hallitut ICT-palvelut.

Tavoitteet vuodelle 2027

1. **Palvelut ja kustannukset:** Täsmennetään palvelujen sisältö, vastuut ja palvelutasot sekä vähennetään päällekkäisiä palveluja ja kustannuksia.
2. **Tietoturva ja toimintavarmuus:** Varmistetaan keskeisten järjestelmien toimivuus, käyttäjätuki, varmuuskopiointi ja häiriötilanteisiin varautuminen.
3. **Hankintalakiuudistus ja edunvalvonta:** Selvitetään uudistuksen vaikutukset omistukseen ja palveluhankintoihin sekä valmistellaan tarvittavat ratkaisut ajoissa. Kunta vaikuttaa yhdessä yhtiön, muiden omistajakuntien ja kuntien edunvalvontatahojen kanssa siihen, että pienten kuntien mahdollisuudet kustannustehokkaisiin ja turvallisiin ICT-palveluihin turvataan.

Mittarit

- Palvelusopimus, vastuunjako ja kustannukset arvioitu vuosittain.
- Sovittujen palvelutasojen toteutuminen ja merkittävien häiriöiden määrä.
- Hankintalakiuudistuksen vaikutukset, vaihtoehdot ja toimenpideaikataulu selvitetty.
- Edunvalvontatoimet ja niiden tulokset raportoitu kunnanhallitukselle.

Istekki Oy

Vuoden 2027 tavoite: kunta arvioi omistuksen ja palvelusopimusten tarkoituksenmukaisuuden sekä varmistaa tarvitsemiensa ICT-palvelujen jatkuvuuden, tietoturvan ja kustannusten hallinnan.

Mittarit: tehty omistus- ja sopimusarvio sekä tarvittavia jatkotoimia koskevat päätökset ja aikataulu.

Sansia Oy

Vuoden 2027 tavoite: kunta hyödyntää hankinta- ja sopimuspalveluja silloin, kun niillä saavutetaan osoitettavaa hyötyä. Palvelujen sisältö, kustannukset ja kunnan tarpeet käydään läpi vuosittain. Samalla arvioidaan omistuksen ja palvelujen järjestämistavan ajantasaisuus.

Mittarit: vuosittainen palveluarviointi, palvelukustannukset sekä merkittävissä hankinnoissa saavutettu taloudellinen ja toiminnallinen hyöty.

TULOSLASKELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	SU 2028	SU 2029	Kasvu 26/27
Myyntituotot	1520059	1095002	1673815	1673815	1673815	52,86 %
Maksutuotot	141055	102824	101080	101080	101080	-1,70 %
Tuet ja avustukset	337198	152502	85500	85500	85500	-43,94 %
Muut toimintatuotot	1028094	882763	824574	824574	824574	-6,59 %
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	**3026406**	**2233091**	**2684969**	**2684969**	**2684969**	**20,24 %**
Palkat ja palkkiot	-4925670	-5107225	-5262649	-5262649	-5262649	-3,04 %
Eläkekulut	-972033	-1023865	-1041041	-1041041	-1041041	-1,68 %
Muut henkilösivukulut	-151083	-162136	-162119	-162119	-162119	0,01 %
Henkilösivukulut	-1123116	-1186001	-1203160	-1203160	-1203160	-1,45 %
Henkilöstökorvaukset	0	0	-500	-500	-500	0,00 %
Henkilöstökulut	-6048786	-6293226	-6466309	-6466309	-6466309	-2,75 %
Asiakaspalvelujen ostot	-459640	-421216	-386576	-386576	-386576	8,22 %
Muiden palveluiden ostot	-2754625	-2905627	-3096477	-3096477	-3096477	-6,57 %
Palvelujen ostot	-3214265	-3326843	-3483053	-3483053	-3483053	-4,70 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1217153	-1429420	-1355535	-1355535	-1355535	5,17 %
Avustukset	-407146	-350066	-381320	-381320	-381320	-8,93 %
Muut toimintakulut	-339833	-338661	-336232	-336232	-336232	0,72 %
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	**-11227182**	**-11738216**	**-12022449**	**-12022449**	**-12022449**	**-2,42 %**
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	**-8200777**	**-9505125**	**-9337480**	**-9337480**	**-9337480**	**1,76 %**
Verotulot	7030666	7443000	7683000	7683000	7683000	3,22 %
Valtionosuudet	2922357	2766168	2335154	2335154	2335154	-15,58 %
Korkotuotot	6366	0	0	0	0	0,00 %
Muut rahoitustuotot	519497	489996	500000	500000	500000	2,04 %
Korkokulut	-161671	-200004	-160000	-160000	-160000	20,00 %
Muut rahoituskulut	-19199	0	0	0	0	0,00 %
Rahoitustuotot ja -kulut	344993	289992	340000	340000	340000	17,24 %
VUOSIKATE	**2097239**	**994035**	**1020674**	**1020674**	**1020674**	**2,68 %**
Suunnitelman mukaiset poistot	-1051927	-873936	-909618	-909618	-909618	-4,08 %
Arvonalentumiset	-516892	0	0	0	0	0,00 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1568818	-873936	-909618	-909618	-909618	-4,08 %
Satunnaiset erät						
TILIKAUDEN TULOS	**528421**	**120099**	**111056**	**111056**	**111056**	**-7,53 %**
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	**528421**	**120099**	**111056**	**111056**	**111056**	**-7,53 %**

KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
100 Valtiolliset vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	0	0	3000	0 %	3000
Toimintakulut	-110	0	-6652	0 %	-6652
Toimintakate ulkoiset	-110	0	-3652	0 %	-3652
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-110	0	-3652	0 %	-3652
110 Kunnallisvaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-12356	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-12356	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-101	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-101	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-12457	0	0	0 %	0
120 Eu-vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3482	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-335	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	3147	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-195	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-195	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	2952	0	0	0 %	0
10 Vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3482	0	3000	0 %	3000
Toimintakulut	-12801	0	-6652	0 %	-6652
Toimintakate ulkoiset	-9320	0	-3652	0 %	-3652
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-296	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-296	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-9616	0	-3652	0 %	-3652

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero	
130 Tilintarkastus						
Ulkoiset tapahtumat					-4530	
Toimintakulut	-32140	-24256	-28786	19 %	-4530	
Toimintakate ulkoiset	-32140	-24256	-28786	19 %		
Sisäiset tapahtumat					47	
Menot sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47	
Toimintakate sisäiset	-818	-994	-947	-5 %		
					-4483	
Toimintakate yhteensä	-32959	-25250	-29733	18 %		
14 Tilintarkastus						
Ulkoiset tapahtumat					-4530	
Toimintakulut	-32140	-24256	-28786	19 %	-4530	
Toimintakate ulkoiset	-32140	-24256	-28786	19 %		
Sisäiset tapahtumat					47	
Menot sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47	
Toimintakate sisäiset	-818	-994	-947	-5 %		
					-4483	
Toimintakate yhteensä	-32959	-25250	-29733	18 %		

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
140 Kunnanvaltuusto					
Ulkoiset tapahtumat					-5340
Toimintakulut	-69766	-35617	-40957	15 %	-5340
Toimintakate ulkoiset	-69766	-35617	-40957	15 %	
Sisäiset tapahtumat					-7631
Menot sisäiset	-27196	-26198	-33829	29 %	-7631
Toimintakate sisäiset	-27196	-26198	-33829	29 %	
					-12971
Toimintakate yhteensä	-96963	-61815	-74786	21 %	
150 Kunnanhallitus					
Ulkoiset tapahtumat					-50900
Toimintatuotot	228153	95000	44100	54 %	3229
Toimintakulut	-420967	-393831	-390602	-1 %	-47671
Toimintakate ulkoiset	-192814	-298831	-346502	16 %	0
Suunnitelmapoistot	-434120	-34120	-34120	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-6805
Menot sisäiset	-19838	-19911	-26716	34 %	-6805
Toimintakate sisäiset	-19838	-19911	-26716	34 %	
					-54476
Toimintakate yhteensä	-646772	-352862	-407338	15 %	
18 Luottamushenkilöhallinto					
Ulkoiset tapahtumat					-50900
Toimintatuotot	228153	95000	44100	54 %	-2110
Toimintakulut	-490734	-429448	-431558	0 %	-53010
Toimintakate ulkoiset	-262581	-334448	-387458	16 %	0
Suunnitelmapoistot	-434120	-34120	-34120	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-14436
Menot sisäiset	-47034	-46109	-60545	31 %	-14436
Toimintakate sisäiset	-47034	-46109	-60545	31 %	
					-67446
Toimintakate yhteensä	-743735	-414677	-482123	16 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
170 Yleishallinto					
Ulkoiset tapahtumat					-35500
Toimintatuotot	7423	38500	3000	92 %	-25478
Toimintakulut	-782608	-774375	-799853	3 %	-60978
Toimintakate ulkoiset	-775185	-735875	-796853	8 %	
Sisäiset tapahtumat					-3650
Tulot sisäiset	19744	30000	26350	12 %	-25464
Menot sisäiset	-27171	-22715	-48179	112 %	-29114
Toimintakate sisäiset	-7427	7285	-21829	400 %	
					-90092
Toimintakate yhteensä	-782612	-728590	-818682	12 %	
180 Taloushallinto					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintatuotot	40357	30000	30000	0 %	-76418
Toimintakulut	-767480	-630911	-707329	12 %	-76418
Toimintakate ulkoiset	-727124	-600911	-677329	13 %	0
Suunnitelmapoistot	-53854	0	0	0 %	
Sisäiset tapahtumat					61729
Tulot sisäiset	523950	430553	492282	-14 %	-6295
Menot sisäiset	-8767	-7890	-14185	80 %	55434
Toimintakate sisäiset	515183	422663	478097	-13 %	
					-20984
Toimintakate yhteensä	-265794	-178248	-199232	12 %	
22 Hallinto ja talous					
Ulkoiset tapahtumat					-35500
Toimintatuotot	47780	68500	33000	52 %	-101896
Toimintakulut	-1550088	-1405286	-1507182	7 %	-137396
Toimintakate ulkoiset	-1502309	-1336786	-1474182	10 %	0
Suunnitelmapoistot	-53854	0	0	0 %	
Sisäiset tapahtumat					58079
Tulot sisäiset	543695	460553	518632	-13 %	-31759
Menot sisäiset	-35938	-30605	-62364	104 %	26320
Toimintakate sisäiset	507757	429948	456268	-6 %	
					-111076
Toimintakate yhteensä	-1048406	-906838	-1017914	12 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
190 Elinvoimalautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					-4472
Toimintakulut	-43248	-65102	-69574	7 %	-4472
Toimintakate ulkoiset	-43248	-65102	-69574	7 %	
Sisäiset tapahtumat					-1932
Menot sisäiset	-4780	-4265	-6197	45 %	-1932
Toimintakate sisäiset	-4780	-4265	-6197	45 %	
					-6404
Toimintakate yhteensä	-48028	-69367	-75771	9 %	
215 Savogrow ja yht.hanke osuudet					
Ulkoiset tapahtumat					-8068
Toimintakulut	-108970	-106432	-114500	8 %	-8068
Toimintakate ulkoiset	-108970	-106432	-114500	8 %	
Sisäiset tapahtumat					
					-8068
Toimintakate yhteensä	-108970	-106432	-114500	8 %	
220 Tapahtumat					
Ulkoiset tapahtumat					12350
Toimintakulut	-1991	-12350	0	-100 %	12350
Toimintakate ulkoiset	-1991	-12350	0	-100 %	
Sisäiset tapahtumat					895
Menot sisäiset	-804	-895	0	-100 %	895
Toimintakate sisäiset	-804	-895	0	-100 %	
					13245
Toimintakate yhteensä	-2794	-13245	0	-100 %	
230 Matkailu					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintakulut	-62462	-67000	-67000	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-62462	-67000	-67000	0 %	
Sisäiset tapahtumat					
					0
Toimintakate yhteensä	-62462	-67000	-67000	0 %	
26 Elinkeinotoimi					
Ulkoiset tapahtumat					-190
Toimintakulut	-216671	-250884	-251074	0 %	-190
Toimintakate ulkoiset	-216671	-250884	-251074	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-1037
Menot sisäiset	-5584	-5160	-6197	20 %	-1037
Toimintakate sisäiset	-5584	-5160	-6197	20 %	
					-1227
Toimintakate yhteensä	-222255	-256044	-257271	0 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
270 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					-228
Toimintakulut	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Toimintakate ulkoiset	-45714	-49772	-50000	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-91
Menot sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	
					-319
Toimintakate yhteensä	-46906	-51207	-51526	1 %	
30 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					-228
Toimintakulut	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Toimintakate ulkoiset	-45714	-49772	-50000	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-91
Menot sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	
					-319
Toimintakate yhteensä	-46906	-51207	-51526	1 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
404 Hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					3126
Toimintakulut	-94982	-98652	-95526	-3 %	3126
Toimintakate ulkoiset	-94982	-98652	-95526	-3 %	
Sisäiset tapahtumat					-500
Tulot sisäiset	465	500	0	100 %	-829
Menot sisäiset	-2313	-2181	-3010	38 %	-1329
Toimintakate sisäiset	-1848	-1681	-3010	79 %	
					1797
Toimintakate yhteensä	-96831	-100333	-98536	-2 %	
410 Peruskoulu					
Ulkoiset tapahtumat					2000
Toimintatuotot	342753	100000	102000	-2 %	-90560
Toimintakulut	-2713392	-2532255	-2622815	4 %	-88560
Toimintakate ulkoiset	-2370639	-2432255	-2520815	4 %	-68434
Suunnitelmapoistot	-214582	-144533	-212967	47 %	
Sisäiset tapahtumat					-24000
Tulot sisäiset	25502	24000	0	100 %	738
Menot sisäiset	-517325	-458518	-457780	0 %	-23262
Toimintakate sisäiset	-491822	-434518	-457780	5 %	
					-180256
Toimintakate yhteensä	-3077043	-3011306	-3191562	6 %	
420 Lukio					
Ulkoiset tapahtumat					1600
Toimintatuotot	29778	14100	15700	-11 %	-75817
Toimintakulut	-1078673	-1141204	-1217021	7 %	-74217
Toimintakate ulkoiset	-1048896	-1127104	-1201321	7 %	0
Suunnitelmapoistot	-114733	-114733	-114733	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-4400
Tulot sisäiset	3293	4400	0	100 %	-98670
Menot sisäiset	-184919	-182986	-281656	54 %	-103070
Toimintakate sisäiset	-181626	-178586	-281656	58 %	
					-177287
Toimintakate yhteensä	-1345255	-1420423	-1597710	12 %	
440 Aikuiskoulutus					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintatuotot	-22	0	0	0 %	4200
Toimintakulut	-80560	-88200	-84000	-5 %	4200
Toimintakate ulkoiset	-80581	-88200	-84000	-5 %	
Sisäiset tapahtumat					
					4200
Toimintakate yhteensä	-80581	-88200	-84000	-5 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
450 Joukkoliikenne					
Ulkoiset tapahtumat					-7500
Toimintakulut	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
Toimintakate ulkoiset	-35825	-42500	-50000	18 %	
Sisäiset tapahtumat					
					-7500
Toimintakate yhteensä	-35825	-42500	-50000	18 %	
453 Varhaiskasvatus					
Ulkoiset tapahtumat					-66920
Toimintatuotot	109004	81500	14580	82 %	24893
Toimintakulut	-1134112	-1403127	-1378234	-2 %	-42027
Toimintakate ulkoiset	-1025108	-1321627	-1363654	3 %	1003
Suunnitelmapoistot	-10263	-10142	-9139	-10 %	
Sisäiset tapahtumat					-17400
Tulot sisäiset	17545	17400	0	100 %	4014
Menot sisäiset	-342393	-336141	-332127	-1 %	-13386
Toimintakate sisäiset	-324848	-318741	-332127	4 %	
					-54410
Toimintakate yhteensä	-1360218	-1650510	-1704920	3 %	
454 Esiopetus					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintatuotot	7171	0	0	0 %	22857
Toimintakulut	-134666	-172986	-150129	-13 %	22857
Toimintakate ulkoiset	-127494	-172986	-150129	-13 %	
Sisäiset tapahtumat					-2100
Tulot sisäiset	2071	2100	0	100 %	1380
Menot sisäiset	-18768	-14839	-13459	-9 %	-720
Toimintakate sisäiset	-16697	-12739	-13459	6 %	
					22137
Toimintakate yhteensä	-144191	-185725	-163588	-12 %	
46 Koulutus					
Ulkoiset tapahtumat					-63320
Toimintatuotot	488685	195600	132280	32 %	-118802
Toimintakulut	-5272210	-5478924	-5597726	2 %	-182122
Toimintakate ulkoiset	-4783525	-5283324	-5465446	3 %	-67431
Suunnitelmapoistot	-339578	-269408	-336839	25 %	
Sisäiset tapahtumat					-48400
Tulot sisäiset	48877	48400	0	100 %	-93367
Menot sisäiset	-1065718	-994665	-1088032	9 %	-141767
Toimintakate sisäiset	-1016841	-946265	-1088032	15 %	
					-391320
Toimintakate yhteensä	-6139945	-6498997	-6890317	6 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
460 Nuoriso					
Ulkoiset tapahtumat					13000
Toimintatuotot	77627	42500	55500	-31 %	3021
Toimintakulut	-187903	-202221	-199200	-1 %	16021
Toimintakate ulkoiset	-110275	-159721	-143700	-10 %	
Sisäiset tapahtumat					0
Tulot sisäiset	1	0	0	0 %	2271
Menot sisäiset	-21190	-18787	-16516	-12 %	2271
Toimintakate sisäiset	-21189	-18787	-16516	-12 %	
					18292
Toimintakate yhteensä	-131465	-178508	-160216	-10 %	
470 Liikunta					
Ulkoiset tapahtumat					-200
Toimintatuotot	23528	21000	20800	1 %	-13729
Toimintakulut	-108166	-118947	-132676	12 %	-13929
Toimintakate ulkoiset	-84638	-97947	-111876	14 %	657
Suunnitelmapoistot	-26299	-25525	-24868	-3 %	
Sisäiset tapahtumat					480
Tulot sisäiset	1701	1220	1700	-39 %	-93
Menot sisäiset	-30344	-31833	-31926	0 %	387
Toimintakate sisäiset	-28643	-30613	-30226	-1 %	
					-12885
Toimintakate yhteensä	-139580	-154085	-166970	8 %	
480 Kirjasto					
Ulkoiset tapahtumat					-2270
Toimintatuotot	25076	14177	11907	16 %	-13015
Toimintakulut	-257052	-244572	-257587	5 %	-15285
Toimintakate ulkoiset	-231976	-230395	-245680	7 %	-427
Suunnitelmapoistot	-2362	-1441	-1868	30 %	
Sisäiset tapahtumat					-5095
Tulot sisäiset	14198	14553	9458	35 %	-2738
Menot sisäiset	-55413	-47780	-50518	6 %	-7833
Toimintakate sisäiset	-41216	-33227	-41060	24 %	
					-23545
Toimintakate yhteensä	-275553	-265063	-288608	9 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
490 Kulttuuritoimi					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintatuotot	2503	1700	1700	0 %	-1144
Toimintakulut	-55586	-60980	-62124	2 %	-1144
Toimintakate ulkoiset	-53083	-59280	-60424	2 %	-3768
Suunnitelmapoistot	-4110	0	-3768	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-1998
Menot sisäiset	-7833	-6525	-8523	31 %	-1998
Toimintakate sisäiset	-7833	-6525	-8523	31 %	
					-6910
Toimintakate yhteensä	-65026	-65805	-72715	11 %	
50 Kulttuuri ja vapaa-aika					
Ulkoiset tapahtumat					10530
Toimintatuotot	128735	79377	89907	-13 %	-24867
Toimintakulut	-608707	-626720	-651587	4 %	-14337
Toimintakate ulkoiset	-479972	-547343	-561680	3 %	-3538
Suunnitelmapoistot	-32771	-26966	-30504	13 %	
Sisäiset tapahtumat					-4615
Tulot sisäiset	15900	15773	11158	29 %	-2558
Menot sisäiset	-114780	-104925	-107483	2 %	-7173
Toimintakate sisäiset	-98881	-89152	-96325	8 %	
					-25048
Toimintakate yhteensä	-611624	-663461	-688509	4 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
500 Tekninen hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					10000
Toimintatuotot	54661	45000	55000	-22 %	-55690
Toimintakulut	-145465	-133165	-188855	42 %	-45690
Toimintakate ulkoiset	-90804	-88165	-133855	52 %	
Sisäiset tapahtumat					-16936
Menot sisäiset	-84281	-64843	-81779	26 %	-16936
Toimintakate sisäiset	-84281	-64843	-81779	26 %	
					-62626
Toimintakate yhteensä	-175084	-153008	-215634	41 %	
510 Jätehuolto					
Ulkoiset tapahtumat					0
Toimintatuotot	5517	0	0	0 %	999
Toimintakulut	0	-10499	-9500	-10 %	999
Toimintakate ulkoiset	5517	-10499	-9500	-10 %	-3387
Suunnitelmapoistot	-1302	-896	-4283	378 %	
Sisäiset tapahtumat					-56
Menot sisäiset	-329	-470	-526	12 %	-56
Toimintakate sisäiset	-329	-470	-526	12 %	
					-2444
Toimintakate yhteensä	3886	-11865	-14309	21 %	
520 Vesihuolto					
Ulkoiset tapahtumat					-3625
Toimintatuotot	486483	525200	521575	1 %	-3949
Toimintakulut	-417907	-453103	-457052	1 %	-7574
Toimintakate ulkoiset	68576	72097	64523	11 %	5335
Suunnitelmapoistot	-144339	-133414	-128079	-4 %	
Sisäiset tapahtumat					4020
Tulot sisäiset	48161	41679	45699	-10 %	-2860
Menot sisäiset	-17177	-15821	-18681	18 %	1160
Toimintakate sisäiset	30984	25858	27018	-4 %	
					-1079
Toimintakate yhteensä	-44779	-35459	-36538	3 %	
530 Palo- ja pelastustoimi					
Ulkoiset tapahtumat					-2550
Toimintakulut	-178	-3300	-5850	77 %	-2550
Toimintakate ulkoiset	-178	-3300	-5850	77 %	
Sisäiset tapahtumat					
					-2550
Toimintakate yhteensä	-178	-3300	-5850	77 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
540 Kiinteistöt					
Ulkoiset tapahtumat					567744
Toimintatuotot	1439374	1113563	1681307	-51 %	-53139
Toimintakulut	-1368394	-1570335	-1623474	3 %	514605
Toimintakate ulkoiset	70980	-456772	57833	-113 %	76684
Suunnitelmapoistot	-307365	-300337	-223653	-26 %	
Sisäiset tapahtumat					72754
Tulot sisäiset	482117	469299	542053	-16 %	-6698
Menot sisäiset	-40343	-38595	-45293	17 %	66056
Toimintakate sisäiset	441774	430704	496760	-15 %	
					657345
Toimintakate yhteensä	205389	-326405	330940	-201 %	
545 Ravintokeskus					
Ulkoiset tapahtumat					5000
Toimintatuotot	53227	35000	40000	-14 %	10777
Toimintakulut	-311581	-348199	-337422	-3 %	15777
Toimintakate ulkoiset	-258354	-313199	-297422	-5 %	9271
Suunnitelmapoistot	-18541	-9271	0	-100 %	
Sisäiset tapahtumat					5342
Tulot sisäiset	273136	265703	271045	-2 %	-1152
Menot sisäiset	-5655	-5267	-6419	22 %	4190
Toimintakate sisäiset	267481	260436	264626	-2 %	
					29238
Toimintakate yhteensä	-9414	-62034	-32796	-47 %	
550 Varikko					
Ulkoiset tapahtumat					1350
Toimintatuotot	21350	20250	21600	-7 %	-27506
Toimintakulut	-152303	-173510	-201016	16 %	-26156
Toimintakate ulkoiset	-130953	-153260	-179416	17 %	-1865
Suunnitelmapoistot	-12559	-7367	-9232	25 %	
Sisäiset tapahtumat					3461
Tulot sisäiset	33974	31875	35336	-11 %	-1111
Menot sisäiset	-3139	-3065	-4176	36 %	2350
Toimintakate sisäiset	30835	28810	31160	-8 %	
					-25671
Toimintakate yhteensä	-112676	-131817	-157488	19 %	
560 Liikenneväylät					
Ulkoiset tapahtumat					-10900
Toimintatuotot	33998	39700	28800	27 %	28611
Toimintakulut	-161346	-201380	-172769	-14 %	17711
Toimintakate ulkoiset	-127348	-161680	-143969	-11 %	24317
Suunnitelmapoistot	-106995	-92093	-67776	-26 %	
Sisäiset tapahtumat					-899
Menot sisäiset	-14271	-13329	-14228	7 %	-899
Toimintakate sisäiset	-14271	-13329	-14228	7 %	
					41129
Toimintakate yhteensä	-248615	-267102	-225973	-15 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
570 Maankäytön suunnittelu					
Ulkoiset tapahtumat					-4781
Toimintakulut	-52902	-48724	-53505	10 %	-4781
Toimintakate ulkoiset	-52902	-48724	-53505	10 %	-75132
Suunnitelmapoistot	-117394	0	-75132	0 %	
Sisäiset tapahtumat					-84
Menot sisäiset	-404	-444	-528	19 %	-84
Toimintakate sisäiset	-404	-444	-528	19 %	
					-79997
Toimintakate yhteensä	-170701	-49168	-129165	163 %	
54 Tekninen lautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					569569
Toimintatuotot	2094610	1778713	2348282	-32 %	-107228
Toimintakulut	-2610076	-2942215	-3049443	4 %	462341
Toimintakate ulkoiset	-515466	-1163502	-701161	-40 %	35223
Suunnitelmapoistot	-708496	-543378	-508155	-6 %	
Sisäiset tapahtumat					85577
Tulot sisäiset	837388	808556	894133	-11 %	-29796
Menot sisäiset	-165600	-141834	-171630	21 %	55781
Toimintakate sisäiset	671788	666722	722503	-8 %	
					553345
Toimintakate yhteensä	-552173	-1040158	-486813	-53 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
580 Ympäristön suojelu					
Ulkoiset tapahtumat					4000
Toimintatuotot	4304	400	4400	-1 000 %	-29364
Toimintakulut	-294295	-304571	-333935	10 %	-25364
Toimintakate ulkoiset	-289991	-304171	-329535	8 %	
Sisäiset tapahtumat					-1515
Menot sisäiset	-5019	-4038	-5553	38 %	-1515
Toimintakate sisäiset	-5019	-4038	-5553	38 %	
					-26879
Toimintakate yhteensä	-295009	-308209	-335088	9 %	
590 Rakennusvalvonta ja ohjaus					
Ulkoiset tapahtumat					14500
Toimintatuotot	30657	15500	30000	-94 %	17781
Toimintakulut	-93745	-128286	-110505	-14 %	32281
Toimintakate ulkoiset	-63088	-112786	-80505	-29 %	
Sisäiset tapahtumat					-2613
Menot sisäiset	-3880	-3517	-6130	74 %	-2613
Toimintakate sisäiset	-3880	-3517	-6130	74 %	
					29668
Toimintakate yhteensä	-66968	-116303	-86635	-26 %	
58 Ympäristölautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					18500
Toimintatuotot	34961	15900	34400	-116 %	-11583
Toimintakulut	-388040	-432857	-444440	3 %	6917
Toimintakate ulkoiset	-353079	-416957	-410040	-2 %	
Sisäiset tapahtumat					-4128
Menot sisäiset	-8898	-7555	-11683	55 %	-4128
Toimintakate sisäiset	-8898	-7555	-11683	55 %	
					2789
Toimintakate yhteensä	-361977	-424512	-421723	-1 %	

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 25/26	Ero
01 Käyttötalous					
Ulkoiset tapahtumat					451879
Toimintatuotot	3026406	2233090	2684969	-20 %	-378087
Toimintakulut	-11227182	-11640362	-12018449	3 %	73792
Toimintakate ulkoiset	-8200777	-9407272	-9333480	-1 %	-35746
Suunnitelmapoistot	-1568818	-873872	-909618	4 %	
Sisäiset tapahtumat					90641
Tulot sisäiset	1445859	1333282	1423923	-7 %	-177125
Menot sisäiset	-1445859	-1333282	-1510407	13 %	-86484
Toimintakate sisäiset	0	0	-86484	0 %	
					-48437
Toimintakate yhteensä	-9769595	-10281144	-10329581	0 %	
Kaikki yhteensä					
Ulkoiset tapahtumat					451879
Toimintatuotot	3026406	2233090	2684969	-20 %	-378087
Toimintakulut	-11227182	-11640362	-12018449	3 %	73792
Toimintakate ulkoiset	-8200777	-9407272	-9333480	-1 %	-35746
Suunnitelmapoistot	-1568818	-873872	-909618	4 %	
Sisäiset tapahtumat					90641
Tulot sisäiset	1445859	1333282	1423923	-7 %	-177125
Menot sisäiset	-1445859	-1333282	-1510407	13 %	-86484
Toimintakate sisäiset	0	0	-86484	0 %	
					-48437
Toimintakate yhteensä	**-9769595**	**-10281144**	**-10329581**	**0 %**	

TULOSLASKELMAOSA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	SU 2028	SU 2029	Kasvu 25/26
610 VEROTULOT						
7000 Kunnallisvero	4945885	5354004	5380000	5354000	5380000	-0,49 %
7010 Kiinteistövero	1407367	1386996	1395000	1387000	1395000	-0,58 %
7020 Osuus yhteisöveron tuotosta	677413	702000	908000	702000	908000	-29,34 %
VEROTULOT	**7030666**	**7443000**	**7683000**	**7443000**	**7683000**	**-3,22 %**
620 VALTIONOSUUDET						
7102 Peruspalvelujen valtionosuus	1641750	1569636	2335154	1569635	2335154	-48,77 %
7103 Verotulomenetysten korvaus	468984	468816	0	468814	0	100,00 %
7110 Valtionos. opetus- ja kulttuur	811623	727716	0	727719	0	100,00 %
VALTIONOSUUDET	**2922357**	**2766168**	**2335154**	**2766168**	**2335154**	**15,58 %**
650 RAHOITUSTUOTOT JA KULUT						
8000 Korkotuotot talletustileistä	4697	0	0	0	0	0,00 %
8050 Muut korkotuotot	1669	0	0	0	0	0,00 %
8110 Korot verotilityksistä	505	0	0	0	0	0,00 %
8120 Osingot	499242	489996	500000	490000	500000	-2,04 %
8130 Osuuskorot, perusp-oman korot	1399	0	0	0	0	0,00 %
8140 Viivästyskorkotulot	811	0	0	0	0	0,00 %
8145 sisKorvaus jäännöspääomasta	17540	0	0	0	0	0,00 %
8200 Korot pitkäaikaisista lainoist	-148715	-200004	-160000	-200000	-160000	-20,00 %
8250 Korot lyhytaikaisista lainoist	-12955	0	0	0	0	0,00 %
8320 Viivästyskorkomenot	-1504	0	0	0	0	0,00 %
8360 Perimis- ja viivästyskulut	-155	0	0	0	0	0,00 %
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	**362533**	**289992**	**340000**	**290000**	**340000**	**-17,24 %**
KAIKKI YHTEENSÄ	**10315556**	**10499160**	**10358154**	**10499168**	**10358154**	**1,34 %**

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA

RAHOITUS

Rahoitusosan sitovuus

Kunnanvaltuusto hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoituksen määrärahat menojen ja tulojen tasolla. Kunnanhallitus päättää rahoitusosan tehtävä – ja osatehtävä I:n tasosta. Tarvittavat päätökset rahoitusosan tarkemmasta jakamisesta tekee kunnanhallituksen määrittelemä viranhaltija.

Rahoituslaskelma

RAUTALAMMIN KUNTA					
RAHOITUSLASKELMA	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2027	TS 2028
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Tulorahoitus					
Vuosikate	0	0	1 020 674	0	0
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-704 000	-872000	-751000	0	0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	423 000	357000		0	0
Pysyvien vastavien hyödykkeiden luovutustul	0	0	600 000	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-281 000**	**-515 000**	**869 674**	**0**	**0**
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 000 000	2 200 000	1 000 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-650 000	-700000	-700 000	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos (lisäys +)	1 000 000	2 000 000	800 000	0	0
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos (vähennys +)		0	0	0	0
Saamisten muutos (lisäys -)		0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos		0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**1 350 000**	**3 500 000**	**1 100 000**	**0**	**0**
Rahavarojen muutos	**1 069 000**	**2 985 000**	**1 969 674**	**0**	**0**

INVESTOINNIT VUONNA 2027

Investointien sitovuus

Pääsääntönä on, että kunnanvaltuusto hyväksyy investointiosan määrärahat hanketasolla. Poikkeuksena kuitenkin ovat seuraavat hankekohtaisuusrajat eli mikäli yksi hanke ylittää seuraavat rajat (rahan euromäärä vaihtelee investointiryhmittäin), se käsitellään kunnanvaltuustossa hankekohtaisena.

Investointiosan määrärahataso

Hankekohtaisuuden rajat ovat seuraavat:		MÄÄRÄRAHATASO RYHMÄN SISÄLLÄ
Kiinteä omaisuus		Hankekohtainen raja 100.000 €
Talonrakennus	Talonrakennus	Toimielinten ratkaisuvalta
		1. Teknisen lautakunnan rakennuttamisjaosto 100.000 € / investointikohde, hanke.
Julkinen käyttöomaisuus	Julkinen käyttöomaisuus	2. Tekninen lautakunta 100.001 – 300.000 €/ investointikohde, hanke.
		3. Kunnanhallitus 300.001 - 1.000.000 € / investointikohde, hanke.
		4. Kunnanvaltuusto 1.000.001 €/investointikohde, hanke.
Liikelaitokset	Vesihuolto	
Irtain omaisuus	Irtain omaisuus	Hankekohtaisuuden raja 50.000 €
Aineeton käyttöomaisuus	Arvopaperit	Hankekohtaisuuden raja
	Kuntayhtyminen pääomatalous	
Muu investointitoiminta	Muu pääomatalous	Hankekohtaisuuden raja

INVESTOINTISUUNNITELMA

RAUTALAMMIN KUNTA						
INVESTOINNIT v. 2027 JA SUUNNITELMAVUODET 2028-2029				TS	TS	* Teklan lisäykset 28.10.26
	Kok.kust ann.	Tulot	2027	2028	2029	Selite
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
8000 MAA-ALUEET						sivut 1-3
76 TALONRAKENNUS						
8200 Sivistystoimi talonrakennus						
Kirjasto	**300**		**200**	**100**		2027: Kattoremontti 2028: Hulevesijärjestelmä, pihan muotoilu, salaojat.
Ratsastuskeskus	**115**		**15**	**25**	**75**	2027: Tallirakennuksen parannukset 2028: Maneesin huoltomaalaus 2029: Aitauksien uusinta
Matti Lohen koulu	**41**		**41**			Aita koulun piha-alueen ympäri Koulun piha-alueen viihtyisyyden parantaminen (leikkivälineet)
8250 Tekninen toimi talonrakennus						
Kunnanvirasto	**130**			**90**	**40**	2028: IV-kone ja ikkunat (energiadirektiivi) 2029: IV-kone
Kyllikin vesikatto	**200**			**200**		Kyllikin vesikaton korjaus/uusinta.
Rautalammin terveyskeskus: käyttövesijohto- ja viemäriverkoston saneeraus	**300**		**150**	**150**		Vuokralaisen toiveesta siirretään käyttövesiverkoston/viemärin saneerauksen toteutuksen aloitusta mahdollisimman pitkälle 2027 tai 2028. Tämä on teknisesti mahdollista.
78 JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS						sivu 2
8450 Tekninen toimi julkinen käyttöomaisuus						
Haapasalmen sillan uusiminen			**30**			Sisä-Savon retkeilyreitin varrella olevan sillan uusiminen.
Kerkon (vene)tankkausasema	**25**		**25**			Varaudutaan mahdolliseen aseman siirtoon.
Kaavateiden kunnostaminen ja ojien kunnostus	**125**		**125**			Kunnan kaavateiden peruskorjausta.
Kaavojen päivitystyön jatkaminen	**50**		**25**	**25**		Kaavoituksen päivittäminen.

RAUTALAMMIN KUNTA						
INVESTOINNIT v. 2027 JA SUUNNITELMAVUODET 2028-2029				TS	TS	* Teklan lisäykset 28.10.26
80 IRTAIN OMAISUUS						
Kunnan uudet nettisivut	**50**		**50**			Kunnalle uudet internet-sivut.
8600 Sivistystoimi irtain omaisuus						
8650 Tekninen toimi irtain omaisuus						
Aurinkopaneeleita	**20**		**20**			Selvitetään rakennuksista suurin hyötyjä (energiadirektiivi).
82 VESIHUOLTO						sivu 3
8700 Vesilaitos kirkonkylä						
Vesijohtojen rakentaminen	**20**		**10**	**10**		Mahdolliset liittyjät
Vesilaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman ja vesihuoltosuunnitelman teettäminen	**20**		**20**			Vesilaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman ja vesihuoltosuunnitelman teettäminen (uusi lakivaatimus)
8800 Vesilaitos Kerkonkoski						
8750 Viemärilaitos kirkonkylä ja Kerkonkoski						
Jätevedenpuhdistamon kaluston uusiminen	**80**		**30**	**50**		Puhdistamon tekniikan päivittäminen.
Talohaarojen rakentaminen	**20**		**10**	**10**	**10**	Mahdolliset liittyjät
Vesistöissä sijaitsevien viemäriverkostojen siirto maille/ uusinta	**200**				**200**	Kuutinharjun jv-pumppaamo - Savisillan pumppaamo välinen osuus v.2029
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, €	1 696	0	751	660	325	
82 VESIHUOLLON OSUUS YHTEENSÄ			**70**			

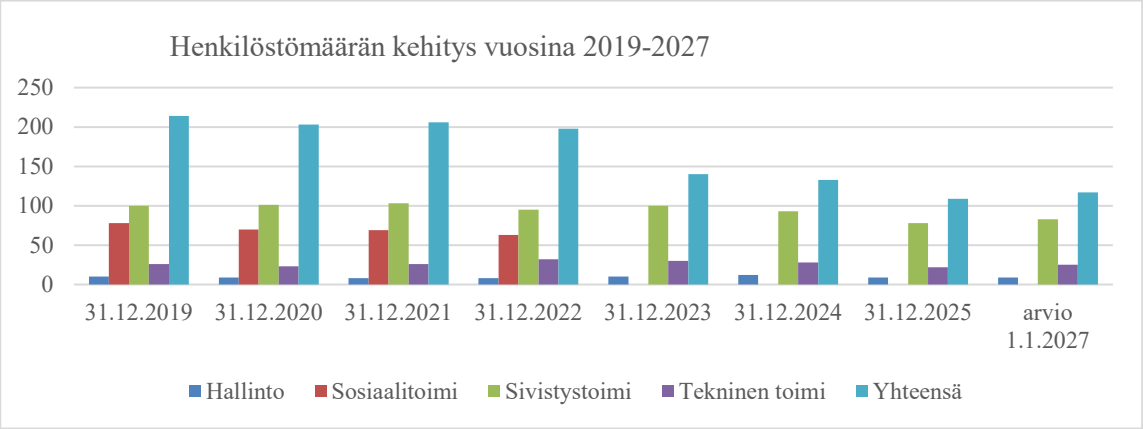
HENKILÖSTÖOSA

RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2027

Toimintayksikkö	**Vakinaiset**		**Määräaikaiset**		**Oppisopimus**		**Sivut.**
	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	
Yleishallinto	8			1			
Sivistystoimi	59	6	11	5			2
Tekninen toimi, tuntip.	8						
Kiinteistöhenkilöstö	14	1	1	1			
	89	**7**	**12**	**7**			**2**
Yhteensä	**117**						

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2019-2027

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
31.12.2023	10		100	30	140
31.12.2024	12		93	28	133
31.12.2025	9		78	22	109
arvio 1.1.2027	9		83	25	117

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2019-2027
250
200
150
100
50
0
31.12.2019
31.12.2020
31.12.2021
31.12.2022
31.12.2023
31.12.2024
31.12.2025
arvio 1.1.2027
Hallinto
Sosiaalitoimi
Sivistystoimi
Tekninen toimi
Yhteensä

VISIT RAUTALAMPI.FI

2027

TALOUSARVIO 2027

Käsittely:

KH 10.11.2026